

ANTON
BERNOLÁK

NOVÉ
ZÁMKY

SÚVISLOSTI

1797-2012

Anton Bernolák

*

Nové Zámky

*

súvislosti

*

1797-2012

1

Rok 2012

v znamení výročí

Antona Bernoláka

Výberová tematická bibliografia

Nové Zámky

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

2012

ISBN 978 – 80 – 970415 – 2 - 6

OBSAH

2	
ÚVOD.....	4
ELŐSZÓ.....	5
PREFACE.....	6
ANTON BERNOLÁK (1762-1813)	
- rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka	7
STRUČNÁ BIOGRAFIA ANTONA BERNOLÁKA V CHRONOLOGICKOM SLEDE.....	9
PAMIATKY A POCTY ANTONA BERNOLÁKA NA SLOVENSKU.....	18
PAMIATKY A POCTY ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH A REGIÓNE.....	26
Bc. Marta Kasášová	
PAMÄTNÁ IZBA ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH.....	35
PaedDr. Patrik Šenkár, PhD.	
BERNOLÁKOV PRVÝ POLEMICKÝ SPIS Z ASPEKTU SIETÍ DOBOVÝCH VZŤAHOV A INTERPRETÁCIE SÚČASNÉHO ČITATEĽA.....	39
PRÍCHOD ANTONA BERNOLÁKA DO NOVÝCH ZÁMKOV.....	48
PÔSOBENIE ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH.....	49
LITERÁRNA A JAZYKOVEDNÁ ČINNOSŤ ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH.....	52
POSLEDNÉ ROKY PÔSOBENIA ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH.....	55
OBJAVENIE KNIŽNICE A ARCHÍVU ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH.....	57
NOVÉ ZÁMKY S ÚCTOU SPOMÍNAJÚ NA ANTONA BERNOLÁKA.....	60
PaedDr. Mária Malperová	
ANTON BERNOLÁK.....	64
Noemi Horváthová	
Vážený pane, milý Anton Bernolák! (list).....	65
ANTON BERNOLÁK V KNIŽNIČNOM FONDE KNIŽNICE ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH	

Bibliografia.....	67
ZÁVER	79
BEFEJEZÉS.....	80
CONCLUSION.....	81
Použitá literatúra.....	82
REGISTRE	
Menný register.....	84
Predmetný register.....	86
Chronologický register.....	91
Geografický register.....	93
Autorský register.....	94
Názvový register.....	96
Obsah prílohy – texty.....	101
Obsah prílohy – fotografie.....	116
Obsah prílohy - špeciálne tlače.....	135
Obsah prílohy - grafiká.....	145
PRÍLOHY	
texty.....	102
fotografie.....	117
špeciálne tlače.....	136
grafiká.....	146

ÚVOD

Cieľom výberovej tematickej bibliografie *ANTON BERNOLÁK – NOVÉ ZÁMKY – SÚVISLOSTI – 1797-2012* s podnázvom *Rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka* je prezentovať celonárodné významnú osobnosť Antona Bernoláka v spojitosti s mestom Nové Zámky a regiónom v rozpätí rokov 1796-2012 (od príchodu do Nových Zámkov až po súčasnosť). Ďalším cieľom je spísať všetky výročia viažuce sa k jeho menu v chronologickom slede, vydať sa po stopách Antona Bernoláka v Nových Zámkoch, pripomenúť si jeho život, pôsobenie a významné postavenie v našom meste a okolí. Zmapovať pamiatky v meste, regióne, osobitosti, aktivity organizácií a udalosti spojené s jeho menom.

4

Bibliografia prináša bibliografický súpis dokumentov o Antonovi Bernolákovi, ktoré sa nachádzajú v knižničnom fonde Knižnice Antona Bernoláka v Nových Zámkoch.

Mária Feldinszká, zostavovateľka

BEVEZETÉS

Az *Anton Bernolák – Érsekújvár – Összefüggések* elnevezésű, A 2012- es esztendő az Anton Bernolákhöz kötődő évfordulók jegyében alcímet viselő, válogatott tematikus bibliográfia célja bemutatni az össznemzetileg jelentős személyiség Érsekújvárhoz, valamint a régióhoz való kötődésének egyes mozzanatait (Anton Bernolák városba érkezésének évétől kezdődően napjainkig: 1796 - 2012). A bibliográfia tartalmát képezi egy időrendi felsorolás, az említett személyiség nevéhez fűződő évfordulók felsorakoztatása, életének, tevékenységének érsekújvári, ill. környékbeli vonatkozásai. Feltérképezésre kerültek a városban és a régióban található emlékhelyek, a nevéhez fűződő sajátosságok, valamint az egyes szervezetek működésének köszönhetően a személyéhez fűződő történések.

Az összeállítás ismerteti az érsekújvári Anton Bernolák Könyvtár könyvállományában található dokumentumok bibliográfiai jegyzékét is.

Feldinszky Mária, szerkesztő

PREFACE

The aim of selective thematic bibliography *ANTON BERNOLÁK – NOVÉ ZÁMKY – SÚVISLOSTI – 1797-2012*, with subtitle *Year 2012 marked by anniversary of Anton Bernolák*, is to present nationally significant personality of Anton Bernolák in connection to the region and the City of Nové Zámky between the years 1796 to 2012(since coming to Nové Zámky to the present), to collect all anniversaries pertaining to his name in chronological order and go in the footsteps of Bernolák in Nové Zámky, to remember his life, activities and important position in our city and region. Bibliography is also mapping the monuments in the city and in the region, activities of organizations and events associated with his name.

6

Bibliography provides bibliographic inventory of documents of Anton Bernolák contained in the library collection of the Library of Anton Bernolák in Nové Zámky.

Mária Feldinszká, compiler

ANTON BERNOLÁK (1762-1813)

- kodifikátor prvého slovenského spisovného jazyka – jazykovedec – vzdelanec – kňaz – spisovateľ – obrodenec – vedúca osobnosť Slovenského učeného tovarišstva -

7

Anton Bernolák vstúpil do našich národných dejín predovšetkým ako prvý kodifikátor slovenského spisovného jazyka. Pri jeho tvorbe sa opieral o vtedy známu jazykovednú literatúru, české gramatické príručky, slovníky, západoslovenskú jazykovednú a slovníkovú literatúru. Nadväzoval na staršie jazykovedné tradície, preberal ich, ďalej rozvíjal, spresňoval a dopĺňal. Vytvoril rozsiahle jazykovedné dielo nesmierneho významu, ktoré svedčilo o veľkom slovnom bohatstve nášho jazyka. Stalo sa základným prameňom poznávania dejín slovenského spisovného jazyka.

Rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka

*290 rokov od postavenia barokovej Kaplnky Najsvätejšej Trojice v Nových Zámkoch (1722) s náhrobkom A. Bernoláka (1762-1813) a mramorovou doskou
(kultúrna pamiatka)

*250 rokov od narodenia celonárodne významnej osobnosti Slovenska, mesta a regiónu Nové Zámky, kňaza a jazykovedca A. Bernoláka (3.10.1762 Slanica na Orave)

*230 rokov od vydania prvotiny DIVUS Rex Stephanus Magnus Hungarorum Apostolus (Trnava, 1782), oslavnej reči venovanej zakladateľovi uhorského štátu Štefanovi

*225 rokov od uzákonenia jednotnej spisovnej reči Antonom Bernolákom a vydania spisu *Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum de divisione illarum, nec non accentibus* (Kritická filologická rozprava o slovanských písmenách, o ich rozdelení, ako aj o prízvukoch) spolu s pripojenou *Orthographiou* (Ortografia, praktická jazyková príručka)(Bratislava, 1787)

(*toto dielo je základným kameňom slovenského jazykového, literárno-kultúrneho a národného obrodenia*)

*225 rokov od ordinovania za katolíckeho kňaza (17.8.1787)

8

*225 rokov od vymenovania za kaplána v Čeklísi (Bernolákovo) (29.11.1787-1791)

*220 rokov od začatia činnosti Slovenského učeného tovarišstva založeného v roku 1789 v Trnave slovenskou inteligenciou (1792)

*215 rokov od príchodu kňaza, významného jazykovedca a prvého kodifikátora spisovnej slovenčiny A. Bernoláka do Nových Zámkov (1.6.1797-15.1.1813)

*185 rokov od dovršenia vydania obdivuhodného lexikografického diela Antona Bernoláka – *Slowár Slowenskí Češko-Laťinsko-Ňemecko-Uherskí seu Lexicon Slavicum Bohemico-Latino-Germanico-Ungaricum* (Budín, 1825-1827)

(*vyšiel po jeho smrti pričinením slovenského duchovenstva, mocenskej pozícií Alexandra Rudnaya a kanonika Juraja Palkoviča v 6 zväzkoch (6 zv. Repertórium) v rozsahu 5302 strán*)

*75 rokov od postavenia pomníka A. Bernoláka v Nových Zámkoch (12.9.1937, autor akademický sochár Jozef Pospíšil)

*20 rokov od založenia Cirkevnej základnej školy A. Bernoláka v Nových Zámkoch (1992)

Mária Feldinská, zostavovateľka

STRUČNÁ BIOGRAFIA ANTONA BERNOLÁKA V CHRONOLOGICKOM SLEDE

1762 (3.10.), Slanica na Orave (toho času ostrovček v Oravskej priehrade)

*dátum a miesto narodenia Antona Bernoláka

(uvádza sa aj 1.10. ako pravdepodobný dátum narodenia a 3.10. ako deň krstu, oficiálne je uznaný za dátum narodenia 3.10.1762)

*pôvodne Brnulla, Brnolák -zámožný zemiansky rod, plátenícko-farbiarska rodina, mal 3 vlastných súrodencov

1782

*zmena mena z pôvodného Brnuľa, Brnolák na Bernolák

ŠTÚDIÁ

1769-1774

*základné triedy ľudovej školy, nižšie ročníky vychodil v Slanici

(nevie sa ale presne, či v tom čase bola ľudová škola v Slanici, nezachovali sa o tom žiadne záznamy)

*základné triedy ľudovej školy, vyššie ročníky vychodil v Námestove

1774-1778

*nižšie triedy gymnázia tzv. gramatické triedy vychodil inde ako v Ružomberku

(presné miesto dodnes nie je známe, ale predpokladá sa, že to bolo v maďarskom prostredí, nakoľko sa v tom čase naučil maďarsky, možno v Ostrihome, Trnave alebo v Jágrji)

1778-1780, Bratislava, Hlavné gymnázium, Emericianum (seminár)

*vyššie triedy gymnázia tzv. humanitné triedy zamerané na štúdium poetiky a rétoriky vychodil na Hlavnom gymnáziu v Bratislave

*zároveň bol chovancom seminára Emericianum, kde vychovávali klerikov

1780-1782, Trnava, Kráľovská akadémia, Stephaneum (seminár)

*na Kráľovskej akadémii v Trnave vyštudoval filozofiu

*zároveň bol chovancom seminára Stephaneum, kde vychovávali klerikov

1782-1784, Viedeň, Univerzita, Pazmáneum (seminár)

*na Teologickej fakulte Univerzity vo Viedni ukončil prvú časť štúdia katolíckej teológie

(*pobyt vo Viedni mal veľký vplyv na jeho osvetenské myslenie a uvedomenie si národného povedomia*)

*zároveň bol chovancom seminára Pazmáneum, kde vychovávali študentov teológie

10

1784-1787, Bratislava, Generálny seminár

*na Generálnom seminári v Bratislave ukončil druhú časť štúdia teológie

*počas štúdia započal aktívnu národnobuditelskú, vedeckú a publikačnú činnosť

*bol spoluzakladateľom spoločnosti Societas excolandae linguae Slavicae – Spoločnosť na pestovanie slovenského jazyka

(*sústredil okolo seba bohoslovcov, ktorí sa zamerali na pestovanie slovenského jazyka, lebo si čoraz viac uvedomovali nevyhnutnú potrebu jednotného slovenského spisovného jazyka, jeho zavedenia do života a používania v náboženskej, osvetovej, školskej a kultúrnej výchove*)

*pracoval na rukopise Nova bibliotheca theologica selecta a rukopise o poľnohospodárstve De oeconomia Rurali

*vydal latinský spis Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum... a Orthographiu

TITULY

1787, Bratislava, Generálny seminár

*dosiahol akademickú hodnosť bakalára teológie (theologiae baccala- reus)

KŇAZSKÉ FUNKCIE

1787, Trnava Kňazský domov, Kaplnka seminára sv. Štefana

*vysvätený za subdiakona (10.8.)

*vysvätený za diakona (15.8.)

*vysvätený za kňaza (17.8)

PÔSOBISKÁ

1787-1791, Čeklís (dnešné Bernolákovo)

*vymenovaný za kaplána v Čeklísi (29.11)

*kaplán v Čeklísi (7.12.1787-30.6.1791)

(celkom tu pôsobil 3,5 rokov)

*pracoval na učebnici Grammatica Slavica, na príručke Etymológia vocum Slavicarum a polemickom obrannom spise Toto maličké písмо má sa pánovi Anti-Fándlymu... a na pripravovanom slovníku slovenského jazyka

1791-1797, Trnava, Arcibiskupský vikariát

*zastával úrad kancelára a funkciu sekretára tajomníka arcibiskupského vikariátu (1.7.1791-31.5.1797)

11

*tri roky bol diecézny cenzor a archivár

*istý čas bol aj prísažným notárom ústrednej cirkevnej stolice

(celkom tu pôsobil 6,5 rokov)

*pracoval na polemickom spise Něco o epigrammatéch..., kázni O vážnosti a uctívosti stavu..., Katechizme... a napísal poslednú verziu predhovoru Slowára...

1797-1813, Nové Zámky, Farský úrad, Novozámocký vidiecky dekanát

*vymenovaný za správcu fary, farára a dekana

(29.4.1797 bol investovaný na faru, 3.5.1797 bol slávnostne inštalovaný, 5.5.1797 bol menovaný za vicearcidiakona novozámockého okresu, od roku 1804 bol dekanom dolného okresu)

*do Nových Zámkoch prišiel 1.6.1797 a pôsobil tu až do svojej smrti, do 15.1.1813

(celkom tu pôsobil vyše 15,5 roka)

*stal sa zároveň správcom hlavnej mestskej školy a učiteľom náboženstva

POZNÁMKA

O príchode, pôsobení, literárnej a jazykovednej činnosti Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pozri s. 48, 49, 52

DIELA

1782, Trnava : Tlačiareň Kráľovskej univerzity

1. DIVUS REX STEPHANUS MAGNUS HUNGARORUM APOSTOLUS, DUM TYRNAVIAE SUB TITULO SANCTI HUJUS REGIS ERECTUS ALUMNATUS ANNUOS EIDEM TUTELARI SUO INSTAURARET HONORES, PANEGYRICA DISTIONE CELEBRATUS... – Jasný Kráľ Štefan, veľký apoštol uhorský... Panegyrická oslavná reč, prvotina prednesená Antonom Bernolákom 20.8.1782 v Seminári sv. Štefana v Trnave

v prítomnosti šľachty na počest' výročia sv. Štefana, kráľa - zakladateľa uhorského štátu a patróna seminára (10 listov)

1785, Bratislava

2. NOVA BIBLIOTHECA THEOLOGICA SELECTA... – Nová vybraná bohoslovecká knižnica, bibliografia teologickej a inej literatúry, rozsiahla učebná pomôcka pre bohoslovcov - *rukopis odpisu výberu bibliografie, 270 s.*

1787, Bratislava : Tlačiareň Jána Michala Landerera

3. DE OECONOMIA RURALI. Perceptiones de agrorum cultu– Náuka o poľnohospodárstve - *rukopis prednášok svetského profesora Matúša Pankla, 195 s.*

4. DISSERTATIO PHILOLOGICO-CRITICA DE LITERIS SLAVORUM, DE DIVISIONE ILLARUM, NEC NON ACCENTIBUS; CUM ADNEXA LINGVAE SLAVONICAE PER REGNUM HUNGARIAE USITATAE COMPENDIOSA SIMUL, ET FACILI ORTHOGRAPHIA, AD SYSTEMA SCHOLARUM NATIONALIUM IN DITIONIBUS CAESAREO-REGIIS INTRODUCTUM PLENE ACCOMMODATA, IN USUM OMNIUM LINGuae HUJUS CULTORUM A PATRIIS PHILOLOGIS PUBLICAE LUCI DATA – Dizertácia – Kritická filologická rozprava o slovanských písmenách, o ich rozdelení, ako aj o prízvukoch - *latinský spis (82 + 31 strán)*, ktorý vyšiel spolu s pripojenou Stručnou a zároveň ľahkou Ortografiou slovenského jazyka používaného v Uhorskom kráľovstve, celkom prispôsobenou sústave národných škôl zavedenej v cisársko-kráľovských krajinách, vydaná vlasteneckými filológmi pre všetkých milovníkov tohto jazyka (*vyšla aj samostatne*)

5. LINGVAE SLAVONICE PER REGNUM HUNGARIAE USITATAE COMPENDIOSA SIMUL, ET FACILIS ORTHOGRAPHIA A SUBREPTITIIS NAEVIS RITE REPURGATA, ET AD SYSTEMA SCHOLARUM NATIONALIUM IN DITIONIBUS CAESAREO-REGIIS INTRODUCTUM PLENE ACCOMMODATA - Stručná a zároveň ľahká ORTOGRAFIA slovenského jazyka používaného v Uhorskom kráľovstve, dôkladne očistená od vniknuvších kazov a celkom prispôsobená sústave národných škôl zavedenej v cisársko-kráľovských krajinách (31 s.)

(*toto dielo sa stalo základným kameňom slovenského jazykového, literárno-kultúrneho a národného obrodenia*)

1790, Bratislava : Tlačiareň Jána Michala Landerera

6. GRAMMATICA SLAVICA AUTORE ANTONIO BERNOLÁK AD SYSTEMA SCHOLARUM NATIONALIUM IN DITIONIBUS CAESAREO-REGII INTRODUCTUM ACCOMMODATA. EDITIO PRIMA IN PANNONIA. MELIOR POST ASPERA FATA RESURGO – Slovenská gramatika od Antona Bernoláka, prispôsobená sústave národných škôl v cisársko-kráľovských krajinách. Prvé vydanie v Panónii. Po drsných úderoch osudu vstávam lepší - prvá učebnica slovenskej gramatiky o správnom čítaní a správnej výslovnosti, o tvorení slov a ich skloňovaní a časovaní, o skladbe a rytmických vlastnostiach slovenčiny a o pravopisných pravidlach (312 s.) *doplnená o 7.* Zbierku slovenských prísloví, v roku 1817 vyšla aj v nemeckom preklade pod názvom *Slowakische Grammatik*

13

Trnava: Tlačiareň Václava Jelínka

8. TOTO MALIČKÉ PÍSMO MÁ SA PÁNOWI ANTI-FÁNDLYMU DO GEHO WLASTNÍCH RUK ODEWZDAŤ - anonymný polemický obranný spis, v ktorom bránil Fándlyho a princípy novej spisovej slovenčiny(58 s.)

(je to odpoveď na *Bajzov spis Anti Fándly. Halle, 1789*)

POZNÁMKA

Literárno-vedný rozbor pozri v príspievku *Patrika Šenkára: Bernolákov prvý polemický spis z aspektu sietí dobových vzťahov a interpretácie súčasného čitateľa s.39*

1791, Trnava, Tlačiareň Václava Jelínka

9. ETYMOLOGIA VOCUM SLAVICARUM, SISTENS MODUM MULTIPLICANDI VOCABULA PER DERIVATIONEM ET COMPOSITIONEM, AB ANTONIO BERNOLÁK CONCINNATA. – Etymológia slovenských slov, ustalujúca spôsob rozmnožovania slov odvodzovaním a skladaním, ktorú zostavil Anton Bernolák – bola doplnená o tri dodatky: - slovenské názvoslovie z oblasti gramatiky a poetiky; - slovenské porekadlá; - slovenské názvy reálií s pripojenými latinskými, nemeckými a maďarskými ekvivalentami (160 s.)

1794, Žilina : Tlačiareň Štefana Prisoľa

10. ŇECHO O EPIGRAMMATÉCH, ANEBOŽTO MÁLORÁDKOCH GOZEFA IGNÁCA BAGZI, dolnodubowského Pána Farára, opravdiwím Slowákom k Uwažowáňu predložené – anonymný polemický spis, ktorý bol vydaný v tlači (36 s.)

1795, Trnava : Vytláčené u Václava Jelínka

11. O WÁŽNOSTI A UCȚIWOSTI STAWU KÑEZEKÉHO. PRÍHODNÁ KÁZEŇ, kteru pri Obeťe Mši Swatégo od Dwogctihodného P. Gozefa Kunsta w Kosteľe horňoorešanském Dňa 11ho Rígňa R. 1795 poprwe wibawowanég predpovedeľ Mnohowelební Pán Anton Bernolák, pri Trnawském Arcibiskupa Ostrihomského Náimestníckem Úrade Kancelár. *Fándly Juraj. Príhodné a Swátečné Kázně... Trnava : Vytlačené u Wáclava Jelínka, 1795.* 17. s. I. zväzok. Bernolák, Anton. *O wážnosti a ucťivosti...* s. 529-546.

1796, Trnava : Tlačiareň Kráľovskej univerzity

12. KATECHIZMUS Z OTÁZKAMI A ODPOWEĎAMI K WYNAUČIWÁNU KRAGINSKÉG MLÁDEŽI . 157 s.

14

1803, Trnava : Tlačiareň Václava Jelínka

13. NA SMRŤ MNOHOWELEBNÉHO PÁNA SZTOCSKO GURKA, w Ostrihomském Arcibiskupstvi, Nitránskégo Stolici, Nowozámském Dekanském Widéku Šuránského Farára, Dňa 26. listopadu roku 1797 w Pánu usnulého Pohrebná kázeň, kterú tehož Mesáca Dňa 28ho w Kostele Šuránském ustře predpovedeľ Dwogctihodní Pán Bernolák Szlaniczky Anton, Nowozámskí Farár, Dekaň, Mestskí Školní Ríditel, a Swatosvatého Umeňá bozkého Ucitel. (20 s.)

(*Sztocsko Jurko bol farárom v Komjaticiach (1758-1764) a v Šuranoch (1764-1797), tu zomrel a bol pochovaný*)

1809, Komárno : Vytlačené u O. Weinmüllerovej

14. BÉ-IKTATÓ BESZÉD, melyet Főtisztelendő Szabó Pál úrnak, Felső Érsek-Újvári Vitze-Esperestnek a Tardoskeddi plébániának valóságos birtokába való bevezetésekor mondott Szlanitzky Bernolák Antal, érsek-újvári plebános, vitzeesperest, a fő nemzeti iskoláknak helybeli igazgatója, és a szentséges isteni tudományok tanítója. Szent Pál fordulása napján, Boldog Assony havának 25-dikén 1809-ik esztendőben. – Uvádzacia reč, ktorú predniesol Anton Bernolák Szlanitzky..., pri uvedení pána kňaza Pála Szabóa do Tvrdošovského farského úradu... – príležitostná báseň vydaná v maďarčine (12 s.);

15. HALLOTAS BESZÉD, melyet néhai Főtisztelendő Horváth József úrnak, Tardoskeddi plébánosnak, és Felső Érsek-Újvári megye vitzeesperestyének Temetése felett Tekintetes Nemes Nittra vármegyének Tardoskedd nevű helységében, Szent György havának huszadik napján 1808-dik esztendőben mondott Szlanitzky Bernolák Antal, érsek-újvári plebános, vitzeesperest, a fő nemzeti iskoláknak helybeli igazgatója, és a szentséges isteni tudománynak tanítója.– Pohrebná reč Antona Bernoláka pri horbe

zomrelého tvrdošovského farára Jozefa Horvátha (7 s.)- *príležitostná báseň vydaná v maďarčine;*

16. ALLOCUTIO, QUA SERENISSIMUM... Reč Antona Bernoláka, farára a vicearcidekana novozámockého, ktorou pozdravil najvznešenejšieho a najctihodnejšieho pána Karola Ambrozia, knieža dedičných kráľovstiev Čiech a Uhorska, arcivojvodu rakúskeho, arcibiskupa ostruhomského, primáša uhorského a urodzeného legáta apoštolskej stolice..., v Nových Zámkoch 28.2.1809 o pol piatej večer- *latinská uvítacia reč, bola vytlačená v Komárne*

15

1825-1827, Budín : Královská univerzitná tlačiareň. v Maďarsku

17.-21. SLOWÁR SLOWENSKÍ ČEŠKO – LAŤINSKO – ŅEMECKO – UHERSKÍ: SEU LEXICON SLAVICUM BOHEMICO – LATINO GERMANICO – UNGARICUM. - I. zväzok (A-J), 848 s.; - II. zväzok (K-N), 913 s.; - III. zväzok (O-P), 917 s.; - IV. zväzok (R-U), 877 s.; - V. zväzok (W-Z), 887 s. - päťjazyčný slovník- obdivuhodné normotvorné lexikografické dielo, ktoré dopísal Anton Bernolák počas svojho pôsobenia v Nových Zámkoch (1808), prvá časť bola pripravená do tlače v roku 1796 ale pre nedostatok financí sa tlač odložila a ani opakovany pokus v roku 1799 nevyšiel, pracoval na ňom 22 rokov (1786-1808), bol 7x obnovený a prepísaný, vyšiel 12 rokov po jeho smrti, doplnený o 6 zväzok, zásluhou kanonika Juraja Palkoviča (6 zväzok, 856 s., doplnil Juraj Palkovič) REPERTORIUM LEXICI SLAVICI-BOHEMICO-LATINO-GERMANICO-UNGARICI AB AUCTORE ANTONIO BERNOLÁK NOBILI PANNONIO SZLANICZENSI ELABORATI IN LINGVIS UNGARICA, LATINA ET GERMANICA PRO COMMUNI HARUM LINGVARUM USU CONFECTUM, v celkovom rozsahu 5302 strán; - Slowár o rozsahu 4442 s.

ZÁSLUHY

1784-1813

*vyvinul významnú národnobuditeľskú, vedeckú a publikačnú činnosť

*vydáva Oravský obzor

1787, Bratislava

*prvý uzákonil (kodifikoval) jednotnú spisovnú slovenskú reč na základe kultúrnej západoslovenčiny - nazývanej aj ako bernolákovčina

(*zanikla v strede 19. storočia, keď ju nahradila štúrovčina, uzákonená v roku 1843 v Hlbokom*)

1789, Trnava

*bol hlavným iniciátorom a spoluzakladateľom literárno-vydavateľského spolku Slovenského učeného tovarišstva v Trnave

(*Tovarišstvo započalo aktívnu činnosť v roku 1792;- zjednocovalo slovenskú inteligenciu a duchovenstvo;- razilo cestu slovenskej národnobuditelskej, literárnej a vydavateľskej činnosti;- šírilo krásu slovenského slova; - vzbudzovalo nádej, dodávalo silu vydržať v tomto ťažkom ale veľmi potrebnom duchovnom boji; - otvorilo svoje pobočky po celom Slovensku;- zaslúžilo sa o vydanie diel v pôvodnom spisovnom jazyku, preklady latinskej a nemeckej náboženskej literatúry)*)

16

1797-1813

*vybudoval rozsiahlu knižnicu s 270 titulmi a archív písomností Farského úradu v Nových Zámkoch

(*časť sa našla v roku 1961 na povale farského kostola v Nových Zámkoch, ktorej objavenie PhDr. Karolom Markovičom, šurianskym dekanom a farárom malo nesmierny význam pre výskum života a diela A. Bernoláka a celého vtedajšieho slovenského národného hnutia*)

POZNÁMKA

O objavení knižnice a archívu Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pozri s. 57

1799-1800, Nové Zámky

*počas napoleónskych bojov zabezpečil výstroj 14 jazdcom a 2680 zlatých pre Nitriansku stolicu

LITERÁRNE ŠKOLY

Bernolákova škola

(*najvýznamnejšími predstaviteľmi boli Juraj Fándly, ľudovýchovný spisovateľ a Ján Hollý, jeden z našich najvýznamnejších básnikov*)

SÚVISIACE LITERÁRNE DIELA

1789, Prešpork (Bratislava) : Tlačiareň Jána Michala Landerera

*DÚWERNÁ ZMLÚWA MEZI MŇÍCHOM A DIÁBLOM... – Dôverná zmluva medzi mníchom a diablon... / Juraj Fándly

(*bola to prvá tlačená kniha v Bernolákovej spisovnej slovenčine*)

1833, Trnava : u Jána Jelínka

*SWATOPLUK... – Svätopluk, ...báseň od Jána Hollého

(*básnický skvost Bernolákovej spisovnej slovenčiny*)

ŽIVOTNÉ UDALOSTI

1809, Nové Zámky

*napísal svoj testament (9.12.)

1810 (9.5.), Nové Zámky

*v dôsledku požiaru prišiel o značnú časť svojho a cirkevného hmotného majetku
(*v meste sa rozšíril veľký požiar; - vznikli veľké škody na majetku spravovanom Bernolákom, v hodnote 4000 zlatých; - poškodená bola fara a v nej nachádzajúca sa Bernolákova knižnica spolu s inými písomnosťami, kostol a prilahlé hospodárske budovy*)

17

ÚMRTIE

1813 (15.1.), Nové Zámky

*zomrel náhle pri holení na porážku 15.1.1813 v Nových Zámkoch (51) pochovaný bol 18. januára 1813 v Nových Zámkoch

(*miestom jeho odpočinku sa stal CINTORÍN Najsvätejšej TROJICE tzv. Kamenný cintorín na súčasnom Bernolákovom námestí; - bol postavený začiatkom 19. storočia a stál tu 80 rokov; - zanikol koncom 19. storočia (1890); - po jeho zrušení miestom odpočinku Antona Bernoláka sa stala KAPLNKA NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE postavená vedľa cintorína*)

Pomník Antona Bernoláka

...nad hrobom sa týčil ihlanový pomník z pieskovca, podklad ihlana tvorili štyri kamenné gule, na mramorovej doske s jeho menom bola vytesaná svieca v strede zlomená (znamenie náhlej smrti), vrchol zdobil kríž, symbol nášho vykúpenia

POZNÁMKA

Podrobnejšie pozri Posledné roky pôsobenia Antona Bernoláka v Nových Zámkoch s. 55

PAMIATKY A POCTY ANTONA BERNOLÁKA NA SLOVENSKU

POCTY

1912, Slovensko

*Verejné zhromaždenia po celom Slovensku – pri príležitosti 150. výročia narodenia Antonia Bernoláka

18

1913, Slovensko

*Verejné zhromaždenia po celom Slovensku – pri príležitosti 100. výročia úmrtia Antonia Bernoláka

1928, Slovensko

*Manifestácia pri Bernolákovom hrobe – pri príležitosti 115. výročia úmrtia (Nové Zámky)

1936, Slovensko

*Jubilejné oslavy Štúrovej storočnice ukončené pietnou spomienkou pri hrobe A. Bernoláka – pri príležitosti pamätného výstupu na Devín (6.9.1936, Nové Zámky)

1937, Slovensko

*Bernolákov rok - pri príležitosti 150. výročia vydania Dizertácie

*Celenárodné oslavy 150. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny spojené s odhalením pomníka A. Bernolákovi (12.09.1937, Nové Zámky)

*Celenárodné oslavy 150. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny (1937, Slanica)

*Celenárodné oslavy 150. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny spojené s odhalením pomníka Antonovi Bernolákovi- za účasti predsedu vlády Dr. Milana Hodžu (10.10.1937, Trnava)

*Celenárodné oslavy 150. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny spojené s odhalením busty Antona Bernoláka – za účasti predsedu vlády Dr. Milana Hodžu (10.10.1937, Čeklís (Bernolákovo)

(samostatné oslavy na počesť Antona Bernoláka sa konali po celej republike (výber) v: - Bratislave, - Brezne, - H. Súči, - Kremnici, - Leviciach, - Liptovskom Mikuláši, - Pezinku, - Spišskej Novej Vsi, - Trenčíne, - Záblatí...)

1938, Slovensko

*Celonárodné oslavy Antona Bernoláka - pri príležitosti 125. výročia úmrtia (Slanica)

*Celonárodné oslavy Antona Bernoláka - pri príležitosti 125. výročia úmrtia (Trnava)

1987, Slovensko

*200. výročie prvej kodifikácie spisovnej slovenčiny Antonom Bernolákom

*Oslavy 200. výročia prvej kodifikácie spisovnej slovenčiny a 225. výročia narodenia Antona Bernoláka spojené s konferenciou (23.-24.9.1987, Bratislava)

1997, Slovensko

*Rok Antona Bernoláka - pri príležitosti 200. výročia jeho príchodu do Nových Zámkov, 210. výročia prvej kodifikácie spisovnej slovenčiny a 185. výročia jeho smrti (1997, Bernolákova spoločnosť a Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky)

2012, Slovensko

***250. výročie narodenia Antona Bernoláka v roku 2012** bolo zaradené do KALENDÁRA VÝROČÍ UNESCA NA ROK 2012

*Rok Antona Bernoláka na Orave - pri príležitosti 250. výročia jeho narodenia (2012, Žilinský samosprávny kraj)

Usporiadatelia: - Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, - Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, - Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne, - Spojená škola, Slanická osada, Námestovo, - Slovenská národná knižnica v Martine

XII. ročník Martinskej literárnej jari (19.-25. mája 2012, Martin) -

*Anton Bernolák a bernolákovské hnutie - výstavný projekt pri príležitosti 250. výročia narodenia Antona Bernoláka (22.5.2012, Martin : Matica slovenská : Slovenské národné literárne múzeum)

INICIATÍVY

*Panteón a múzeum pre tovarišstvo bernolákovcov (Bratislava, Rudnayovo námestie)

Iniciátori : - Radnica v Bratislave, - Matica slovenská v Martine, - Rímsko-katolícka cirkev na Slovensku

Google je Gúgl – na počest 250. výročia narodenia Antona Bernoláka

(3.10.2012 bolo logo americkej spoločnosti zmenené na list, na ktorom bolo napísané Gúgl)

20

POZNÁMKY

1/ Vybrané sú iba celonárodné oslavys

2/ K jeho životným výročiam a kodifikácii spisovnej slovenčiny sa konali spomienkové oslavys každoročne, hlavne na miestach jeho pôsobenia

3/ O aktivitách spojených s menom Antona Bernoláka a Novými Zámkami pozri Nové Zámky s úctou spomínajú na Antona Bernoláka s. 60

*Bernolákovo (Slovensko : mesto)

(toto meno nesie obec od 11. júna 1948, keď bola premenovaná z pôvodného názvu Čeklís)

BÁSNE NA POČEST ANTONA BERNOLÁKA

*Slovenského národu duchovenstvu / Jozef Valentíny, 1796

(básnický prejav bol neskôr prepracovaný Jurajom Fándlym a vydaný v jeho diele Pilní domajší a polní hospodár. III. zväzok. 1800 pod názvom

*Chválospev o Učeném slovenskom tovarišstvu / Juraj Fándly)

*Slávnym tovarišom po sto rokoch / Tichomír Milkin

(báseň bola uverejnená v zborníku Tovarišstvo. I. zväzok. 1893)

*Pamäťajme / Ignáč Grebáč-Orlov

(báseň bola uverejnená v Slovenských ľudových novinách. – Roč. 4, č. [2] (10.1.1913), s. 1)

*Odkliata Zlatovláska. Prológ. Na storočnú pamiatku umretia Antona Bernoláka / Svetozár Hurban Vajanský

(báseň odznela na zhromaždení v Turčianskom sv. Martine, 1913 a vyšla v Národných novinách. – Roč. 44, č. 7(18.1.1913), s. 1-2)

*Prológ na storočnú pamiatku smrti Antona Bernoláka zasvätenú v Dolnom Kubíne 19. januára 1913 / P. O. Hviezdoslav

Hviezdoslav, P. O.: Básne príležitostné. Sobrané spisy básnické. Sv. 10. 3. vyd. Martin : Matica slovenská, 1948. 291 s. Prológ... S. 178-180.

(báseň odznela na zhromaždení v Dolnom Kubíne a vyšla aj v Dennici. Č. 1 (1913), s. 1 a v Národných novinách. – Roč. 44, č. 8 (21.1.1913), s. 1)

*Óda na Antona Bernoláka / Koloman K. Geraldini

(báseň bola prednesená na konci v Trnave, 9.10.1937 a uverejnená v Kultúre. – Roč. IX, č. 9 (1937), s. 192)

*Anton Bernolák / Pavol Gašparovič-Hlbina

(báseň bola uverejnená v Slovenských pohľadoch. – Roč. LIII, č. 10 (10.10.1937), s. ?)

21

*Chválospev na Antoňa Bernoláka / Ján Hollý

Hollý, Ján: Pesně- Rozličné básně. Trnava : Spolok sv. Vojtech, 1950. 181 s. Chválospev... 6. báseň.

(báseň bola uverejnená v Rozvoji. – Roč. 16, č. 1 (1937), s. 2)

*Spev o Bernolákovi / Štefan Krčmér

(báseň bola uverejnená v Národných novinách. – Roč. 68, č. 57 (1937), s. 5)

*O slovenčine nášho Antona / Jozef Fedor

Fedor, Jozef: Hra času. Básnická zbierka. Nitra : Originál, 2002. 86 s. ISBN 8096793683.

HUDBA

*Chorál na oslavu Antona Bernoláka/ Vladimír Melička, hudobný skladateľ

*„Bernolákovi“ – mužský zborový spev“ / Mikuláš Schneider-Trnavský, hudobný skladateľ

KULTÚRNE PROGRAMY

*Rodostrom slovenčiny / Viliam Ján Gruska

(scénický program venovaný Antonovi Bernolákovi, prvýkrát uvedené 19.7.1987, Martin : III. Turčianske slávnosti folklóru, autor: scénický výtvarník Viliam Ján Gruska, doc. Ing., vydaný aj ako programový bulletin k 225. výročiu Antona Bernoláka a 200. výročiu prvej kodifikácie slovenčiny – Martin : Matica slovenská, 1987. 1 zložený list (6 s.))

INŠTITÚCIE NESÚCE JEHO MENO

*Cirkevná základná škola Antona Bernoláka s materskou školou v Martine

(zriadená bola 1. júla 1991)

*Gymnázium Antona Bernoláka v Námestove

(zriadené bolo v roku 1953, čestný názov Gymnázium Antona Bernoláka nesie od roku 1993)

*Gymnázium Antona Bernoláka Senec

(zriadené bolo v roku 1949, čestný názov Gymnázium Antona Bernoláka nesie od roku 1997)

*Bernolákova spoločnosť národného obrodenia a porozumenia v Bratislave

(ustanovená bola 19.3.1996)

*Študentský domov Antona Bernoláka pri SPU v Nitre

(Študentský domov... pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite nesie meno Antona Bernoláka od 1997)

22

*Internát Bernolák (ŠD Juraja Hronca) v Bratislave

(bol zriadený pri Slovenskej technickej univerzite v Bratislave)

*Literárny klub Bernolák v Trnave

(bol zriadený v roku 1988-89, v súčasnosti pôsobí pri Spolku sv. Vojtecha v Trnave)

PAMIATKY

Bankovky

*Grafický portrét Antona Bernoláka na bývalej dvestokorunovej bankovke SR

(autori: grafik Jozef Bubák; rytec Václav Fajta, 1995)

Erby

*Zemiansky erb rodiny Brnullákovcov, ktorý od cisára Leopolda I. získal v roku 1681

Matthian Brnulla aliter Szlaniczky (Matej Brnulla), Bernolákov pradedo

(originál erbovej listiny sa nezachoval, zachovala sa iba jeho grafická rekonštrukcia podľa existujúceho podrobnejšieho popisu)

Medaili

*Pamätná medaila Antona Bernoláka - pri príležitosti 170. výročia smrti

(Slovenská numizmatická spoločnosť, 1983; - autor akademický sochár, národný umelec Ján Kulich; - zobrazenie: reliéf hlavy A. Bernoláka a pred ňou reliéf siluety Bratislavského hradu ; druhá strana – titulná strana Slovenskej gramatiky z roku 1790)

*Primátorská reťaz mesta Bratislavы

(autor medailónu akademický sochár národný umelec Ján Kulich; - jeden z medailónov zobrazuje reliéf stojacej postavy Antona Bernoláka a na pozadí je jeho kniha *Grammatica Slavica*)

Monogramy

*Ozdobný monogram Antona Bernoláka (AB)

Obrazy

*Grafický portrét Antona Bernoláka

(1895, autor Ján Hrdlička, grafik)

23

*Grafický portrét Antona Bernoláka

(1898, autor Gustav. F. Moreli, grafik (MR))

*Portrét Antona Bernoláka

(1930, 1937, olejomaľba, autor akademický maliar Andrej Kováčik)

*Anton Bernolák so zakladateľmi Slovenského učeného tovarišstva v r. 1792

(1934, olejomaľba, autor akademický maliar Andrej Kováčik)

*Grafický portrét Antona Bernoláka

(1938, čierna krieda, autorka Alžbeta Güntherová-Mayerová, výtvarná historička podľa námetu Gustáva F. Moreliho)

POZNÁMKY

1/ Na fare v Nových Zámkoch existoval maľovaný portrét Antona Bernoláka z doby jeho pôsobenia v Trnave, ktorý sa stratil a dodnes nenašiel

2/ Prvá perokresba podobizne Antona Bernoláka bola vyhotovená grafikom českého pôvodu Jánom Hrdličkom na objednávku Jozefa Kohúta, na základe idealizovaného stvárnenia jeho podoby na základe bežného typu slanických Bernolákovcov

Pamätné tabule

*Pamätná mramorová tabuľa Antona Bernoláka v Slanici

(odhalenie 1913, Slanica /toho času ostrovček v Oravskej prie hrade/, rímskokatolícky kostol)

*Pamätná tabuľa Antona Bernoláka v Námestove

(odhalenie 1998, Námestovo, Hviezdoslavovo námestie)

Plastiky, sochy

*Basreliéf Antona Bernoláka v Nitre

(odhalenie 1997, Nitra, internát Bernolák pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite)

*Busta Antona Bernoláka v Senci

(odhalenie 1996, Senec, budova Gymnázia A. Bernoláka, autor akademický sochár Martin Lettrich)

*Busta Antona Bernoláka v Nitre

(odhalenie 1997, Nitra, Teologický inštitút sv. Gorazda, autor akademický sochár Martin Lettrich)

*Busta Antona Bernoláka v Bardejove

(odhalenie 2001, Bardejov, budova Súkromnej strednej odbornej školy)

*Busta Antona Bernoláka v Martine

(odhalenie 2012, Martin, Matica slovenská, autor umelecký sochár Radko Mačuha)

24

*Kompozícia Antona Bernoláka v Martine

(epoxid, vyhotovenie 1991, Martin, Slovenské národné literárne múzeum, autor Ladislav Berák, akademický sochár a maliar)

*Pamätný pomník Antona Bernoláka v Bernolákove- bronzová busta na kamennom podstavci

(odhalenie 1937, Bernolákovo, Bernolákova ul., autor akademický sochár Frico (Miroslav) Motoška, kultúrna pamiatka od roku 1963)

*Pamätný pomník Antona Bernoláka v Trnave- bronzové súsošie na nižšom, pozdĺžnom, stupňovitom kamennom podstavci

(odhalenie 1937, Trnava, Bernolákov sad, autor akademický sochár Ján Koníarek, kultúrna pamiatka od roku 1963)

*Pamätný pomník Antona Bernoláka v Slanici- bronzová socha na podstavci z trachytu

(odhalenie 1939, Slanica (toho času ostrovček v Oravskej prie hrade), pomník je umiestnený pred kostolom na ostrovčeku, autor akademický sochár Mikuláš Machala, kultúrna pamiatka od roku 1963)

*Pomník Antona Bernoláka v Bratislave - bronzová busta na podstavci z umelého kameňa

(odhalenie 1943, Bratislava, Rudnayovo námestie, autor akademický sochár Jozef Pospíšil, kultúrna pamiatka od roku 1963)

*Pamätný pomník Antona Bernoláka v Žiline- bronzová socha na nízkom kamennom podstavci

(odhalenie 2002, Žilina, Ulica Antona Bernoláka, autor akademický sochár Juraj Brišák)

*Pamätný pomník Antona Bernoláka v Čakajovciach – socha z kameňa
(*odhalenie 2005, Čakajovce, Panteón slovenských osobností, autor ľudový remeselník Štefan Lahučký*)

*Plastika Antona Bernoláka v Starej Bystrici
(*bronz, 2009, Stará Bystrica, Slovenský orloj, autor Pavol Masnica a Radoslav Hančinský, ľudoví remeselníci*)

Planétky

25

*13916 Bernolák – planétka

(*objavenie 1982, meno planétky oficiálne zverejnené 2001, miesto objavenia Piszkéstető (Maďarsko), objaviteľ Milan Antal*)

Poštové známky

*Poštová známka osobnosti – Anton Bernolák 1762-1813 v nominálnej hodnote 1,10 €
(*ocelotlač s ofsetom: dobový portrét A. B. a otvorená kniha (Gramatica Slavica) na pozadí lipových listov, Slovensko : Slovenská pošta, 2012, autor výtvarného námetu akademický maliar Marián Čapka, rytiec František Horniak; prílohy: poštový hárok prinášajúci ostatné jeho gramatické diela a miesta spojené s jeho štúdiami a pôsobením kňaza a obálka prvého dňa (FDC) s prítlačou jeho rodného domu v Slanici - dnes už zatopenej oravskej obce)*

Zberateľské euromince

*Strieborné zberateľské euromince v nominálnej hodnote 10 eur - vydané pri príležitosti 250. výročia narodenia Antona Bernoláka
(*Slovensko : Národná banka Slovenska – Mincovňa Kremnica, štátny podnik, 2012. Autor Pavol Károly*)

Vzhľad zberateľskej euromince

Líce – vyobrazené historické reálne spojené so životom a dielom Antona Bernoláka: - titulná strana spisu *Etymologia vocum Slavicarum*; - faksimile jeho podpisu Bernolák; - vtáčie brko na písanie

Rub – vyobrazený portrét Antona Bernoláka s jeho menom Anton Bernolák a dátumom narodenia a úmrtia 1762-1813 vkomponovaný do písomnej štruktúry, ktorú tvoria prevažne názvy jeho jazykových diel

Hrana – reliéfny nápis do hĺbky „Tu máte slovo moje o reči Vašej“, začiatok a koniec nápisu je oddelený lipovým listom

POZNÁMKY

- 1/ Po Antonovi Bernolákovi sú pomenované ulice po celom Slovensku
- 2/ Pamiatky a pocty Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pozri s. 26

PAMIATKY A POCTY ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

PÍSOMNOSTI

26

*Celá archívna a knižná pozostalosť Antona Bernoláka, v tom:

*Závet Antona Bernoláka

(bol napísaný na Farskom úrade v Nových Zámkoch, dňa 9. decembra 1809 v prítomnosti svedkov a zverejnený v deň pohrebu 18.1.1813)

*Intenčná knižka a iné písomné úradné doklady

*Rukopisy a nájdená korešpondencia

(nájdené 1961, Farský kostol v Nových Zámkoch - povala, objaviteľ ThDr. Karol Markovič, kríaz a dekan v Šuranoch)

POZNÁMKY

1/ Nájdená archívna a knižná pozostalosť Antona Bernoláka v Nových Zámkoch - časť bola uložená v archíve Spolku sv. Vojtecha v Trnave

2/ O objavení knižnice a archívu Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pozri s.57

4/ Zachovala sa archívna pozostalosť o Antonovi Bernolákovi vo vlastníctve Martina Hamuliaka, je uložená v Archíve literatúry a umenia SNK v Martine

5/ Zachovala sa archívna pozostalosť o Antonovi Bernolákovi vo vlastníctve Jozefa Mesiarkina, ktorý sa zaoberal výskumom jeho života a diela

*Záznamy žiackeho vzdelávacie krúžku Antona Bernoláka pri [Flengerovom ústave] v Nových Zámkoch. - S. 45-54 (10 s.). Neúplné záznamy z rokov 1926-30. Zdroj neznámy.

PAMIATKY

Sakrálné pamiatky a pamätné tabule

*Fara rímskokatolíckeho farského Kostola Povýšenia sv. kríža s pamätnou tabuľou Antona Bernoláka a bustou Antona Bernoláka

- miesto pôsobenia Antona Bernoláka od jeho príchodu(1.6.1797) až do jeho smrti (13.1.1813)

(odhalenie 20.10.1991, Nové Zámky, Rímskokatolícky farský úrad, M. Flengera 2, autor busty akademický sochár Jaroslav Gubric)

*Rímskokatolícky farský Kostol Povýšenia sv. kríža – v ňom svätil a kázal Anton Bernolák

(Nové Zámky, Hlavné námestie, kultúrna pamiatka zo 16. storočia s vežou vysokou 66 m a krížom vysokým 4 metre, pôvodne postavený v neskorogotickom slohu, po viacnásobnej rekonštrukcii stavba

dostala neskorobarokový
a klasicistický ráz)

V TEJTO BUDOVE V ROKOCH 1797-

1813

PÔSOBIL

ANTON BERNOLÁK

RÍM. KAT. KŇAZ, DEKAN, FARÁR,
NÁRODNÝ BUDITEĽ - JAZYKOVEDEC

*1762 - †1813

RODÁK ZO SLANICE NA ORAVE,
PRVÝ KODIFIKÁTOR SLOVENSKÉHO
SPISOVNÉHO JAZYKA,
ŠKÔLDOZORCA,
SLOVENSKÝ VZDELANEC

(nápis na pamätnej tabuľi)

27

*Kaplnka Najsvätejšej Trojice s pamätnou tabuľou Antona Bernoláka a mramorovou doskou – miesto odpočinku Antona Bernoláka

(Nové Zámky, Bernolákovo námestie,
baroková kultúrna pamiatka, postavená
v roku 1722 Jakubom Škultéty)

A

Szentháromság egy isten

dicsőségére

SKULTÉTY JAKAB

1722.

Trojjedinému Bohu

na slávu

Jakub Škultéty

1722

(nápis nad vchodom do kaplnky)

Vyobrazenie –pôdorys Mesta Nové Zámky

kultúrna pamiatka

Kaplnka sv. Trojice

- baroková, postavená v roku 1722
- pietne miesto odpočinku

Antona Bernoláka

Szentháromság Kápolna,
1722-ben épült, barokk stílusban,
Anton Bernolák végső nyughelye

Kapelle der Heiligen Dreifal-
tigkeit; barock; gebaut 1722

- letzte Ruhestätte von
Anton Bernolák

Holy trinity Chapel

- baroque; built in 1722
- last rest plac of Anton Bernolák

(štvorjazyčný nápis na informačnej tabuli, nachádzajúcej sa na bočnej stene Kaplnky...)

E kápolna balján egy sírban

nyugszanak

BERNOLÁK ANTAL†1813. jan. 15.

LAURO ISTVÁN 1814. febr. 10.

plébánosok,

s FLENGER MIHÁLY1825. ápril. 21.

a nevét viselő leány intézet alapítója

Imádkozzunk érettük!

29

Na ľavej strane tejto kaplnky v spoločnom hrobe
odpočívajú

BERNOLÁK ANTAL †1813. jan. 15.

LAURO ISTVÁN 1814. feb. 10.

farári,

a FLENGER MIHÁLY 1825. apríl 21.

zakladateľ dievčenského ústavu nesúceho jeho meno

Modlime sa za nich!

(nápis v maďarskom jazyku na pôvodnej mramorovej doske nachádzajúcej sa na ľavej strane čelnej steny - pri vchode do Kaplnky..., túto dosku dal umiestniť vtedajší farár Ján Fábián, ktorý sa zaslúžil o prenesenie pozostatkov zosnulých zo zrušeného Cintorína svätej Trojice tzv. Kamenného cintorína v roku 1890)

Nákres – kríž v strede lemovaný dvomi ozdobnými vetvičkami

TU ODPOČÍVA

ANTON BERNOLÁK

UMREL AKO R.KAT FARÁR, DEKAN A

ŠKÔLDOZORCA V NOVÝCH ZÁMKOCH

MUŽ O NÁROD VYSOKO ZASLÚŽILÝ,

LITERÁRNOU ČINNOSŤOU VYNIKAJÚCI.

NARODIL SA 4. OKT. 1762 V SLANICI V ORAVE,

ZOMR. 15. JANUÁRA 1813 V NOVÝCH ZÁMKOCH.

VEČNÁ, SLÁVNA MU

PAMÄТЬ V NÁRODE!

ČS. OSV. JEDNOTA

30

(*odhalenie 1923, nápis na pamätej tabuľi Antona Bernoláka, umiestnenej na pravej strane čelnej steny - pri vchode do Kaplnky...)*

*Pamätná tabuľa Antona Bernoláka v Šuranoch– pri príležitosti 250. výročia narodenia a 215. výročia jeho príchodu do Nových Zámkov a návštevy v Šuranoch (1797)

(*odhalenie 25.5.2012, Šurany, Kostol sv. Štefana prvomučeníka, realizátori: - Miestna organizácia Matice slovenskej a Farský úrad*)

POZNÁMKY

1/ *Podujatie Tri dni s Antonom Bernolákom, počas ktorého bola odhalená tabuľa, bolo súčasťou 16. ročníka prehliadky matičných speváckych zborov, konaných pod názvom „OZVENY“ v Šuranoch*

2/ *Anton Bernolák vykonal návštěvu v Šuranoch z dôvodu pochovávania vtedajšieho knjaza Jurka Sztocsku, prednesol Pohrebnú kázeň na smrť pána farára Sztocsko Jurka, ktorá bola vydaná aj knižne, v pôvodnej bernolákovčine (1803)*

3/ *Nápis na pamätej tabuľi pozri s. 31, fotografia s. 130*

(nápis na pamätnej tabuli)

Sochy

*Socha Antona Bernoláka v Nových Zámkoch

- zobrazuje Antona Bernoláka ako zrelého muža v kňazskom rúchu a dlhom rozhalenom kabáte s vykročenou ľavou nohou, v pravej drží symbolické brko a v ľavej knihu; - stojí na novom podstavci zo živej žuly bez sokla s nápisom A. Bernolák z plastických bronzových písmen

(odhalenie 1937, Nové Zámky, Hlavné námestie, autor akademický sochár Jozef Pospíšil, kultúrna pamiatka od roku 1963, súčasné umiestnenie od roku 2005)

Socha mala zaujímavý osud:- bola realizovaná z verejnej zbierky, ktorú inicioval Dr. Jozef Tiso. Základný kameň bol položený v Bernolákovom parku na Bernolákovom námestí 1.8.1937, odhalená bola 12.9.1937 a stála na podstavci umelecky vytesanom prírodnom pieskovci vysokom 5,5 m, bronzová socha s nápisom A. Bernolák (1762-1813) mala výšku 3,55 m, celkom bola vysoká 10 m a vážila 21,8 ton. Stála tu v rokoch 1937-38, až do času jej odvezenia do Žiliny (4.11.1938), pretože po Viedenskej arbitráži (2.11.1938), keď Nové Zámky padli Maďarsku, Slováci sa obávali o jej osud. O vrátení do Nových Zámkov sa rozhodlo 24.7.1948 a prevezená bola po 8. auguste 1948, po skončení okupácie územia Nových Zámkov fašistickým horthyovským Maďarskom. Bola umiestnená na Gottwaldovom námestí (teraz Hlavné námestie) pred budovou mestského úradu v záhone ruží. Stála na

podstavci z bieleho mramoru valcovitého tvaru s miernym rozšírením smerom nahor a bol na ňom nápis A. Bernolák. Stála tu až do roku 1967, keď bola premiestnená na okraj Bernolákovho námestia pri križovatke ciest na nový podstavec nízkeho štvorcového pôdorysu, z ktorého vyrastal mohutný 4-boký betónový kváder obložený platňami z prírodného kameňa, béžového vápenca, s nápisom A. Bernolák a stála tu v rokoch 1967-2005. V roku 2005 mestské zastupiteľstvo rozhodlo s konečnou platnosťou o jej umiestnení na Hlavnom námestí.

Stále expozície

*Pamätná izba Antona Bernoláka v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch - stála expozícia

(otvorenie 1994, Nové Zámky, Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch, M. R. Štefánika 58)

*Bronzová busta Antona Bernoláka v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch – umiestnená v Pamätnej izbe Antona Bernoláka

(vyhotovenie 1993, autor akademický sochár Tibor Kavecký)

*Zásuvková skriňa Antona Bernoláka (komoda) – umiestnená v Pamätnej izbe Antona Bernoláka

(orech, pozostalosť po Antonovi Bernolákovi, dar od Márie Vanekovej Múzeu Jána Thaina)

PAMÄTNÁ IZBA ANTONA BERNOLÁKA

STÁLA EXPOZÍCIA

scenár

PhDr. Henrieta Lászlóová

(nápis na vchodových dverách vedúcich do Pamätnej izby Antona Bernoláka)

projekt interiéru

Ing. arch. Ladislav Bakša

realizácia expozície

Studio Tauber s.r.o.

Poznámka

Podrobnejší obsah pamätnej izby pozri v príspevku **Marty Kasášovej:** Pamätná izba Antona Bernoláka v Nových Zámkoch. S.35

*Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Kolte – bronzová busta upevnená na podstavci obloženom mramorom

(*odhalenie 30.6.2002, Kolta, priestor pred obecným úradom, autor akademický sochár Stanislav Mikuš, nápis na tabuli znie: ANTON BERNOLÁK / r. k. kňaz, jazykovedec / *3.X.1762 †15.I.1813 / PRVÝ KODIFIKÁTOR SPISOVNEJ SLOVENČINY / „Muž tento svoje peniaze, hodnosť, čas a život obetoval na vzkriesenie sa života slovenského.“ J. M. Hurban / zobrazenie štátneho znaku / R.P. 2002 / S FINANČNÝM PRÍSPEVKOM NADÁCIE MATICE SLOVENSKEJ A OBCE KOLTA)*)

*Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Jatove – bronzová busta upevnená na podstavec z mramoru

(*odhalenie 17.1.2004, Jatov, autor akademický sochár Stanislav Mikuš*)

ANTON BERNOLÁK

r. k. kňaz, jazykovedec

*3.X.1762

†15.I.1813

PRVÝ KODIFIKÁTOR SPISOVNEJ SLOVENČINY

*„Muž tento svoje peniaze, hodnosť, čas a život obetoval
na vzkriesenie sa života slovenského.“*

J. M. Hurban

zobrazenie štátneho znaku

R.P. 2003

**S FINANČNÝM PRÍSPEVKOM
NADÁCIE MATICE SLOVENSKEJ
A OBCE JATOV**

*(nápis na tabuli upevnenej
na mramorovom podstavci)*

*Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Dolnom Ohaji – bronzová busta upevnená na podstavci obloženom mramorom

(*odhalenie 2001, Dolný Ohaj, priestor pred obecným úradom, nápis na tabuli znie: ANTON BERNOLÁK / r. k. kňaz, jazykovedec / *3.X.1762 † 15.I.1813 / PRVÝ KODIFIKÁTOR SPISOVNEJ SLOVENČINY / „Muž tento svoje peniaze, hodnosť, čas a život obetoval na vzkriesenie sa života slovenského.“ J. M. Hurban / zobrazenie štátneho znaku / R.P. 2000 / MATICA SLOVENSKÁ S FINANČNÝM PRÍSPEVKOM AMERICKÉHO SLOVÁKA ING. ĽUDOVÍTA MIŠÍKA A OBCE DOLNÝ OHAJ*)

*Park Antona Bernoláka

(Nové Zámky, Bernolákovo námestie, miesto oddychu občanov mesta, v rokoch 1937-38 a 1967-2005 tu bola umiestnená socha Antona Bernoláka)

POCTY

Inštitúcie nesúce jeho meno

*Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

(vznik 1951, Nové Zámky, Turecká 36, meno Antona Bernoláka nesie od roku 2000)

34

„Nie rod, nie pokolenie, nie zemianstvo, nie bohatstvo človeka statočným,
dobrým a vzácnym robí, ale jeho vlastné vedomosti a cnosti.“

Anton Bernolák

Portrét Antona Bernoláka

(zobrazenie čb., olejomaľba od Andreja Kováčika)

Na počesť prvého kodifikátora spisovného jazyka, významného vzdelanca
a kňaza Antona Bernoláka, ktorý 16 rokov pôsobil a je i pochovaný
v Nových Zámkoch, knižnica v roku 2000 prijala jeho meno.

(úvodný nápis na webovej stránke Knižnice Antona Bernoláka (www.abkniznica.sk) nachádzajúci sa
v časti O KNIŽNICI)

*Cirkevná základná škola Antona Bernoláka v Nových Zámkoch

(bola založená v roku 1992, Nové Zámky, Andovská 4)

Poznámka

Fotografické zobrazenie pamiatok Antona Bernoláka v Nových Zámkoch a regióne pozri - Fotografická príloha s. 116

PAMÄTNÁ IZBA ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

Expozícia Antona Bernoláka bola inštalovaná v roku 1994 vo františkánskom kláštore v Nových Zámkoch vo výstavných priestoroch vtedajšieho Okresného múzea v dvoch miestnostiach na poschodí. Ako podklad pre expozíciu slúžil scenár dávnejšej výstavy vypracovaný Katarínou Habovštiakovou a Máriou Vyhíhalovou, ktorý prepracovala historička múzea Mária Česneková. Zriadením pamätej izby múzeum návštěvníkom priblížilo život a dielo prvého kodifikátora spisovnej slovenčiny, ktorý v Nových Zámkoch prežil najdlhšiu časť svojho života a tu je i miesto jeho posledného odpočinku.

35

Ťažisko expozície tvoril predovšetkým fotografický materiál zachytávajúci jeho celoživotnú púť od malej oravskej obce Slanica, kde sa v roku 1762 narodil, až po Nové Zámky, kde 15. januára 1813 skonal vo veku nedožitých 51 rokov. Na dobových fotografiách bolo v chronologickom sledu zachytené jeho rodisko, miesta štúdií, kňazské pôsobiská i miesta jeho literárnej, jazykovednej činnosti a úmrtie. Fotografický materiál na sklených paneloch dopĺňali vo vitrínach rozložené trojrozmerné predmety – ukážky rukopisov, korešpondencie, knihy písané v bernolákovčine i diela súčasných autorov píšúcich o Bernolákovi.

Hlavný text na 26 paneloch popisoval narodenie Antona Bernoláka, jeho štúdiá, pastoračné pôsobenie, úmrtie. Osobitnú časť, venovanú obdobiu uzákonenia spisovnej slovenčiny, dopĺňali ukážky Bernolákových jazykovedných prác, fotografie listov týkajúcich sa vydania Slovára, nevynímajúc vznik a poslanie Slovenského učeného tovarišstva i vplyv bernolákovcov na štúrovskú generáciu. Text dopĺňali fotografie Bernolákovho rodiska, záznamov z matrík, jeho zemianskeho erbu, miest štúdií, pôsobenia v Bernolákove, Trnave a v Nových Zámkoch. Samostatnú časť tvorili fotografie približujúce jeho jazykovednú činnosť - ukážky z *Dizertácie, Gramatiky, Etymológie*, osobnej aj úradnej korešpondencie, ďalej fotografie z

vydavateľskej činnosti Slovenského učeného tovarišstva, ukážky z tvorby Jána Hollého, Hviezdoslava a i.

Vo vitrínach sa nachádzali Bernolákove jazykovedné diela i diela autorov píšúcich o živote a diele Antona Bernoláka. Expozíciu dopĺňala busta Antona Bernoláka od akademického sochára Tibora Kaveckého a Bernolákova zásuvková skriňa.

Všetky texty boli napísané v slovenskom a maďarskom jazyku.

Po prestahovaní výstavných priestorov z budovy kláštora boli panely uložené do depozitu múzea a vyinštalované nové, s novými textami, v zrekonštruovanej budove múzea na Ul. M. R. Štefánika 58 v Nových Zámkoch. Pôvodný scenár prepracovala a aktualizovala historička múzea PhDr. Henrieta Žažová - Lászlóová. Podľa neho bola v roku 2005 zriadená *Pamätná izba Antona Bernoláka*. Hlavné texty, fotografie a popisy fotografií sú vytlačené na 19-tich paneloch, knihy, pamätné medaily a listinný materiál sú rozložené v štyroch vitrínach. Expozícia je zriadená v dvoch miestnostiach na poschodí. Obdobným spôsobom ako predchádzajúca, zachytáva rodisko a zemiansky pôvod Antona Bernoláka, miesta štúdií a kňazské pôsobiská, jazykovednú a literárnu činnosť.

V prvej miestnosti je na desiatich paneloch chronologicky usporiadane obdobie od narodenia, cez štúdiá, kňazské pôsobenie v Bernolákove a Trnave, až po jeho posledné pôsobisko v Nových Zámkoch. Keďže v tomto meste prežil najdlhšiu časť svojho aktívneho života, bol tu necelých 16 rokov až do svojej smrti v roku 1813, a tu je i pochovaný, jeho kňazská a dekanská práca je zachytená na siedmich paneloch.

Texty na prvých troch paneloch popisujú Bernolákovo narodenie, školské roky, kňazskú vysviacku, kaplánske pôsobisko v Čeklísi (dnes Bernolákovo) a následne aj pôsobenie na Arcibiskupskom úrade v Trnave. Ďalších sedem panelov je zameraných na Nové Zámky. Texty približujú príchod Antona Bernoláka v r. 1797, ktorý tu neboli len farárom, ale aj riaditeľom mestskej školy a správcom novozámockého dekanátu (dekanom), ničivý požiar v roku 1810, vzťahy medzi farským úradom a mestským magistrátom, literárnu činnosť Antona Bernoláka i jeho úmrtie v roku 1813.

Fotomateriál na paneloch zobrazuje Bernolákovo rodnú obec Slanicu pred a po zatopení Oravskou priehradou, rodokmeň s portrétom A. Bernoláka, obdobie

štúdií, Bernolákove pôsobiská v Čeklisi, Trnave a v Nových Zámkoch. Ďalšiu skupinu fotografií tvorí rukopisný materiál z Bernolákovej agendy, časť testamentu s podpismi novozámockých učiteľov Filipa Somolániho, Jozefa Lankóciho, Martina Deliho a Ambróza Rettiga na testamente z 9. 12. 1809, mapu novozámockého dekanátu pred a po rozdelení v roku 1804, revíznu správu o výdavkoch farského úradu z roku 1800, súpis pozostalosti po Antonovi Bernolákovi a iné.

Vo vitrínach sú diela priekopníkov slovenského národného obrodenia a knihy o živote a diele Antona Bernoláka od A. Maťovčíka, J. Považana, P. Horvátha, Chovanova *Pamätnica A. Bernoláka*, ďalej pamätné medaily, intenčná knižka, rukopisy a ukážky z Bernolákovej korešpondencie.

Druhá miestnosť je tematicky zameraná na Bernolákovu jazykovednú tvorbu. Na piatich paneloch rozmiestnené texty hovoria o vedeckom zdôvodnení spisovného jazyka, o otázkach tvorenia slov v spisovnej slovenčine a približujú Bernolákovo celoživotné dielo SLOWÁR. Samostatný panel je venovaný Slovenskému učenému tovarišstvu a tri panely predstavujú reprezentantov bernolákovskej školy Juraja Fándlyho a Jána Hollého, ďalej významného osvetenského, v bernolákovčine píšuceho básnika pátra Vojtecha Šimka a hudobného skladateľa a organistu Wolfganga Vozára, ktorý sa podieľal na zostavení malého spevníčka duchovných piesní. Tieto piesne boli vydané v bernolákovčine a spievali sa vo františkánskom kostole v Nových Zámkoch.

Fotomateriál na jednotlivých paneloch znázorňuje ukážky zo *Slowára*, *Dizertácie*, *Gramatiky* a *Etymológie*, úryvky z korešpondencie týkajúcej sa vydania *Slovára*, fotokópiu obrazu zakladateľov Slovenského učeného tovarišstva od Andreja Kováčika, časť stanov, mapu stánkov Tovarišstva a pohľad na jeho vydavateľskú činnosť. Zobrazené sú tu aj titulné strany Fándlyho diel *Dúverná zmlúva*, *Pilní domajší*, *Príhodné a svátečné kázně*, *O úhoroch a Slovenskí včelár*, úryvok zo Šimkovho eposu *O Posledních Wecách Človeka*, ukážky z Hollého *Chválospevu na Antona Bernoláka*, z prekladu *Aeneidy* a list Hollého Palkovičovi, v ktorom sa vyjadruje k Šafárikovým *Dejinám slovanského jazyka a literatúry* v porovnaní s Jungmannovou *Historiou literatury české*.

Vo vitrínach sú umiestnené originály a faksimile Bernolákovej *Dizertácie a Etymológie*, ktoré dopĺňa *Gramatica Slavica*, ďalej dva zväzky *Slowára*, strojom písaný prepis rukopisu *Náuka o polnohospodárstve* v latinskom a slovenskom jazyku

a diela vydané pod záštitou Slovenského učeného tovarišstva *Krizant a Daria*, *Compendiata Historia Gentis Slavae*, *Zelinkár*, *Zrelé Owocá*, *Zahrada Kvetná*. Nachádza sa tu aj monografia venovaná Vojtechovi Šimkovi. V miestnosti je busta Antona Bernoláka od akademického sochára Tibora Kaveckého a Bernolákova zásuvková skriňa.

Texty na paneloch a popisy obrázkov sú napísané v slovenskom a maďarskom jazyku.

Okrem prehliadky pamätnej izby sa návštěvníci môžu zúčastniť prednášky o živote a diele Antona Bernoláka, ktorá formou prezentácie doplňa textový a obrazový materiál. Túto možnosť najviac využívajú skupiny zo základných a stredných škôl a v poslednom období aj študenti vysokej školy. V rámci Bernolákových dní MO Matice slovenskej v Nových Zámkoch v spolupráci s Múzeom Jána Thaina každoročne pripravujú vedomostnú súťaž o Antonovi Bernolákovi pre žiakov novozámockých základných škôl.

38

Bc. Marta Kasášová

Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch

Bc. Marta Kasášová

je lektorkou Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch

Bernolákov prvý polemický spis z aspektu sietí dobových vzťahov a interpretácie súčasného čitateľa¹

Patrik Šenkár

„Príteli... uč sa od učených, potom ti uč neučeného.“

(„polemická“ rada J. Fándlyho J. I. Bajzovi)

39

Anton Bernolák (3.10.1762–15.1.1813) dodnes patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenských národných a kultúrnych dejín.² Bol jednotlivcom, okolo ktorého sa sústredila generácia kultúrnych dejateľov, organizačne stlmených v Slovenskom učenom tovarišstve. Mnohostranná aktivita učencov v tomto spolku vypĺňa v rámci slovenskej kultúrnej histórie prvú fazu slovenského národného obrodenia.³ Bernolák bol teda človek, ktorý svojim životom i pracovným úsilím pomáhal vydobyť cestu skultúrnovania slovenského národa. V jeho osobe sa spájali vynikajúce vlastnosti organizátora s vlastnosťami svedomitého a neúnavného pracovníka. Význam jeho činu spočíva predovšetkým v tom, že v období formovania slovenského národa posilnil jednu z jeho podstatných vlastností - jazykovú zložku. Bernolákova spisovná slovenčina preto bola mocným podnetom slovenského nacionálneho uvedomenia a národnej kultúrnej aktivity. Aj z toho dôvodu je potrebné venovať sa jeho životu i tvorbe aj v súčasnosti.

Prvé literárne správy o Bernolákovi sa teda, pochopiteľne, týkali prevažne jeho jazykovedného diela a národnokultúrnej činnosti. Okrem toho však vydal aj polemické spisy, ktoré patria do tzv. prvej a druhej bernolákovskej polemiky.⁴

V roku 1789 vychádza druhá kniha v bernolákovskej slovenčine: dvojzväzkové dielo Juraja Fándlyho (21.10.1750-7.3.1811) Dúverná zmlúva mezi mníchom a ďáblem o prvých počátkoch, starodávných, aj včúlajších premenách reholníckich, v ktorom formou rozhovoru medzi mníchom Athanaziom a diablonom Titinillom Fándly reagoval na spoločenské a cirkevné pomery. Vo vtipných, živou ľudovou rečou napísaných replikách zaujal k nim kritické stanovisko a priklonil sa na stranu reformných úsilí Jozefa II. Vychádzal z vlastného svedomia, hovoril, že nie je potrebné dohadovať sa s ostatným, ktorí nerozumejú jeho dielu. Hlásal potrebu

osvietenského myslenia a vyslovil podčakovanie Bernolákovi za novú, „očistenú“ slovenčinu. Dúverná zmlúva teda zdôvodňovala a obraňovala kroky cisára Jozefa II. na zrušenie kláštorov kontemplatívnych reholí a bola vypracovaná pod vplyvom prívržencov cirkevných reforiem vo Viedni a preto sa jej dostalo aj cirkevné odsúdenie.

Okrem toho narazila aj na odpor jeho mladšieho rovesníka a odporcu jazykovej reformy Jozefa Ignáca Bajzu (5.3.1755-1.12.1836). Ešte v roku jej vydania vyšli proti nej (i proti bernolákovčine) dva anonymné polemické spisy: *Odporné smluváni mezi rozumným mnichem a sprostým ďáblem* a *Anti-Fándly*, oba na fingovanom mieste (v Halle) - v skutočnosti však v Trnave (na Halenárskej ulici) v tlačiarni Václava Jelínka. Autorom prvej (krátkej) polemiky, obsahujúcej viaceré vecné námietky proti Dúvernej zmlúve, bol neznámy františkán z Trnavy, hlavným autorom druhej Jozef Ignác Bajza a čiastočne aj jeho dvaja spoločníci, trnavský františkán Vojtech Šimko a chtelnický farár Tomáš Chovanček. V nej sa len malá pozornosť venovala vecným a teologickej námietkam voči Dúvernej zmlúve a väčšmi sa sústredovala na osobné osočovanie a urážky Fándlyho a na výhrady proti jazyku jeho knihy.

V diele *Odporné smluváni mezi rozumným mnichem a sprostým ďáblem* sa vyzdvihuje autorova vycibrená pamäť, poukazuje sa Fándlyho chybnosť Dúvernej zmlúvy a vyslovuje sa varovanie pre ľud: „*Nedávajte misto ďablu. Sprotivte sa mu – abych rozvázal a zhubyten učinek jeho, zložil sem na odpor toto Odporné zmluváni rozumného mnicha ze sprostým ďáblem ve dvoch článkoch položené, na krátce vyjádrené.*“⁵ Autor je útočný voči Fándlymu, kritizuje jeho „hornácky“ jazyk písomnosti, ba ho nazýva sprostým, nevedomým a hlúpym. Radí mu, že by lepšie „*...učini, kedby ...z pola dolno-dubovského do doliny naháckej osla ze zubami za ocas tŕhel, než Dúvernu smluvu s mnichom složil.*“⁶ Vyčíta mu neznalosť stratifikácie pustovníkov, mníchov a rehoľníkov a zazlieva mu, že jeho spis sa týka len vedľajších kolají skúmanej problematiky. Chabo sa pokúša vyvrátiť niektoré tvrdenia Dúvernej zmlúvy o škodlivosti bohatstva kláštorov či o telesnej práci, resp. pohoršuje sa nad novou spisovnou slovenčinou, ktorú používa Fándly.

Fándly v rámci prvej bernolákovskej polemiky odpovedal na tieto útoky replikami Odpoved rozumného mnicha a *Anti-Fándly* - zahanbení posmivač. Odhalil anonymných autorov aj miesto vydania a vecným, ale vtipným a ironickým štýlom vyvral ich obvinenia; jeho protivníci nepredložili žiadne presvedčivé argumenty či

alternatívy. Fándly svoje odpovede zaradil do tretej a štvrej časti Dúvernej zmlúvy, ktoré však na zákrok cenzúry (zásluhou práve T. Chovančeka) nevyšli. O vedúcom postavení Antona Bernoláka sa už v roku 1790 výstižne zmienil v rukopisnej stati Premena predsevzaťá práve v treťom (nevydanom) diele Dúvernej zmlúvy. Spomenul v nej chvályhodnú snahu mladých bohoslovcov v generálnom seminári (ktorí upravili aj jeho prvé dva diely Dúvernej zmlúvy) osvojiť si nový spisovný jazyk (bernolákovčinu).

V Odpovedi rozumného mnícha (Fándly) odpovedá na nedôstojné útoky pamfletu Odporné smluváni mezi rozumným mnichom a sprostým ďáblem vyrovnanosťou, dôstojnou obranou svojej pravdy a povznesením sa nad osobné útoky. Dokazuje nevecnosť protiargumentov rozumného mnícha, je k nemu srdečný (rozhovor začína oslovením „príteli“). Napriek svojej evidentnej pravde prosí mnícha o odpustenie a žiada ho, aby v jeho knižke hľadal viacero pravdivých faktov a tvrdení z oblasti vedy. Poukazuje na starostlivosť o vlastnú faru, v ktorej sa usiluje aj o duchovný osoh. Je zástancom, aby oni-kňazi boli s vlastnými „...*duchovníma ovečkámi v dúvernosti, v pokoji, v úctívosti potešení...*“⁷

Polemický spis Anti-Fándly - zahanbení posmivač (jeho autorom je Juraj Fándly) je vlastne dialóg naháčskeho farára (t. j. Juraja Fándlyho) a frátra Teodula (Teodul Zelenič, františkán vo svätokatarínskom kláštore). Na začiatku spisu Teodul sa cíti byť dotknutý predošlým polemickým spisom a preto sa rozhodne svoju rečou odpovedať. Uvedomuje si, že nemôže veľa mudrovať o knihách, avšak po svojej vandrovke si zapamätal všetko, čo o tej „trubirohovej pletke“ počul od iných. Tvrdí, že „...každý sa pozastaví ...nad spisaním odporných príhod ...knižky, ktorá ...nemá ani hlavy ani päty.“⁸ Teodul kritizuje rozdelenie knihy naháčskeho farára, jeho nedôslednosť pri používaní pojmov, ale i nepresnú slovenčinu. Tvrdí, že obsah Dúvernej zmlúvy Fándly pokradol „...z príručných knižočiek a obhádzal ho smradlavým hnojom.“⁹ Teodul sa bojí o budúcnosť Slovákov, ktorí by používali Fándlyho „novosedliacku“ slovenčinu. Svoje konštatovania dokladuje konkrétnymi príkladmi z Dúvernej zmlúvy a zastáva názor, že ani jednému dobromyseľnému človekovi by sa nepáčila táto kniha. Nedôstojne sa dotýka aj Fándlyho pôvodu („...ste chudobný syn kraviarky šaštínskych paulínov“¹⁰) i nedôstojného prijatia Fándlyho ako jezuitského žiaka v jeho mladosti. Kritizuje, že sa vždy odvoláva iba na súdobých osvetencov, ktorých pokladá za jediných mûdrych ľudí na tomto svete. Zachádza aj

do podrobností pri kritikách, napr. prečo nesúhlasí s Fándlyho návrhom vyvesiť Desatoro medzi farebné obrazy v izbe. Radí mu, aby upustil od vydania kníh a aby sa vo svojom voľnom čase zaoberal „...zbieraním zeleniek a vážením bavlnky pre šaštínsku fabriku.“¹¹ Zo svojej pozície sa zastáva slovenského národa, v mene ktorého žiada, aby mu podobným písmom nepridával ďalšiu nezmazateľnú potupu.

Na Teodulove výčitky odpovedá v dialógu naháčsky farár (Juraj Fándly), ktorý hned v úvode zdôrazňuje, že v Dúvernej zmlúve, ktorá v prvopočiatku vyvolala polemiku, prosil čitateľov, „...aby sa nepozastavili (tým menej pohoršili) nad odpornými príhodami, ktoré som napísal.“¹² Vyzdvihuje nesplnenie tejto prosby či prítomný zlý úmysel zo strany Teodula, ktorý niežeby mu pomohol doplnením skutočnosti (a tým by sa celé písmo stalo hodnovernejším), ale ho len osočuje a dáva na posmech. Prosí Teodula, aby nepoužíval záhorácke slová, ale novú slovenčinu, vďaka ktorej sa mu (symbolicky) osvetí celá myseľ. České prvky v reči hodnotí ako zbytočnú literu, názory Teodula za postoje jednotlivca, teda nie za reprezentatívne. Analyzuje jazyk kníh a kritizuje bohemizmy, resp. povyberané výrazy z prastarej českej biblie a moravských modlitebných knižiek v knihách Teodula. Farár sa teší, že sú v Dúvernej zmlúve pasáže, ktoré vyhovujú širšiemu okruhu ľudí. Smiešne poukazuje na príchod akéhosi hlupáčika-kuchára (Teodula), od ktorého varuje učiteľov národných škôl, teda pôvodcov slovenského pravopisu a správnej výslovnosti. Trúchli nad rôznorodosťou myslenia Slovákov v bytostne dôležitej otázke spisovného jazyka, avšak vyjadruje presvedčenie, že sa jeho vlastná kniha v tomto jazyku veľa ľuďom páči. Vyvracia ďalšiu falošnú informáciu o svojej osobe, ktorá sa týka jeho pôvodu (pochádza z remeselnickej rodiny) a uvádza príklad na chudobné rodinné pomery aj samotných pápežov (Hadriána VI., Klementa XIV., Alexandra V. či Sixtusa V.). Odpovedá aj na ďalšie nezmyselné tvrdenia Teodula, ktoré nemajú nič spoločné s obsahom Dúvernej zmlúvy (matka-kraviarka či typ oblečenia). Zastáva názor, že Desatoro patrí len na miesto, kde sú dôstojné obrazy podľa cirkevného podania. Tým sa vyslovuje za dôležitosť cirkvi a významnosť nielen domáceho, ale aj viedenského osvietenského okruhu. Rád by debatoval o svojej knižke aj s nevzdelanými ľuďmi, aby svoj diapazón vedomostí čím viac rozšíril. Ďakuje kráľovskej cenzúre za vydanie svojej Dúvernej zmlúvy, ktorú pokladali za vhodnú vydania. Posmieva sa Teodulovi za jeho nekorektnosť pri uvádzaní miesta tlače, ktorú sám odhaluje. Nechce sa hádať, ale rozhodnutie

necháva na väčší osud a „...nech posúdi terajší aj budúci slovenský svet, ktorý z nás mu lepšie vyhovel spôsobom nášho pravopisu či správnu výslovnosťou.“¹³ Naháčsky farár vo svojich výpovediach tvrdí, že si vie nájsť zábavu v statočnej a užitočnej fyzickej práci a tým pomáhať lepšiemu životu fary i okolia. Učí svojich zverencov-veriacich pracovať s bavlnou, odvyká ich od šenkárskej viechy a tým ich pozdvihuje z rôznych strán. Na konci svojich myšlienok (odpovedí) priateľsky oslovuje Teodula a snaží sa, aby sa rozišli v dobrom. Preukazuje mu svoje úprimné priateľstvo a za každú cenu sa vyvaruje snahy uraziť hocikoho. Napriek osočovaniu odpúšťa svojim protivníkom: tým vlastne napĺňa prastarý biblický výrok. Svojmu kritikovi želá, aby bol lepší vo svojej práci a aby písal knihy „...užitočné krajine aj nášmu národu“.¹⁴

V lete a v jeseni 1789 Bernolák intenzívne pracoval ako kňaz na fare v Čeklisi (dnešné Bernolákovo) na svojom slovníku. Keď sa mu však dostal do rúk Bajzov polemický spis Anti-Fándly (1789), ktorý popri kritike Fándlyho Dúvernej zmlúvy je namierený aj proti jeho snaham, prerušil prácu na slovníku, koncom roku 1789 a začiatkom nasledujúceho roku zostavil odpoveď Bajzovi (v ktorom bránil Fándlyho a princípy novej spisovnej slovenčiny) s názvom Toto maličké písma má sa pánovi Anti-Fándlymu do jeho vlastných ruk odevzdať (1790). Hoci obrana vyšla anonymne, jej autor bol dobre známy. Aj Jozef Ignác Bajza 30. júla 1790 v liste generálnemu vikárovi Jozefovi Viltovi do Trnavy napísal, že „podľa jednomyselnej správy z bratislavského generálneho seminára prichádzajúcich klerikov, pôvodcom nedávno vyšlého a zlú vec obraňujúceho spisu je čeklísky kaplán Anton Bernolák“. Súčasne žiadal Vitta o povolenie, aby mohol naň odpovedať.

V rámci osvietenského myslenia mali na formovanie osobnostného profilu Antona Bernoláka značný vplyv aj názory talianskeho včasnoobrodeneckého mysliteľa Ľudovíta Antona Muratoriho (1672-1750). Vo svojich prácach L. A. Muratori používal aj pseudonym Lamindus Pritanus. Pre Antona Bernoláka sa stal tento tolerantný taliansky osvietenec ideovým vzorom. Muratoriho pseudonymom (Lamind) pomenoval v polemike pri Bajzovi Toto maličké písma má sa pánovi Anti-Fándlimu do jeho vlastných ruk odevzdat aj jednu z diskutujúcich postáv. Myslenie v ňom posilňovalo u Bernoláka dôveru v ľudský rozum, ktorý pokladal za hlavné kritérium vedeckého poznávania. Bránil v nej Fándlyho pred osobnými urážkami a osočovaním, predovšetkým však bránil slovenčinu Dúvernej zmlúvy proti Bajzovým

výčitkám a výhradám. Táto obrana posmelila Fándlyho natoľko, že nedodržal ani cirkevné nariadenie a zaniesol do trnavskej tlačiarne svoje nové rukopisy a chcel ich tajne vydať. Bol medzi nimi aj druhopis polemiky proti Bajzovi Anti-Fándly - zahanbení posmivač. Tento rukopis v tlačiarni objavil sám Jozef Ignác Bajza a odovzdal ho cirkevnej vrchnosti. Tá začiatkom júla 1790 odsúdila Fándlyho ako neposlušného a vzdorovitého kňaza na štrnásť dní kláštorného väzenia.

Bernolákova obrana Fándlyho Dúvernej zmlúvy má teda formu rozhovoru medzi Lamindom a Lindánom o Bajzovej knižke Anti-Fándly. Lamind tlmočí Bernolákové názory a Lindán ich zväčša schvaľuje alebo ich rozširuje o nové argumenty. Obaja v krátkom úvode a v šiestich statiach podrobne analyzujú všetky Bajzove vecné, teologické, jazykové výhrady a osobné osočovania či urážky, ktoré potom postupne vyvracajú. Anti-Fándlyho pokladajú za hanebnú knihu, v ktorej sú len „*samé utŕhania na cti a dobrom mene*“.¹⁵ Bajza v nej skutočne prekrucuje Fándlyho meno, posmešne opisuje jeho výzor i to, ako chodí oblečený a vysmieva sa, že je dedinským apatekárom. Lamind sa o tejto časti Bajzovej polemiky už v úvode rozhorčil, že o naháčskom pánovi farárovi sa Anti-Fándly vyjadruje „*škarede, potupne, posmívačne a utrhačne*“.¹⁶ V závere polemiky preto žiada autora knižky, aby sa za osobné osočovania a urážky naháčskemu farárovi ospravedlnil.

Najväčšiu pozornosť venovali Lamind a Lindán jazykovým výčitkám a výhradám Anti-Fándlyho proti jazyku Dúvernej zmlúvy. Postupne dokazovali, že nie je v nej nič také, čo by bolo v rozpore s učením cirkvi. Pripustili, že v niektorých podrobnostiach má autor pravdu, pretože zatiaľ nebola ešte vydaná slovenská gramatika či slovník. Vyjadrili presvedčenie, že keby si ju bol Bajza podrobne prečítal, mohol by z tejto slovenčiny aspoň niečo pochopiť. Nedostatky Lamind opravuje podľa zásad nového spisovného jazyka. Potom obaja podrobujú kritike Bajzovu slovenčinu v jeho knižke Anti-Fándly. Podrobne ju rozoberajú a charakterizujú ju ako zmiešanu slovenčiny, čeština, hanáčtiny a ruština bez akéhokoľvek systému. Uvádzajú svoje výhrady proti Bajzovmu pravopisu, v ktorom je veľa zbytočných písmen a ich zložiek, ako aj nedôsledné vyznačovanie mäkčenia a dĺžky hlások. Podobne venujú pozornosť aj gramatickým a tvaroslovným nedostatkom Bajzovho jazyka. Uvádzajú, že v Anti-Fándly nie je ani jedna strana, na ktorej by nebolo niekoľko jazykových chýb. Divia sa preto Bajzovi, že sa opovážil posudzovať slovenčinu v Dúvernej zmlúve.

Bernolák sa teda sústredil na otázku jazyka a na obranu Fándlyho sa vyslovil, že jeho slovenčina je „čistá a číra“. Na jednej strane prosí Boha o slovo, na strane druhej sa chce vyvarovať toho, aby neodstúpil od zvyklostí a obyčajov. Stavia sa do pozície posla, ktorý nesie písмо pánovi Anti-Fándlymu, nakoľko určitý čas sa u neho pridržiaval. Hovorí o všadeprítomných ľudských rečiach o Fándlym, ktoré kritizujú jeho čin, nakoľko „...velmi škaredú knižku o mníchoch vidal“.¹⁷ Lamind (Bernolák) sa zaujíma o dôvod tohto negatívneho stanoviska, ba chce prečítať názory Teodula Zeleniča, ktorý sa tiež vyjadril v (spomínanej) knižôčke proti Fándlymu. Postavy v tomto polemickom spise vyzdvihujú identifikateľnosť tejto knihy na základe písma a reči, hovoria, že „...v celej veci ništ vtipného, ništ múdrého není, len same pletki a klebeti babské, same na cti a dobrém méne utrhání.“¹⁸ Sviežim dialógom dvoch postáv autor uvádza protikladné názory. Lindán chce presvedčiť Laminda o kladoch tej knižky, avšak Lamind zostáva neoblomný a hovorí, že v knihe nie sú cenné myšlienky, ale škaredé, potupné a posmievacné slová. Fándly má čistú slovenčinu, ktorou sa nemôže pochváliť Anti-Fándly. Obaja sa rozhorčujú nad vyslovenými osobnými urážkami a nečestným potupovaním naháčskeho farára (Fándlyho). Určitú posmešnosť cítiť z Lamindovej repliky, v ktorej sa zmieňuje o chudobnom, negrófskom a nezemanskom pôvode Anti-Fándlyho (Bajzu), ktorému spolu s jeho známym Lindánom radia, aby sa už v budúcnosti vôbec nechytal pera.

Jozef Ignác Bajza, ktorý o sebe tvrdil, že on bol dovtedy učiteľom Slovákov a už v roku 1783 chcel podľa úvodu svojho románu upravovať „chodník v zrozenej Slovákov reči“, bol touto časťou bernolákovskej polemiky veľmi dotknutý. Požiadal preto trnavský vikariát, aby mohol „svoju ostro tupenú písomnú reč“ brániť a odpovedať na Bernolákov anonymný spis tiež anonymne, aby jeho autorstvo Anti-Fándly nevyšlo na verejnosť. Na vikariáte mali však po smrti Jozefa II. s nápravou cirkevných pomerov iné starosti a ďalšie polemiky o slovenčine pokladali v týchto pomeroch za malicherné, preto Bajzovi ďalšie polemiky nepovolili. Tak sa polemika medzi Bernolákom a Bajzom o novom spisovnom jazyku predčasne skončila a pokračovala potom až po niekoľkých rokoch už v tzv. druhej bernolákovskej polemike. O nej však až nabudúce...

Poznámky

¹ Predmetom príspevku je poukázať na spletitost' tzv. prvej bernolákovskej polemiky so špecifickým zreteľom na Bernolákovo dielo Toto maličké písmo má sa pánovi Anti-Fándlimu do jeho vlastních rúk odevzdat. Samozrejme, nie je možné „obíst“ ani ostatné polemické spisy, ktoré sa týkajú tohto diela. Uvádzame ich na základe objektívnych konštatovaní, ale aj z interpretačného pohľadu (dnešného) čitateľa, t. j. z pozície recepcie textu. Zdôrazňujeme, že jednotlivé názvy polemických spisov a citácií uvádzame pravopisom, ktorý bol uvedený v prameňoch.

² O životných osudoch Antona Bernoláka pozri bližšie: Sedlák, I. a kol.: *Dejiny slovenskej literatúry*. Matica slovenská – Literárne informačné centrum, Martin – Bratislava 2009, 597 s. ISBN 978-80-7090-935-5, s. 223-226.

³ O období prvej fázy slovenského národného obrodenia, resp. údajoch o činnosti Slovenského učeného tovarišstva pozri bližšie: Ako v pozn. 2, s. 180-229.

⁴ Bernolákove diela sú rôzneho druhu a rozsahu. Viaceré z nich sú však známe iba podľa titulov a pre zriedkavý výskyt anonymné vydania ich bádatelia ešte dlho nepoznali. Týka sa to práve anonymných polemík Antona Bernoláka (Toto maličké písmo má sa pánovi Anti-Fándlimu do jeho vlastních rúk odevzdat - 1790; Ņečo o epigrammatách - 1794, Ešče ņečo o epigrammatách, anebožto málorádkoch M. W. P. Jozefa Bajza - 1794), z ktorých ešte aj na konci 19. storočia bola známa len jedna (Ďečo o epigrammatách). Ostatné dve sa podarilo identifikovať až v 30. rokoch 20. storočia. Postupne sa teda dospelo k ucelenejším hodnoteniam Bernolákovho diela i celého bernolákovského hnutia, ktoré dnes pokladáme za organickú súčasť slovenského národného obrodenia. Centrom nášho záujmu v tomto príspevku je „iba“ tzv. prvá bernolákovská polemika. O tom bližšie pozri: Ako v pozn. 2, s. 211 (prvá bernolákovská polemika) a s. 216-217 (druhá bernolákovská polemika).

^{5, 6, 7} O tom bližšie pozri: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/2 (text diela Odporné smluváni mezi rozumným mnichom a sprostým dábľom).

⁸ O tom bližšie pozri: Bernolák, A. - Fándly, J.: Spory a polemiky. edícia Populart, zväzok 30, Rohovce 1996. 81 s. ISBN 80-88834-29-5, s. 54.

⁹ Ako v pozn. 8, s. 54.

¹⁰ Ako v pozn. 8, s. 58.

¹¹ Ako v pozn. 8, s. 65.

¹² Ako v pozn. 8, s. 50.

¹³ Ako v pozn. 8, s. 68.

¹⁴ Ako v pozn. 8, s. 71.

¹⁵ Ako v pozn. 8, s. 46.

¹⁶ Ako v pozn. 8, s. 46.

^{17, 18} O tom bližšie pozri: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/5 (text diela Toto maličké písmo má sa pánovi Anti-Fándlimu do jeho vlastních rúk odevzdat)

Literatúra

Knižné zdroje:

BERNOLÁK, A. – FÁNDLY, J.: Spory a polemiky. edícia Populart, zväzok 30, Rohovce 1996. 81 s. ISBN 80-88834-29-5

HABOVŠTIAKOVÁ, K.: Bernolákovo jazykovedné dielo. vyd. Slovenská akadémia vied, Bratislava 1968. 445 s. bez ISBN

HORVÁTH, P.: Anton Bernolák. Pôvod a osudy jeho rodiny. Život a dielo. vyd. Bernoláková spoločnosť a Matica slovenská v Martine, Bratislava 1998. 261 s. ISBN 80-968020-0-3

MAŤOVČÍK, A.: Obraz života a diela Antona Bernoláka. Matica slovenská, Martin 1997. 16 s. ISBN 80-7090-432-1

MAŤOVČÍK, A. a kol.: Život a dielo Antona Bernoláka. vyd. Národné literárne centrum – Dom slovenskej literatúry, Bratislava 1997. 149 s. ISBN 80-88878-23-3

SEDLÁK, I. a kol.: Dejiny slovenskej literatúry. Matica slovenská – Literárne informačné centrum, Martin – Bratislava 2009, 597 s. ISBN 978-80-7090-935-5

Internetové zdroje:

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/1

(text diela Premena predsevzaťa)

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/2

(text diela Odporné smluváni mezi rozumným mnichom a sprostým ďáblem)

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/3

(text diela Odpoved rozumného mnícha)

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/4

(text diela Anti-Fándly - zahanbení posmivač)

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1270/Fandly_Polemiky/5

(text diela Toto malíčké písмо má sa pánovi Anti-Fándlimu do jeho vlastních rúk odevzdat)

Predmetný príspevok PaedDr. Patrika Šenkára, PhD. recenzovali:

doc. PhDr. Ľudmila Ozábalová, PhD. (UK Bratislava)

PaedDr. Edita Szabóová, PhD. (UJS Komárno)

PaedDr. Patrik Šenkár, PhD.

je vysokoškolský pedagóg, literárny vedec

PRÍCHOD ANTONA BERNOLÁKA DO NOVÝCH ZÁMKOV

48

V roku 1797 na základe vyhlásenia súbehu na faru v Nových Zámkoch si Anton Bernolák podal prihlášku. Zo súbehu višiel víťazne a bol vybraný spomedzi 36 uchádzačov aj na základe odporúčania generálneho vikára Jozefa Vitta arcibiskupovi Jozefovi Baťánimu. Jeho prednosti – vysoká vzdelanostná úroveň, ovládanie všetkých troch rečí: – jazyka slovenského, jazyka maďarského a jazyka nemeckého (*mal mimoriadne jazykové nadanie, ovládal viacero jazykov*), ktorými sa na území Nových Zámkov hovorilo, národnobuditeľská činnosť ho predurčovali na výkon správcu fary, farára a dekana na našom území. Jozef Vilt ho 29. apríla uviedol do úradu, 3. mája inštaloval a 5. mája 1797 bol arcibiskupom Jozefom Baťánim vymenovaný aj za vicearchidiakona novozámockého dekanského dištriktu. Zároveň sa stal správcom hlavnej mestskej školy, učiteľom náboženstva.

Nové Zámky v tom období boli súčasťou Nitrianskej stolice a boli privilegovaným mestečkom ostrihomského arcibiskupstva. Vedúce postavenie mala poľnohospodárska výroba, ale v meste vládol čulý remeselnícky ruch a rozkvital obchod. V čase jeho príchodu mali 5322 obyvateľov a 720 domov. Žili tu Slováci a Maďari a hovorilo sa tromi jazykmi: - slovenským; maďarským; nemeckým. Jeho osoba mala tiež prispieť k pozdvihnutiu národného povedomia Slovákov na južnom Slovensku.

Vládlo feudálne zriadenie a celé obdobie pôsobenia Antona Bernoláka bolo poznačené vojnami, šírením chorôb, t'ažkým životom ľudu a chudobou.

PÔSOBENIE ANTONA BERNOLÁKA

V NOVÝCH ZÁMKOCH

Miestom pôsobenia Antona Bernoláka v Nových Zámkoch od jeho príchodu - 1. júna 1797 až do jeho smrti – 15. januára 1813 sa stal Farský úrad v Nových Zámkoch spolu so správou Novozámockého vidieckeho dekanátu a Mestskej hlavnej školy.

Pod správu Novozámockého vidieckeho dekanátu (alebo novozámocký cirkevný okres) patrilo v rokoch 1797-1804 dvadsaťštyri farnosti: - Nové Zámky, Bánov, Bajč, Šurany, Veľký Cetín, Mojzesovo, Komjatice, Milanovce, Veľký Lapáš, Vinodol, Mojmírovce, Vlčany, Dvorníky, Dlhá n/V., Dolný Jatov, Neded, Šaľa, Kráľová n/V., Šintava, Šoporňa, Selice, Trnovec n/V., Tvrdošovce, Palárikovo. Bolo to rozsiahle územie a Anton Bernolák na povoze musel prekonávať veľké vzdialenosťi keď navštievoval jednotlivé farnosti. Po roku 1804 ostrihomskou cirkevnou vrchnosťou bolo rozdelené na dve časti – horný a dolný dištrikt . Anton Bernolák spravoval dolný dištrikt so 14 farnosťami: Nové Zámky, Bánov, Bajč, Milanovce, Mojzesovo, Palárikovo, Komjatice, Šurany, Veľký Kýr, Mojmírovce, Veľký Cetín, Veľký Lapáš, Veľké Janíkovce a Michal nad Žitavou. Horný dištrikt spravoval tvrdošovský dekan.

Nakoľko Nové Zámky boli privilegovaným arcibiskupským mestom, veriaci mali za povinnosť pravidelne odvádzat svojmu farárovi istý poplatok – mali platiť šestnásťok.

Anton Bernolák bol vo svojich činnostiach veľmi svedomitý, precízny ale zároveň bol dôstojným bojovníkom za svoje práva. Svoje náboženské povinnosti vykonával za pomoci dvoch kaplánov a výpomoci pátrov františkánov, kňazov a kaplánov z okolitých farností. Pri farských mu pomáhalo cirkevní kurátori z radosnovozámockých mešťanov.

Spočívali v nasledovných úkonoch:

- do svojej farnosti zaviedol presný a prísný poriadok
- viedol a evidoval celú písomnú agendu dekanátu, fary, kostola a školy
- viedol účtovné knihy
- evidoval všetky dokumenty a inventár
- viedol intenčnú knižku
- navštievoval, usmerňoval farnosti a vyhotovoval správy o situácii v nich a stave kostolov
- rozposielal cirkevné a svetské obežníky, v ktorých zabezpečoval presadenie nariadení vrchnosti: Generálneho vikariátu v Trnave; Miestodržiteľskej rady v Budíne
(napríklad: - mimoriadne pobožnosti; - amnestia na vojakov; -osvetu veriacim – ako čeliť ná kazlivým chorobám...)
- mal na starosti dekanský protokol
- organizoval zbierku peňazí pre obyvateľov Tirolska trpiacich vojnou, zbierku obväzov a iných vecí pre vojsko, ktoré osobitne zaznamenával a vykazoval (1799-1800)

(v roku 1799 Nové Zámky odovzdali 194 (100 kg) libier látky na obväzy, Šurany 85 libier ale Mojzesovo, Šintava, Šaľa, Šoporňa, Selice neodovzdali nič)

- zabezpečoval vydržiavanie 14 jazdcov a výstroj pre nich, prispelel sumou 2680 zlatých na napoleonské vojny *(kvóty určila Nitrianska stolica)*
- duchovne sa staral o dva chudobince
- staral sa o duchovné potreby svojich veriacich
- vyučoval náboženstvo
- spolupracoval s obyvateľstvom, ktorému vystavoval potrebné úradné listiny
(priemerný ročný počet pokrstených detí bol 305; - zosobášených párov bolo 150; - pochovaných občanov 280)
- nechal opraviť a prestavať faru, príahlé hospodárske budovy, dom záhradníka, vahadlovú studňu (do r. 1801)
- dal postaviť drevenú stodolu s dvoma bránami, maštaľ pre dobytok, voziareň, dom pre ovčiara a celý areál farského hospodárstva dal ohradiť múrom postaveným z pálených tehál
- viedol právne spory s mestom

(išlo v nich hlavne o bránenie farských pozemkov, faráskych práv....)

Povinnosti mestského školného riaditeľa:

- riadil všetky školy v meste

- viedol porady

(našli sa záznamy z porád, ktoré viedol v jazyku slovenskom)

- vybavoval obežníky a nariadenia hlavného školského inšpektora

- vydával smernice

- oznamoval konkurzy na miesta učiteľov

(napríklad: - zákaz hazardných hier; - príprava žiačok na domáce práce...)

- zhotoval výkazy o platoch učiteľov

- jeho zásluhou bola dovtedy trojriedna mestská škola rozšírená o štvrtú triedu (1808), v ktorej sa žiaci oboznamovali aj so základmi latinského jazyka

LITERÁRNA A JAZYKOVEDNÁ ČINNOSŤ

ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

 52

Anton Bernolák v čase svojho príchodu do Nových Zámkov (1797) mal za sebou bohatú a významnú národnobuditeľskú, literárnu a jazykovednú činnosť, ktorou začína už od svojich štúdií v Generálnom seminári v Bratislave a pokračoval na svojich pôsobiskách. Jeho najväčšou zásluhou bolo dosiahnutie uzákonenia (kodifikácie) spisovnej slovenčiny, čo v tom čase nejednotnosti a rozmanitosti, až nezrozumiteľnosti jazyka malo prvoradý význam pre ďalší vývoj a rozvoj jednotnej reči slovenskej, jej písma a šírenia kultúry.

Anton Bernolák v čase novozámockého pôsobenia napísal jednu slovenskú pohrebnú kázeň, dve maďarské pohrebné kázne, jednu príležitostnú kázeň a latinskú uvítaciu reč. Tieto diela menšieho rozsahu a významu sú dôležité z hľadiska ukážky používania jazyka a jeho zrozumiteľnosti v praxi.

Dokončil päťjazyčný slovník – obdivuhodné normotvorné lexikografické dielo, ktoré dopísal v roku 1808. Jeho prvá časť bola pripravená do tlače v roku 1796 ale pre nedostatok financií sa tlač odložila, nepomohla ani organizovaná zbierka na podporu vydania a vyzbierané finančné čiastky boli vrátené predplatiteľom Slowára.... Pracoval na ňom 22 rokov (1786-1808). Slowár bol 7x obnovený a prepísaný. Pri prepisovaní slovníka mu pomáhali: - Anton Riba, kaplán; - Ambrosius a Šimko, františkáni.

Do úvodu slovníka Anton Bernolák napísal: „*Keby som bol sudcom a mal by som niekoho odsúdiť na smrť, zmenil by som výrok smrti pre vinníka na príkaz písat' slovníky*“. Týmito slovami vlastne naznačil namáhavú prácu, ktorú musel vynaložiť pri tvorení slovníka.

Nakoniec vyšiel 12 rokov po jeho smrti v 6 zväzkoch zásluhou kanonika Juraja Palkoviča (6 zväzok, 856 s., on doplnil).

Diela napísané v čase novozámockého pôsobenia

1. NA SMRŤ MNOHOWELEBNÉHO PÁNA SZTOCSKO GURKA, w Ostrihomském Arcibiskupstwi, Nitránskégo Stolici, Novozámském Dekanském Widéku Šuránského Farára, Dňa 26. listopadu roku 1797 w Pánu usnulého Pohrebná kázeň, kteru tehož Mesáca Dňa 28ho v Kostele Šuránském ustňe predpovedel Dwogctihodní Pán Bernolák Szlaniczky Anton, Nowozámskí Farár, Dekan, Mestskí Školní Ríditel, a Swatosvatého Umeňa bozkého Ucitel. - Trnava : u Jelinek Václava, 1803. - 20 s.

(Sztocky Jurko bol farárom v Komjaticiach (1758-1764) a v Šuranoch (1764-1797), tu zomrel a bol pochovaný)

2. HALLOTAS BESZÉD, melyet néhai Főtisztelendő Horváth József úrnak, Tardoskeddi plébánosnak, és Felső Érsek-Újvári megye vitzeesperestyének Temetése felett Tekintetes Nemes Nittra vármegyének Tardoskedd nevű helységében, Szent György havának huszadik napján 1808-dik esztendőben mondott Szlanitzky Bernolák Antal, érsek-újvári plebános, vitzeesperest, a fő nemzeti iskoláknak helybeli igazgatója, és a szentséges isteni tudománynak tanítója.

- Trnava, 1809. – 8 s. - Pohrebná reč Antona Bernoláka pri horbe zomrelého tvrdošovského farára Jozefa Horvátha (8 s.) - príležitostná kázeň vydaná v maďarčine;

3. BÉ-IKTATÓ BESZÉD, melyet Főtisztelendő Szabó Pál úrnak, Felső Érsek-Újvári Vitze-Esperestnek a Tardoskeddi plébaniának valóságos birtokába való bevezetésekor mondott Szlanitzky Bernolák Antal, érsek-újvári plebános, vitzeesperest, a fő nemzeti iskoláknak helybeli igazgatója, és a szentséges isteni tudományok tanítója. Szent Pál fordulása napján, Boldog Assony havának 25-dikén 1809-ik esztendőben. Trnava, 1809. - Uvádzacia reč, ktorú predniesol Anton Bernolák Szlanitzky..., pri uvedení pána kňaza Pála Szabóa do Tvrdošovského farského úradu... – príležitostná kázeň vydaná v maďarčine;

4. ALLOCUTIO, QUA SERENISSIMUM... – latinská uvítacia reč, bola vytlačená v Komárne

5. SLOWÁR SLOWENSKÍ ČEŠKO – LAĎINSKO – ŅEMECKO – UHERSKÍ: Seu Lexicon Slavicum Bohemicum – Latino Germanicum – Ungaricum... - I. zväzok (A-J), 848 s.; - II. zväzok (K-N), 913 s.; - III. zväzok (O-P), 917 s.; - IV. zväzok (R-U), 877 s.; - V. zväzok (W-Z), 887 s. - REPERTORIUM LEXICI SLAVICI-BOHEMICO-LATINO-GERMANICO-UNGARICI AB AUCTORE ANTONIO BERNOLÁK NOBILI PANNONIO SZLANICZENSI ELABORATI IN LINGVIS UNGARICA, LATINA ET

GERMANICA PRO COMMUNI HARUM LINGVARUM USU CONFECTUM / Juraj Palkovič. – Budín : Kráľovská univerzitná tlačiareň, 1825-1827. - 5302 s. (celkom; z toho Slowár.. tvorí 4442 s.).

Anton Bernolák aj počas svojho pôsobenia v Nových Zámkoch bol v úzkom kontakte s literárno-vydavateľskou spoločnosťou Slovenské učené tovarišstvo, ktoré malo svoje pobočky po celom Slovensku, taktiež aj v Nitre, ktorú Anton Bernolák často navštevoval. Staral sa o aktívnu a lepšiu organizáciu činnosti spolku.

POSLEDNÉ ROKY PÔSOBENIA ANTONA BERNOLÁKA

V NOVÝCH ZÁMKOCH

Anton Bernolák ako človek zodpovedný a uvážlivý si dal v prítomnosti svedkov spísať testament (12.11.1809). Následná živelná pohroma zanechala veľké straty, priniesla pohromu na faru i kostol – 9. mája 1810 v popoludňajších hodinách v centre mesta vypukol veľký požiar, ktorý sa v dôsledku nepriaznivého počasia – silného vetra rýchlo rozširoval a zničil takmer celé vnútro. Bolo poškodených 205 domov. Medzi poškodené budovy patrili aj fara a kostol. Ich poškodenie bolo značné, zhorel takmer všetok hnuteľný majetok okrem: - krstnej farskej matriky; - testamentu Antona Bernoláka; - rukopisu Slowára a niekoľkých iných písomností, ktoré spolu s knižnicou a archívom prednostne zachraňoval Anton Bernolák so svojimi kaplánmi, uvedomujúc si ich neopakovateľnú hodnotu. Na trnavský vikariát podali čerstvú správu o požiari - 15. mája 1810 jeho kapláni František Sabo a Michal Horváth. Anton Bernolák podal správu až 2. januára 1811.

Anton Bernolák počas celého svojho života vynaložil veľké úsilie na dosiahnutie svojho cieľa – dať Slovákom jednotnú spisovnú reč. Vyvinul vysoké pracovné tempo, zanechal významné jazykovedné a literárne dielo, rozvinul rozsiahlu národnobuditelskú činnosť. Spolupracoval s vrchnosťou, magistrátom - čo nebolo vždy ľahké, nakoľko sa často rozchádzali v názoroch na spoločné veci i riešenie problémov. Okrem iného sa tiež staral o početnú rodinu, rodinné majetky. Tieto udalosti mali značný vplyv na jeho zdravotný stav po stránke fyzickej i duševnej, veľmi ho vyčerpávali. Následkom uvedených skutočností zomrel náhle v ranných hodinách pri holení – 15. januára 1813 na srdcovú mŕtvicu na Farskom úrade v Nových Zámkoch v mladom veku ako 51-ročný.

Miestom jeho odpočinku sa stal *Cintorín sv. Trojice* tzv. *Kamenný cintorín* na súčasnom Bernolákovom námestí, ktorý tu stál 80 rokov, zanikol koncom 19. storočia (1890) a po jeho zrušení tu stojaca *Kaplnka Najsvätejšej trojice* (1722). O prevezenie telesných pozostatkov Antona Bernoláka spolu s pozostatkami jeho

nástupcu farára Štefana Laura a zakladatela Mestskej dievčenskej školy Michala Flengera sa postaral vtedajší farár Ján Fabián, ktorý ich dal pochovať po ľavej strane Kaplnky.. do spoločného hrobu. Miesto označuje mramorová tabuľa umiestnená na múre kaplnky s maďarským nápisom, ktorý v preklade znie:

Na ľavej strane tejto kaplnky v spoločnom hrobe

odpočívajú

BERNOLÁK ANTAL †1813. jan. 15.

LAURO ISTVÁN 1814. feb. 10.

farári,

a FLENGER MIHÁLY 1825. apríl 21.

zakladateľ dievčenského ústavu nesúceho jeho meno

Modlime sa za nich!

OBJAVENIE KNIŽNICE A ARCHÍVU

ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

Objavenie farskej knižnice, knižnice a archívu A. Bernoláka na povale rímskokatolíckeho farského Kostola Povýšenia sv. kríža v Nových Zámkoch šurianskym farárom a dekanom Karolom Markovičom 13. apríla 1961 znamenalo v našich dejinách poznania, hlavne pre bádateľskú a vedeckú spoločnosť veľký význam. Znamenalo možnosť ozrejmíť nepoznané a neúplné poznatky nielen zo života a diela Antona Bernoláka, ale aj zo spoločenského a cirkevného diania v danej dobe. Šlo o významný nález.

Karol Markovič uvedomujúc si význam nálezu, si prizval na pomoc Vševlada Jozefa Gajdoša, františkánskeho kňaza, pedagóga, historika a literárneho vedca, pričom im pri spisovaní objavu výdatne pomáhal absolvent bývalého Piaristického gymnázia v Nitre Vendelín Laca.

Výsledkom ich práce bolo spísanie nálezu, ktorý pozostával z nájdenia rukopisu *Slowára...originálneho zoznamu farskej knižnice - inventára kníh v 2 častiach: - *Inventarium Librorum. protocolorum, Matricularum, Documentorum, et Actorum Ecclae Opidi Eujvar.* 6 listov veľkého fóliového formátu. I. časť'.

Tvoria ho: knihy pochádzajúce z farskej knižnice (inventár tvorilo 26 + 135 pozícii);

**Sequuntur Libri post D. Anto. Bernolák VAD EUjv. 5 s. II. časť'.*

Tvoria ho: knihy pochádzajúce z kníh patriacich Antonovi Bernolákovi (inventár tvorilo 14 + 15-46 + 47+270 pozícii), ďalší nález tvorili knihy pochádzajúce z knižnej pozostalosti bývalých novozámockých farárov (Predmerský, Tarko, Lauro, Černák, Erhardt); - archívny materiál pozostávajúci z dokumentov farskej a pastoračnej agendy; - písomností s menom Antona Bernoláka – úradné aj osobné, jeho testament.

Knižnica Antona Bernoláka

Vieme, že sa našla len časť Bernolákovej knižnice, ktorá bola povynášaná na

povalu farského kostola z dôvodu stavania novej fary. Fara bola postavená v r. 1933. Časť zrejme pripadla farskej knižnici, časť si rozobrala zrejme rodina. Inventár neobsahoval jeho vlastné diela a ani diela súčasníkov, ktoré určite vlastnil. Avšak obsahoval 6 jeho rukopisov: - *1. Preces et funciones Sacrae Manuscriptae;* - *2. De Oeconomia Rurali Manuscriptum;* - *3. Juris Prudentiae Liber unus Manu scriptus;* - *4. Notitia Juris Prudentiae Ecclesiasticae Manuscriptum;* - *5. Manuscriptum Historiae Ecclesiasticae;* - *6. Manuscriptum Nova Bibliotheca*, z ktorých boli nájdené iba dva. Ďalej obsahoval filologické diela, diela z praktickej a teoretickej teológie v reči latinskej, nemeckej, francúzskej, diela historické, právnické, politické, prírodné vedy a iné.

Z uvedeného inventára kníh patriacich Antonovi Bernolákovi vyplýva, že obsahoval 270 titulov kníh. Nájdených kníh bolo: - 134 knižničných jednotiek v 172 prírastkoch; - rukopisy 2:- *Nová bibliotheca theologica selecta;* - *Perceptiones de agrorum cultu* (*Náuka o poľnohospodárstve*, nakoľko originál nemal vlastný titul do inventára bol rukopis zapísaný pod obsahovým názvom *De Oeconomia Rurali*.

Bernolákove knihy boli ľahko identifikovateľné, takmer všetky obsahovali jeho exlibrisy a rok obstarania.

Bernolák mal písmo úhľadné, raz písal riedko, inokedy hustejšie a drobnejšie. Z charakteru poznámok a obsahu jeho knižnice sa Bernolákova osoba javí ako pokrokovo zmýšľajúca, liberálna, tolerantná. Mal moderné ekonomicke názory, ktoré napomohli zdravému duchovnému a hospodárskemu vývoju.

Archív Antona Bernoláka

Z nájdenej archívnej agendy po Antonovi Bernolákovi bolo zrejmé, že to bol človek pedantný, zručný vo vybavovaní a archivácii úradnej agendy. Všetky spisy boli opatrené a zabezpečené. Z archívu bolo možné zostaviť kompletný obraz o výkone jeho práce, ktorá bola značne rozsiahla a rozmanitá

Nájdené písomnosti: - *intenčná knižka* (*neúplná, má formu súkromného denníka*); - *slovenská úradná listina*; - *slovenský koncept jedného výsluchu* (*bol vyhotovený pre cirkevný súd v Trnave*); - *česká svadobná zmluva* (*rodinný spis*); - *presný výkaz darov pre obyvateľov Tirolska postihnutých vojnou*; - *výkazy zo zbierok občanov pre vojsko*; - *výkazy o povinnostiach novozámockého dekanátu*; - *obežníky pre obyvateľov, pre kňazov*; *pre učiteľov, pre žiakov*; - *tlačené informačné listiny o*

hluchonemých; - výkazy o platoch učiteľov; - doklady o učiteľských poradách (poniektoré boli konané aj v jazyku slovenskom); - výročné kostolné účty; - protokol fary; - výkazy o platení cirkevnej dane; - koncepty hlásenia z kontroly v pridelených farnostiah (boli postúpené generálnemu vikárovi do Trnavy); - výkazy o kostoloch, farských budovách; - dekanský protokol; - správy o inovercoch; - rôzne lokálne nariadenia; - žiadosti o dišpenzácie od ohlášok; - niekoľko fasciklov o Bernolákových sporoch s mestom Nové Zámky (šlo v nich hlavne o farské pozemky, farárske práva); -listiny o spore s jedným majiteľom mlyna v Nových Zámkoch (neplatil cirkevnú daň)...

Zo štúdia uvedenej nájdenej archívnej agendy vzišiel ďalší obraz o Bernolákovi. Preukázalo sa, že to bol horlivý a neúnavný bojovník za svoje práva. Vyznal sa v ňom natoľko, že si sám vypracovával odvolania.

POZNÁMKA

Časť knižnej a archívnej pozostalosti Antona Bernoláka je uložená v archíve Spolku sv. Vojtecha v Trnave

NOVÉ ZÁMKY S ÚCTOU SPOMÍNAJÚ NA ANTONA BERNOLÁKA

Nové Zámky sú dodnes hrdé na to, že Anton Bernolák si ich vybral za miesto svojho pôsobenia. Jeho meno, pamiatku pestujú a uchovávajú pre ďalšie generácie, pre našu národnú históriu. Anton Bernolák sa stal, vďaka svojmu vlastnému úsiliu, národnému uvedomieniu, vytvorenému celoživotnému dielu celonárodne významnou a uznávanou osobnosťou. Patrí medzi významné osobnosti nášho mesta a regiónu.

60

AKTIVITY A PODUJATIA NA POČEST ANTONA BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH A REGÓNE (1797-2012)

1912, Nové Zámky

*Verejné zhromaždenie – pri príležitosti 150. výročia narodenia Antona Bernoláka

1913, Nové Zámky

*Verejné zhromaždenie – pri príležitosti 100. výročia úmrtia Antona Bernoláka

1923, Nové Zámky

*Bernolákové slávnosti spojené s odhalením pamätnej tabule Antona Bernoláka – pri príležitosti 110. výročia úmrtia Antona Bernoláka (17.6.1923)

1928, Nové Zámky

*Manifestácia pri Bernolákovom hrobe – pri príležitosti 115. výročia úmrtia

1936, Nové Zámky

*Jubilejné oslavy Štúrovej storočnice ukončené pietnou spomienkou pri hrobe A. Bernoláka (6.9.1936)

1937, Nové Zámky

***Bernolákov rok** - pri príležitosti 150. výročia vydania dizertácie

*Celonárodné oslavu 150. výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny spojené s odhalením pomníka (12.09.1937, Nové Zámky)

1972, Nové Zámky

*Výstava o živote a diele Antona Bernoláka spojená s odborným seminárom – pri príležitosti 210. výročia narodenia

61

1982, Nové Zámky

*Oslavy spojené s odborným seminárom o živote a diele Antona Bernoláka – pri príležitosti 220. výročia narodenia Antona Bernoláka

(usporiadatelia boli: - Okresný národný výbor; - Okresné pedagogické stredisko; - Okresné osvetové stredisko; - Okresné múzeum; - Okresná knižnica (Nové Zámky))

1987, Nové Zámky

*Slávnostná akadémia pod názvom Mojej matky reč a Výstava o živote a diele Antona Bernoláka – pri príležitosti 225. výročia narodenia a 200. výročia prvej kodifikácie spisovnej slovenčiny

(podujatie Jazykovedného ústavu SAV v Bratislave, Matici slovenskej v Martine, Okresného národného výboru v Nových Zámkoch, Okresnej knižnice a Okresného múzea v Nových Zámkoch)

1992, Nové Zámky

*Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko – literárna súťaž pre žiakov základných a stredných škôl s medzinárodnou účasťou

(koná sa každoročne od roku 1992, v roku 2012 sa konal 20. ročník súťaže, od roku 2006. záštitu nad súťažou prevzal prezident SR Ivan Gašparovič, do roku 2005 mal záštitu predsedu Matice slovenskej Jozef Markuš)

1997, Nové Zámky

***Rok Antona Bernoláka** – pri príležitosti 200. výročia jeho príchodu do Nových Zámkov, 210. výročia prvej kodifikácie spisovnej slovenčiny a 185. výročia jeho smrti (1997, Bernolákova spoločnosť a Ministerstvo kultúry SR)

*Náš Bernolák a jeho výročia - projekt (séria podujatí) Požitavského kultúrneho centra v Nových Zámkoch - pri príležitosti „Roka Antona Bernoláka“

(usporiadatelia: Mesto Nové Zámky; - Okresný úrad; - Miestny odbor Matice slovenskej; - Rímskokatolícky farský úrad; - Požitavské kultúrne centrum (Nové Zámky))

2003, Nové Zámky

*Slávnostný program – pri príležitosti 10. výročia vzniku Slovenskej republiky a 190. výročia úmrtia Antona Bernoláka

(usporiadatelia: Mesto Nové Zámky, Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch)

2006, Nové Zámky

*Týždeň slovenskej kultúry 8.-13.10.2006

- Slávnostná svätá omša v rímskokatolíckom kostole a pietna spomienka pri soche A. Bernoláka (8.10.2006)

(usporiadatelia: Mesto Nové Zámky a Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch)

62

2007, Nové Zámky

*Mesiac slovenskej kultúry : Dni Antona Bernoláka (október)

- Slávnostná svätá omša v rímskokatolíckom kostole a pietna spomienka pri soche A. Bernoláka v spolupráci s mestom

- O živote a diele A. Bernoláka – *súťaž žiakov základných škôl a osemročného gymnázia, v spolupráci s Múzeom Jána Thaina v Nových Zámkoch (november)*

(usporiadatelia: Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch, koná sa každoročne)

* Anton Bernolák – priekopník slovenčiny, odborná konferencia –*pri príležitosti 245. výročia narodenia Antona Bernoláka a 220. výročia uzákonenia prvej spisovnej slovenčiny (2.10.2007, usporiadatelia: Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch)*

2012, Nové Zámky

***Oslavy 250. výročia narodenia Antona Bernoláka a 215. výročia jeho príchodu do Nových Zámkov - séria podujatí**

(usporiadatelia: Mesto Nové Zámky, Rímskokatolícky farský úrad, Miestny odbor Matice slovenskej, Cirkevná základná škola Antona Bernoláka, Galéria umenia Ernesta Zmetáka, Knižnica A. Bernoláka, Múzeum Jána Thaina (Nové Zámky), Nitriansky samosprávny kraj)

*Vedecká konferencia o živote a diele Antona Bernoláka spojená s vyhodnotením výtvarnej súťaže Pamiatky Antona Bernoláka a prezentácia CD o jeho živote a diele (3.10.2012, Dom kultúry, Hlavné námestie)

*Slávnostná svätá omša v rímskokatolíckom farskom kostole, ktorú celebroval Mons. Viliam Judák, *nitriansky diecézny biskup*

*Slávnostné kladenie vencov pri soche A. Bernoláka

*Uvedenie príležitostnej poštovej pečiatky na Mestskom úrade

(7.10.2012, rímskokatolícky farský Kostol Povýšenia sv. kríža, Hlavné námestie)

*Súťaž o Antonovi Bernolákovi pre žiakov 7. ročníka základných škôl a osemročného gymnázia

(7.11.2012, Matica slovenská v Nových Zámkoch, Nábrežná 23)

2012, Šurany

„Ozveny – prehliadka matičných speváckych zborov v znamení Troch dní s Antonom Bernolákom – pri príležitosti 250. výročia narodenia a 215. výročia príchodu do Nových Zámkov

(usporiadatelia: Miestny odbor Matice slovenskej, Farský úrad, Mestské múzeum (Šurany))

63

POZNÁMKY

1/ Zaznamenané sú iba podujatia väčšieho charakteru

2/ Súčasťou všetkých podujatí bolo aj kladenie vencov k soche A. Bernoláka v Nových Zámkoch,

3/ Slávnostné kladenie vencov sa uskutočňuje každoročne pri výročí jeho narodenia i úmrtia až dodnes (hlavnými organizátormi v súčasnosti sú: Mesto Nové Zámky, Miestny odbor Matice slovenskej, Rímskokatolícky farský úrad (Nové Zámky))

4/ O aktivitách Miestnej organizácie Matice slovenskej v Nových Zámkoch v spojitosti s Antonom Bernolákom pozri príspevok

Márie Malperovej: Anton Bernolák s. 64

5/ Meno Antona Bernoláka, jeho život a dielo nesie ďalej Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, ktorá každoročne pripravuje výstavu o jeho živote a diele spojenú s prezentáciou formou netradičných hodín slovenského jazyka a literatúry – pre žiakov vyšších ročníkov základných škôl, pre stredoškolákov a vysokoškolákov

6/ Meno Antona Bernoláka, jeho život a dielo predstavuje ďalej Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch, v ktorom sa nachádza stála expozícia Pamätná izba Antona Bernoláka, prehliadka je zabezpečená s odborným lektorským výkladom

Anton Bernolák,

osobnosť slovenských dejín, osobnosť, ktorá žiakom a študentom nie je neznáma. Veľký podiel na tomto nesie nielen učivo slovenského jazyka a dejepisu v základných a v stredných školách, ale aj literárna súťaž s medzinárodnou účasťou Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. Jej vyhodnotenie sa koná každoročne v mesiaci jún v Nových Zámkoch.

64

Tu sa stretávajú nielen ocenení žiaci a študenti, najlepší tvorcovia literárnych prác – úvah, básní, esejí, opisov, ale aj ich učitelia, rodičia, predstaviteľia škôl a inštitúcií, ktoré sú vyhlasovateľmi tejto súťaže, i významní umelci, ktorí svojimi vystúpeniami umocňujú slávnosť tejto chvíle. Pri soche Antona Bernoláka na Hlavnom námestí v Nových Zámkoch sme sa pri tejto príležitosti stretli už po dvadsiaty raz, aby sme vzdali hold prvému kodifikátorovi spisovného jazyka, ktorý žil a pôsobil v našom meste a na ktorého sme my, Novozámčania právom hrdí. Slávosť bola o to radostnejšia, že sme si pripomenuli 250. výročie jeho narodenia a 215. výročie jeho príchodu do Nových Zámkov.

Jedným z organizátorov vyhodnotenia tejto súťaže, ktorá je spojená s menom Antona Bernoláka, je Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch, ktorý organizuje pravidelné stretnutia a pietne slávnosti pri soche Antona Bernoláka. Vždy v prvú októbrovú nedeľu po slávnej svätej omši, keď si pripomíname dátum jeho narodenia 3. októbra 1762 v malej dedinke v Slanici na Orave a 15. januára, keď v roku 1813 v Nových Zámkoch dokončil svoju životnú púť. Toto sú ďalšie významné dni, keď Novozámčania spomínajú na kňaza, dekana farnosti a správcu hlavnej novozámockej mestskej školy.

Vedomosti detí o živote a diele Antona Bernoláka sú obrovské. Dôkazom toho je súťaž, ktorú usporadúva každoročne Miestny odbor Matice slovenskej v spolupráci s Múzeom Jána Thaina v Nových Zámkoch. V novembri sa stretávajú žiaci siedmeho ročníka a osemročného gymnázia na pôde MO MS, aby si zmerali sily vo vedomostiah o živote a diele Antona Bernoláka. Žiaci venujú veľa času štúdiu kníh, publikácií, dokumentačných materiálov, návšteve Pamätnej izby v múzeu, len aby o ňom získali čo najviac poznatkov. Súťaž má vysokú úroveň a poznatky žiakov a študentov sú z roka na rok väčšie a hlbšie. To ctí nielen ich, ale aj ich učiteľov, ktorí

im venujú voľné chvíle pri ich štúdiu.

Rok 2012 je aj rokom ďalších významných výročí spojených s jeho menom: 225. výročie vydania Dizertácie a Ortografie, 225. výročie kodifikácie spisovného jazyka, 220. výročie oživotvorenia Slovenského učeného tovarišstva a 75. výročie odhalenia sochy v Nových Zámkoch.

Dôvodov na oslavu je viac než dost'. Radujme sa a oslavujme. Keď má národ takého velikána, akým bol Anton Bernolák, keď majú žiaci a študenti v našom meste také vynikajúce vedomosti oňom, keď každoročne stovky detí z celého Slovenska i zo zahraničia dokážu v slovenčine tvoriť práce, z ktorých mnohé sú na úrovni spisovateľov i básnikov, je skutočne čo oslavovať. Úsilie Antona Bernoláka nevyšlo nazmar, keď povedal „Slováci, píšte po slovensky! Tu máte slovo moje o reči vašej.“

Záverom jeden rukolapný dôkaz. List Noemi Horváthovej zo Základnej školy Jána Amosa Komenského z Tvrdošoviec, ktorá bola ocenená v 20. ročníku súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.

„Vážený pane, milý Anton Bernolák!

Láskavo mi dovoľte sa Vám najprv predstaviť. Som Noemi, žiačka ôsmeho ročníka Základnej školy Jána Amosa Komenského v Tvrdošovciach. Práve sa na dejepise učíme o slovenskom národnom hnutí a o osobnostiach, ktoré majú najväčší podiel na tom, že sme tu. Že sme tu my - Slováci - ako národ. A jedným z najvýznamnejších ľudí, ktorí majú zásluhu na existencii slovenského národa, ste práve Vy, pán Anton Bernolák!

Na úvod môjho listu by som sa Vám chcela v mene svojom i mojich spolužiakov úprimne a srdečne podčakovať za ten najvzácnejší dar, ktorý ste dali nášmu národu, za spisovný jazyk.

Veľa energie ste venovali na uzákonenie nášho jazyka. Vaše jazykové znalosti, ale najmä obetavosť dopomohli k vytvoreniu nášho prvého spisovného jazyka, bernolákovčiny. Jej zásady spočívajúce v hesle „Píš, ako počuješ!“ by sme radi používali dodnes. Žiadne ypsilony, mäkčene všade tam, kde ich počujeme... Novú podobu spisovnej slovenčiny ste zdôvodnili aj vo Vašich po latinsky písaných dielach. Vaše práce znamenajú v našej histórii pozoruhodný prínos kultúrny,

vzdelávací, národný. Bernolákovčina položila základy pre výstavbu samostatnej slovenskej literatúry. Šírili ste osvetu a literatúru vo Vašom jazyku. Postupne sa dostal do všetkých kútov Slovenska, do kázni a rukopisov Vašich pokračovateľov, ako nám to dokonale predviedol Ján Holly. Tak ste vytvorili podmienky pre druhú kodifikáciu spisovného jazyka, na ktorej sa podieľali Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža. Vďaka Vám všetkým za našu ľubozvučnú slovenčinu.

Slovenčinu mám rada, je to nádherná reč, jediná, ktorú nikdy nezabudnem. Neviem si predstaviť, že by mi zakazovali rozprávať po slovensky. Nie je to ľahký jazyk, je náročné naučiť sa ho poriadne a bezchybne aj pre Slováka, ktorý ho používa dennodenne, nieto ešte pre cudzinca alebo aj mnohých mojich spolužiakov, ktorí sa doma rozprávajú iba po maďarsky, keďže žijeme na takomto zmiešanom území.

66

Aj Vy ste tu prezíli zopár rokov a chodili ste po miestach, kadiaľ chodím i ja. Lenže to bolo pred 200 rokmi a vtedy boli nielen tieto miesta, ale najmä život v nich úplne iné než dnes. Pôsobili ste v Nových Zámkoch ako farár miestnej cirkvi, zároveň ste stáli na čele novozámockého dekanátu a boli ste aj správcom mestskej školy. Vaša vyčerpávajúca knižná a jazykovedná práca pri tvorbe obrovského päťjazyčného Slovára sa veľmi zapísala do dejín slovenského národa, ale zároveň Vám ubrala množstvo životnej energie. Vďaka Vám za všetko to úsilie, za Vašu obetavú prácu, ktorá bola úprimným vyznaním Vášho národného cítenia. A hoci Vašu bernolákovčinu nepoužívame, napriek tomu máte veľký podiel na tom, že tu máme našu krásnu slovenčinu.

Zo srdca Vaša verná Slovenka Noemi Horváthová.

Viem, že je to nemožné a nikdy sa to nestane, aby si Anton Bernolák prečítal tento list. Ale verím, že ani to sa nestane, aby sme zabudli na takých ľudí, ako bol Anton Bernolák.“

PaedDr. Mária Malperová
predsedníčka MO MS Nové Zámky

PaedDr. Mária Malperová

je predsedníčkou Miestneho odboru Matice slovenskej v Nových Zámkoch

ANTON BERNOLÁK V KNIŽNIČNOM FONDE KNIŽNICE

A. BERNOLÁKA V NOVÝCH ZÁMKOCH

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch nevlastní žiadne dielo Antona Bernoláka. V knižničnom fonde knižnice sa nachádza dostupná literatúra o jeho živote a diele, jazykovedné diela. Literatúra a ostatné dokumenty sú rozmanité a rozsiahle.

V nasledujúcej *bibliografii literatúry* spájajúcej sa s jeho menom sme použili tematické triedenie knižničného fondu.

67

A. Encyklopédie, biografické slovníky, kalendáre

1. Biografické štúdie 7. – Martin : MS, 1978. – Bernolák, A.
2. Barica, Ján. Slávni priekopníci slovenskej vedy a techniky [A] / Ján Barica. [1. vyd.]. Bratislava : Mladé letá, 1979. 103 s. (Slávni).
3. Pedagogická encyklopédia Slovenska 1. A-O. Bratislava : Veda, 1984. Bernolák, A. S. 73.
4. Encyklopédia slovenských spisovateľov. 1. A-O. Bratislava : Obzor, 1984. Bernolák, A. S. 51-53.
5. Slovenský biografický slovník. I. A-D. Martin : MS, 1986. Bernolák, A. S. 231-232.
6. Mistrík, Jozef. Encyklopédia jazykovedy / zostavil Jozef Mistrík ; graf. úprava František Šubín. 1. vyd. Bratislava : Obzor, 1993. 515 s. ISBN 80-21502-50-9. Bernolák, A. S. 85-86.
7. Národný kalendár 1997. Martin : Matica slovenská, 1996. ISBN 80-7090-394-5. Winkler, Tomáš. Anton Bernolák. S. 93-94.
8. Národný kalendár 1998. Martin : MS, 1997. ISBN 80-7090-439-9. Hučko, Ján. Prebúdzanie z maďarského sna /rok obrodenia, kde má A. Bernolák nezastupiteľné miesto/. S. 71-78.
9. Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin : MS, 1999. ISBN 80-7090-537-9. Bernolák, A. S. 35.
10. Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : SNK a NBÚ, 2002. ISBN 80-89023-16-9. Bernolák, A. S. 386-388.
11. Mikula, Valér. Slovník slovenských spisovateľov / kolektív autorov pod vedením Valéra Mikulu. Bratislava : Kalligram a Ústav slovenskej literatúry SAV, 2005. 656 s. ISBN 80-7149-801-7. Bernolák, A.S. 88-89.
12. Lengyelová, Tünde – Mrva, Ivan. Historický Slovensko kalendár. Bratislava : Perfekt, 2005. ISBN 80-8046-336-0. Bernolák, A. S. 18, 19,32, 101,125,132, 411, 242, 244, 259.

13. Leikert, Jozef. Galéria slávy [A] : 111 osobností Slovenska. 1 . vyd. Bratislava : Vydavateľstvo Príroda, 2009. ISBN 978-80-07-01524-1. Anton Bernolák : jazykovedec : (3.10.1762-15.1.1813). S. 34-36. Zobrazenie: Anton Bernolák (portrét).
14. Leikert, Jozef. Osobnosti Slovenska [A] : I. diel / Jozef Leikert. 2. vyd. Bratislava : Príroda, 2010. 347 s. ISBN 978-80-07-01849-5.

OBSAH – PREDMETOVÉ HESLÁ

životopisné údaje – jazyková, literárna a organizačná činnosť – celoživotné dielo - bibliografické súpisy literatúry – pamiatky spájajúce sa s jeho menom

68

CHARAKTERISTIKA OSOBY

koordinátor prvého slovenského spisovného jazyka – jazykovedec – vzdelanec – kňaz – spisovateľ – obrodenec – vedúca osobnosť Slovenského učeného tovarišstva

B. Jazykovedné diela, gramatické diela, literárne rozličnosti

15. Stanislav, Ján. K jazykovednému dielu Antona Bernoláka : kritické vydanie spisov *Dissertatio a Orthographia*. 1. vyd. Bratislava : SUS, 1941. 120 s.
16. ŠAFÁRIK, Pavel Jozef. *Dejiny slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí* [A] / Pavel Jozef Šafárik; z nem.orig. ... preložili Valéria Betáková a Rudolf Beták. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1963. 601 s. - (Korešpondencia a dokumenty , 10).
17. Pavelek, Juraj. Gramatické dielo Antona Bernoláka.. Bratislava : SAV, 1964. 552 s.
18. Bernolákovské polemiky [A] : I. Anti-Fándly ; II. Bajzove epigramy. Bratislava : SAV, 1966. 391 s.
19. Pauliny, Eugen. *Dejiny spisovnej slovenčiny*. I. : od začiatkov až po Ľudovíta Štúra. 1. vyd. Bratislava : SPN, 1966. 132 s.
20. Habovštiaková, Katarína. Bernolákovo jazykovedné dielo. 1. vyd. Bratislava : SAV, 1968. 445 s.
21. Vyvýjalová, Mária. Bernolákov autentický slovníček spred roku 1790 / Mária Vyvýjalová. Bratislava : SAV, 1969. 70 s.
22. Krajčovič, Rudolf. *Pri prameňoch slovenčiny : (Eseje)*. 1. vyd. Martin : Osveta, 1978. 152 s. Pomník Antonovi Bernolákovi /Trnava/. S. 69-83.
23. Krajčovič, Rudolf. *Svedectvo dejín o slovenčine / Rudolf Krajčovič*. Martin : MS, 1980. 264 s. Svedectvo bernolákovskej epochy. S. 171-200.
24. Rezník, Jaroslav. *Po literárnych stopách na Slovensku* [A] / Jaroslav Rezník. 1. vyd. Bratislava : Mladé letá, 1982. 366 s. Bernolák, Anton. S. 35-6, 39, 77, 162-3, 174, 319-21, 327-33.
25. Pauliny, Eugen. *Dejiny spisovnej slovenčiny*. : od začiatkov po súčasnosť. - 1. vyd. Bratislava : SPN, 1983. 256 s.
26. Pišút, Milan. *Dejiny slovenskej literatúry* [A] / Milan Pišút a kolektív. 3. doplnené a prepracované vyd. Bratislava : Obzor, 1984. 904 s. Bernolák, Anton. S. 18, 106, 172, 173, 175, 178, 179, 180, 181, 182-3, 185, 186, 188, 220, 222, 224, 306, 382, 385, 452.
27. Jóna, Eugen. *Postavy slovenskej jazykovedy v dobe Štúrovej*. Bratislava : SPN, 1985. 172 s.

- 28.** Bajaník, Stanislav. Sláva slova [A] : Anton Bernolák a 200 rokov jeho diela Grammatica slavica. Bratislava, 1790 - 1990 / Stanislav Bajaník. 1. vyd. Bratislava : Osvetový ústav, 1990. 37 s.
- 29.** Zborník seminárnych prác stredoškolákov z celoslovenského seminára o A. Bernolákovi. Nové Zámky : Regionálne kultúrne stredisko v Nových Zámkoch, 1994. 75 s. Obsahuje 10 študentských seminárnych prác.
- 30.** Bernolák, Anton – Fándly, Juraj. Spory a polemiky [A] : výber zo spisov. 30. časť / Anton Bernolák, Juraj Fándly. [1. vyd.]. Rohovce : INTERPOPULAR SLOVAKIA, 1996. 79 s. (Populart , zv. 30). ISBN 80-88834-29-5.
- 31.** Sedlák, Imrich. V letokruhoch národa : kultúrno-národný, literárny a integračný pohyb bernolákovcov a štúrovcov na východnom Slovensku. Martin : Matica slovenská, 1997. 255 s. ISBN 80-7090-412-7. Činnosť bernolákovcov. S. 61-69.
- 32.** Blanár, Vincent. Nový pohľad do autorskej dielne Antona Bernoláka [A] : (kapitoly z dejín gramatického a lexikálneho opisu slovenčiny) / Vincent Blanár. 1. vyd. Martin : Matica slovenská, 2006. 76 s. ISBN 80-7090-808-4.
- 33.** Krajčovič, Rudolf – Žigo, Pavol. Dejiny spisovnej slovenčiny/Rudolf Krajčovič, Pavol Žigo. Bratislava : UK, 2006. 249 s. ISBN 80-223-2158-3. 2. Spisovné obdobie. Bernolákovské obdobie 1787-1843. S.130-158.
- 34.** Nováková, Veronika. Anton Bernolák priekopník slovenčiny : zborník príspevkov konferencie / zostavila Mgr. Veronika Nováková. – Nové Zámky : Múzeum Jána Thaina, 2007. - 68 s. ISBN 978-80-969821-0-3.
- 35.** Špilberger, Milan. Traja velikáni / Milan Špilberger [brožúra] : Básne. Bánov : Obecný úrad, 2009. 16 s. ISBN 80-969304-0-0. Anton Bernolák. S. 1, 3-6.
- 36.** Kačala, Ján – Krajčovič, Ján. Prehľad dejín spisovnej slovenčiny [A] / Ján Kačala, Rudolf Krajčovič. 2. upravené a doplnené vyd. - Martin : Vydatateľstvo Matice slovenskej, 2011. 233 s. ISBN 978-80-8128-006-1.

69

OBSAH. PREDMETOVÉ HESLÁ

Bernolák, Anton (1762-1813) – slovenskí jazykovedci – jazykovedné diela – jazyk slovenský-dejiny – nárečia slovenské-dejiny – spisovná slovenčina – Bernolákovčina –lingvisti – lexikológia – gramatika slovenského jazyka – polemiky – eseje – slovenská klasicistická próza

C. Biografie (samostatné), bibliografie

- 37.** Anton Bernolák : život a dielo (prednášky zo seminára, 1972). Nové Zámky : Okresné Múzeum, 1973. 27 s. : [18 obrazových príloh].
- 38.** Kuruc, Vojtech. Anton Bernolák. Život a dielo [A] / spracoval Vojtech Kuruc. 1. vyd. Nové Zámky : ONV – odbor kultúry a Okresné múzeum, 1982. 3 s. : [8 s. obrazových príloh].
- 39.** Chovan, Juraj. Pamätnica Antona Bernoláka [A] / zostavil Juraj Chovan. Martin : Matica slovenská, 1992. 270 s. : [24 obrazových príloh]. ISBN 80-7090-224-8.

40. Baková, Alena. Anton Bernolák [bibliografický leták] / zostavila Alena Baková. Nové Zámky : Okresná knižnica, 1993. 2 s.
41. Anton Bernolák [bibliografický leták] : pri príležitosti 200. výročia príchodu A. Bernoláka do Nových Zámkov. Nové Zámky : Požitavská knižnica, 1996. 2 s.
42. Maťovčík, Augustín. Obraz života a diela Antona Bernoláka : (K 235. výročiu narodenia kodifikátora prvého spisovného jazyka Slovákov). Martin : Matica slovenská, 1997. 16 s. ISBN 80-7090-432-1.
43. Maťovčík, Augustín. Život a dielo Antona Bernoláka [A] / zostavil Augustín Maťovčík. [1. vyd.]. Bratislava : NLC, 1997. 149 s. ISBN 80-88878-23-3.
44. Brličová, Jana. Anton Bernolák [výberová bibliografia] / Jana Brličová. Trnava : KŠK Juraja Fándlyho, 1997. 5 s. (10 záznamov).
45. Fibich, Jozef. Anton Bernolák v Nových Zámkoch. Nové Zámky : MO MS, 1997. 8 s.
46. Horváth, Pavel. Anton Bernolák (1762-1813) [A] : pôvod a osudy jeho rodiny život a dielo / Pavel Horváth. [1.vyd.]. - Bratislava : Bernolákova spoločnosť s Maticou slovenskou, 1998. 261 s. : [40 fotografií]. ISBN 80-968020-0-3.

70

OBSAH. PREDMETOVÉ HESLÁ:

autobiografie – biografie – bibliografie – pôsobenie – kultúrno-spoločenská a organizačná činnosť – životné dielo

D. Knihy o dejinách Slovenska, národných dejinách, štúdie:

47. K počiatkom slovenského národného obrodenia [A] : zborník štúdií Historického ústavu SAV pri príležitosti 200 ročného jubilea narodenia Antona Bernoláka / K POČIATKOM. 1. vyd. Bratislava : SAV, 1964. 477 s.
48. Slovensko 1. Dejiny. Bratislava : Obzor, 1978. Bernolák, A. S. 306, 373, 421, 444-5, 447-450, 452-3, 455, 457-8, 473, 490-1.
49. Kučera, Matúš – Kostický, Bohumír. História : Slovensko v obrazoch.. Martin : Osveta, 1990. 376 s. : + 24s. ISBN 80-217-0177-3.
50. Marsina, R.. Slovenské dejiny. Martin : Matica slovenská, 1992. – 334 s. ISBN 80-7090-239-6 (Slovenské národné obrodenie. – S. 153-179). (Bernolák, Anton – S. 135, 155-6, 158, 207).
51. Radváni, Hadrián. Slovenské učené tovarišstvo [A] : organizácia a členstvo : 1792-1796 / Hadrián Radváni. 1. vyd. Trnava : Spolok sv. Vojtechá, 1992. 196 s. ISBN 80-85198-61-4.
52. Hučko, Ján. Slovenská jar... - Bratislava : Mladé letá, 1994.
53. Liszka, József. Örei a múlnak.. - Dunajská Streda : Lilium Aurum, 1994. - ISBN 80-85704-24-2.
54. Žuffa, Cyril – Vontorčík, Emil. Slovensko na križovatke európskych dejín po skončení II. svetovej vojny 1946 [A] : zborník referátov / zostavili Cyril Žuffa a Emil Vontorčík. [1. vyd.]. Bratislava : Bernolákova spoločnosť, 1997. 103 s. - ISBN 80-967874-0-3.

OBSAH. PREDMETOVÉ HESLÁ:

dejiny Slovenska – pomery politické - pomery kultúrne – pomery sociálne – bernolákovské hnutie –

slovenské národné obrodenie – Slovenské učené tovarištvu

E. Regionálne publikácie. Prezentačné publikácie

55. CASTRUM NOVUM 1. : zborník Okresného múzea v Nových Zámkoch. Nové Zámky : Okresné múzeum, 1982. 119 s. Haverla, Miloslav. K 220. výročiu narodenia Antona Bernoláka. S. 99-103.
56. Strba, Alexander. Moje mesto Nové Zámky 1842-1910 II [A]. : významné osobnosti Nových Zámkov : portréty z duchovnej minulosti mesta / Alexander Strba; fotografoval Ondrej Berta, ilustroval Luzsicza Lajos. 1. vyd. Nové Zámky : AZ Print, 1992. 55 s. - ISBN 80-901179-0-2.. Novozámocký dekan – farár Anton Bernolák. S. 15-18.
57. Strba, Sándor. Városom Érsekújvár 1842-1910 II. Nové Zámky : CROCUS, 1992.55 s. ISBN 80-901179-1-0.
58. Nové Zámky [A] : historické centrum / fotografie Á. Szénássy. 1. vyd. Komárno : Komárhanské tlačiarne a vydavateľstvo, 1997. 17 s. (Malá vlastivedná knižnica , Zv. 97). ISBN 80-8056-034-X. (socha A. Bernoláka. S. 8 a Kaplnka Najsvätejšej Trojice . S. 17.).
59. MÚZEUM V ZRKADLE ČASU (1936-2006) : pamätnica k 70. výročiu založenia múzea v Nových Zámkoch. Nové Zámky : Múzeum Jána Thaina, 2005. 80 s. ISBN 80-969442-5-8.
60. Nové Zámky : bezplatná mapa a informácie : územná informačná publikácia. Komárno : Citypress Slovakia, 2009. 39 s. ISBN 978-80-969719-7-8. - (Socha A. Bernoláka. S. 9).
61. Eliáš, Miroslav. Mestské múzeum Šurany [A] : sprievodca po zbierkových fonochoch múzea a zborník príspevkov / zostavil Miroslav Eliáš ; fotografi Miroslav Eliáš, Miroslav Majerčík. Šurany : Mestské kultúrne stredisko, 2010. 89 s. : 2 str. far. príloh. ISBN 978-80-970481-6-7. Bernolák, Anton. Pohrebná kázeň na smrť pána farára Sztocsko Jurka, 1797. S. 62-70.

71

OBSAH. PREDMETOVÉ HESLÁ

Nové Zámky (Slovensko) – osobnosti regiónu - dejiny – pamiatky kultúrne – pamiatky historické – socha A .Bernoláka – pamätná tabuľa A. Bernoláka – Kaplnka Najsvätejšej Trojice –busta A. Bernoláka – Park A. Bernoláka – Pamätná izba A. Bernoláka

F. Špeciálne tlače a iné

62. Anton Bernolák a Nové Zámky [CD] : prezentácia kultúrnych a literárnych pamiatok viažúcich sa k pôsobeniu A. B. v NZ. Nové Zámky : Mestský úrad, 2003. (15 snímok).
63. Anton Bernolák a Nové Zámky [leták] : prezentácia kultúrnych a literárnych pamiatok viažúcich sa k pôsobeniu A. B. v NZ. Nové Zámky : Mestský úrad, 2003. Farebné obr. (1 zložený list A4, 6 s.).
64. Pietna spomienka pri príležitosti úmrtia Antona Bernoláka spojená s kladením vencov [pozvánka] : 15.1.2011 o 15.00 h : socha A. Bernoláka, Hlavné námestie, Nové Zámky. [1. vyd.]. Nové Zámky : Mesto Nové Zámky, 2011. 1 s. : fareb. Zobrazenie: A. Bernolák (portrét).
Usporiadatelia: Miestny odbor Matice slovenskej, Mestské kultúrne stredisko v Nových Zámkoch.

65. Pamiatky A. Bernoláka v Nových Zámkoch [informačný spravodajca] : Anton Bernolák (1762-1813) :-rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka-. - 1. vyd. - Nové Zámky : Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2012. - 1 zložený list (2 s.) : fareb., fotogr. 20 výtlačkov. - Zobrazenie: Anton Bernolák (portrét), pohľad na Pamätnú izbu A. Bernoláka v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch, Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, socha A. Bernoláka v Nových Zámkoch, Kaplnka Najsvätejšej Trojice a pamätné tabule na nej, farský úrad, busta A. Bernoláka a pamätná tabuľa, rímskokatolícky kostol, Park A. Bernoláka. – Obsahuje pamiatky A. Bernoláka v Nových Zámkoch a prehľad výročí spájajúcich sa s menom A. Bernoláka v roku 2012.

66. 20. Celoslovenská súťaž s medzinárodnou účasťou [informačný spravodajca] : prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko / zostavili Magda Baloghová, Jana Garajová, Mária Malperová ; desatoč napísala Daniela Števčeková. - 1. vyd. - Martin : Matica slovenská, 2012. - 1 zložený list : fareb., fotogr., logo [Spoluautori: Garajová, Jana ; Malperová, Mária ; Števčeková, Daniela ; Moravčík, Štefan ; Valach, Peter ; Szabó, Peter ; Garaj, Marián ; Vrabec, Ján ; Novosedliak, Ján] Vydané na slávnostné vyhlasovanie výsledkov 20. ročníka súťaže 14. júla 2012 v Nových Zámkoch. - Zobrazenie: logo súťaže, štátne znak a zástava SR, socha A. Bernoláka, dievča v poli, slávnostný akt pred sochou A. Bernoláka, skupina účinkujúcich na vyhodnotení súťaže, prezident SR Ivan Gašparovič pri dedikovaní brožúry Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, záber na účinkujúcich počas vystúpenia. - Obsahuje báseň Štefana Moravčíka o Slovenčine, desatoč súťaže, úryvok z listu súťažiacej napísanému Antonovi Bernolákovi, výňatky zo slávnostných príhovorov a listov hostí súťaže, názvy vyhlasovateľov súťaže, úvahu o dvadsiatich rokoch stretávania sa pri soche A. Bernoláka, mená najvzácnejších hostí na jednotlivých slávnostiach, jednotlivé štáty a ich mestá, z ktorých sa zapojili školy.

G.Grafiká

67. Vontorčík, Emil. 1787-2007 220. VÝROČIE KODIFIKÁCIE SPISOVNEJ SLOVENČINY [grafika] = The 220th anniversary of the codification of literary Slovak / texty: PhDr. Emil Vontorčík, ideový návrh PhDr. Jozef Prokop ; grafický návrh a fotografie - reprodukcie Filip Lašut. [1. vyd.]. Bratislava : Bernolákova spoločnosť, 2007. - 1 plagát (17 čiastkových pohľadov) : fareb., fotogr.

Zobrazenie: Bernolák Antónius : rodný dom v Slanici na Orave : busta A. B. v Bernolákove : busta A. B. v Senci : pomník A. B. v Nových Zámkoch : Kaplnka v Nových Zámkoch : najvýznamnejší členovia Slovenského učeného tovarišstva na obraze Andreja Kováčika : námestie v Slanici : Generálny seminár na Bratislavskom hrade : kráľovské mesto Trnava : Bernolákov pamätník v Trnave : socha A. B. v Námestove na Orave : jazykovedné diela A. B.

68. Štrbík, Igor. Rok 2012 [grafika] : 250 rokov od narodenia Antona Bernoláka (3.10.1762-15.1.1813) / grafická úprava Igor Štrbík. - [1. vyd.]. Martin : Matica slovenská, 2012. 1 s. : fareb., fotogr.

Zobrazenie: sediaci Anton Bernolák s knihou v ruke a pri jeho nohách titulné listy jeho diel Dissertatio..., Gramatica slavica, Slowár... (olej, Andrej Kováčik, 1930).

69. Špitberger-Žitavský, Milan. Nové Zámky [grafika] = Érsekújvár / Milan Špitberger-Žitavský; Aľa Zoborská. [1. vyd.]. [Úľany nad Žitavou] : Milan Špitberger-Žitavský a Aľa Zoborská, [2012]. 1

pohľadnica : fareb., fotogr. Obsahuje tri verše. - Obsahuje faktografické informácie. - Zobrazenie: 3 čiastkové fotografie pomníkov osobností mesta Nové Zámky.

70. Šmilberger-Žitavský, Milan. Anton Bernolák [grafika] : Slanica 3. októbra 1762 : Nové Zámky 15. januára 1813 / Milan Šmilberger-Žitavský; Aľa Zoborská. [1. vyd.]. [Úľany nad Žitavou] : Milan Šmilberger-Žitavský a Aľa Zoborská, [2012]. 1 pohľadnica : fareb., fotogr. Obsahuje 1 báseň, dva veršiky a výrok. Zobrazenie: 1 čiastkovú fotografiu pomníka Antona Bernoláka v Nových Zámkoch a v Trnave so sprievodným textom.

OBSAH. PREDMETOVÉ HESLÁ

pozvánky – plagáty – pohľadnice – kultúrno-spoločenské podujatia – podujatia organizované rôznymi organizáciami a spoločnosťami – jubileá - výročia – pamiatky hmotnej kultúry

73

POZNÁMKA

*Kartotéka osobnosti A. Bernoláka (sekundárny prameň) na úseku bibliografie a regionalistiky v Knižnici A. Bernoláka obsahuje záznamy spájajúce sa s jeho menom, xerokópie písomností a fotografií spojených s Antonom Bernolákom pochádzajúce z Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine a iné rozličnosti.

H. Články v ústrednej a regionálnej tlači (1982-2012)

- 71.** Podrimavský, Milan. Pri zdrode našej spisovnej reči : historický význam diela Antona Bernoláka. In: Práca. – Roč. 37, č. 234 (2.10.1982), s. 7.
- 72.** Gašparík, Mikuláš. Reč ľudu je hlas duše! Pred 220 rokmi sa narodil Anton Bernolák. In: Pas. – Roč. 31, č. 21 (1982), s. 51-53. Fotogr. 2.
- 73.** Vzdajme hold veľkému synovi nášho ľudu : Anton Bernolák (1762-1813) / [autor] F. P. In: Naše novosti. – Roč. 27, č. 4 (1987), s. 3.
- 74.** Horváth, Pavol. O výskume života a diela Antona Bernoláka 1762-1813 : k 200. výročiu vydania jeho dizertácie. In: Vlastivedný časopis. – Roč. 36, č. 4 (1987), s. 163-168. Fotogr. 7.
- 75.** A. Bernolák, velikán medzi velikánmi / [autor] (kh). In: Naše novosti. – Roč. 30, č. 42 (1990), s. 4.
- 76.** Bajaník, Stanislav. Prepáčte dôstojný pán Bernolák! In: Život. – Roč. 40, č. 39 (1991), s. 1-2. Fotogr.
- 77.** Syn národa : pamiatke 178. výročia smrti Antona Bernoláka / [autor] (ela). In: Naše novosti. – Roč. 31, č. 3 (1991), s. 3.
- 78.** Buran, Tichomír. Život a dielo. In: Naše novosti. – Roč. 31, č. 41 (1991), s. 1-2. Fotogr.
- 79.** Po stopách, ktoré znamenajú šťastie / [autor] vh. In: Naše novosti. – Roč. 31, č. 41 (1991), s. 3.
- 80.** Petriščáková, Blanka. Anton Bernolák : je nám vzorom. In: Slovenské národné noviny. – Roč. 2/6, č. 42 (29.10.1991), s. 13. Fotogr. 3.
- 81.** Polakovič, F. – Buran, T. A. Bernolák : spomienka. In: Naše novosti. – Roč. 32, č. 2 (1992), s. 1.
- 82.** Habovštiaková, Katarína. Prvý pokus o spisovný jazyk : zo života historických osobností. In: Historická revue. – Roč. 3, č. 6 (1992), s. 23. Fotogr.

83. Horváth, Pavol. Novšie poznatky o počiatkoch a osudoch rodiny Bernolákovcov. In: Historický časopis. – Roč. 40, č. 1 (1992), s. 32-51.
84. Petrovský, Karol. Položil základy spisovnej slovenčiny. In: Práca. – Roč. 47, č. 233 (2.10.1992), s. 6.
85. Vavro, Róbert. Pracoval pre blaho ľudu : pred 230 rokmi sa narodil Anton Bernolák. In: Hlas ľudu. – Roc. 38, č. 236 (6.10.1992), s. 3.
86. Prekopová, Oľga. Svedectvo Tovarišstva prehovorilo : leží Bernolák v spoločnom hrobe mimo kaplnky? In: Pravda. – Roč. 3/74, č. 84 (10.4.1993), s. 2.
87. Česneková, Mária. Klenot medzi slovníkovými dielami. In: Naše novosti. – Roč. 35, č. 32 (1995), s. 1. Fotogr. 2.
88. Anton Bernolák : jazykovedec, tvorca prvej spisovnej slovenčiny. In: Zmena. – Roč. 8, č. 337 (1996), s. 22.
89. Eliášová, Andrea. Neznámy hrob Antona Bernoláka : objavy pána profesora v Budapešti. In: Slovenka. – Roč. 4, č. 48 (1996), s. 33. Fotogr. 4.
90. Barica, Ján. Anton Bernolák. In: Extra týždenník. – Roč. 6, č. 2 (1997), s. 5.
91. Zrubec, Laco. Dodnes nevieme určiť v kaplnke či v hrobe? In: Slovenská republika. – Roč. 5, č. 28 (4.2.1997), s. 8-9. Fotogr.
92. Česneková, Mária. Zlomená svieca : 1. časť. In: Naše novosti. – Roč. 37, č. 15 (1997), s. 3.
93. Česneková, Mária. Zlomená svieca : v začiatkoch služby cirkvi, národu a vede : 2. časť. In: Naše novosti. – Roč. 37, č. 16 (1997), s. 3.
94. Česneková, Mária. Zlomená svieca : pôsobenie A. Bernoláka v Nových Zámkoch 1797-1813 : vo funkcií dekana : 3. časť. In: Naše novosti. – Roč. 37, č. 17 (1997), s. 3.
95. Prokop, Jozef. Priekopník slovenského národného obrodenia. In: Katolícke noviny. – Roč. 112, č. 20 (1997), s. 14.
96. Prokop, Jozef. Génius z úschovne strát a nálezov. In: Slovenská republika. – Roč. 5, č. 133 (1997), s. 8-9. Fotogr. 2.
97. Vontorčík, Emil. Prepáč, Bernolák! In: Literárny týždenník. – Roč. 10, č. 25 (1997), s. 7.
98. Strba, Alexander. Jazykovedec a slovnikár: Anton Bernolák. (Novozámocké portréty). – Roč. VII, č. 38 (1997), s. 10.
99. Ballová, Mária. Bude záujem vydať knihu o Antonovi Bernolákovi? In: Naše novosti. – Roč. 37, č. 35 (1997), s. 1. Fotogr. 3.
100. Spomienkové slávnosti : Anton Bernolák. In: Castrum Novum. – Roč. 7, č. 41 (1997), s. 3. Fotogr.
101. Petrovský, Karol. Prvý zákonodarca našej reči. In: Slovenská republika. – Roč. 5, č. 241 (20.10.1997), č. 241, s. 8. Fotogr. 2.
102. Horváth, Karol. Nové poznatky o Antonovi Bernolákovi. In: Historická revue. – Roč. 8, č. 9 (1997), s. 9-11. Fotogr.
103. Hlavatá, Mária. Anton Bernolák – staviteľ slova. In: Matičné zvesti. – Roč. 1, č. 4 (1997), s. 1.
104. Mesiarkin, Jozef. Záhada hrobu vyriešená. In: Slovenská republika. – Roč. 6, č. 5 (8.1.1998), s. 8-9.

105. Slováci, píšte po slovensky : od kamalduských mníchov k Bernolákovi. In: Slovenská republika. – Roč. 6, č. 15 (20.1.1998), s. 10. Fotogr. 2.
106. Erdziak, Pavol. O niekoľko dní sa končí Rok Antona Bernoláka. In: Hlas ľudu. – Roč. 2, č. 18 (23.1.1998), s. 5.
107. Končí sa r[R]ok Antona Bernoláka : normotvorca prvého spisovného jazyka Slovákov pôsobil v Nových Zámkoch. In: Slovenská republika. – Roč. 6, č. 8/42 (20.2.1998), s. 6. Fotogr.
108. Tatár, Jozef. Kniha o veľkom organizátorovi a kodifikátorovi : Život a dielo Antona Bernoláka [recenzia]. In: Slovenské národné noviny. – Roč. 9/13, č. 20 (1998), s. 12.
109. Beňo, Ján. Anton z rodu Brnuľovcov : Anton Bernolák : Pôvod a osudy jeho rodiny : život a dielo. In: Slovenské pohľady na literatúru, umenie a život. – Roč. 4/115, č. 3 (1999), s. 129-132.
110. Švíhan, Ladislav. Cisárov dekrét [R] / Ladislav Švíhan. In: Kultúrny život [R] : Kultúra, literatúra, umenie, spoločnosť. ISSN 1335-6976. - Roč. 4, č. 11 (2002), s. 7 a 8.
112. Polakovič, F. Bernolák má domovské právo mať pamätník v každej slovenskej obci [R] / Mgr. F. Polakovič. In: Naše novosti [R] : Týždenník pre okresy Nové Zámky, Komárno a Levice. ISSN 2448/2000. - Roč. 42, č. 30 (2002), s. 5.
113. Száz, Ildikó. Hírességek Érsekújvárott [R] : az Anton Bernolák Könyvtárba ért a vándorkiállítás / Száz Ildikó. - In: Új Szó. - ISSN 48271. - Évf. 57, sz. 104 (6.5.2004), o. 104. *Preklad názvu: Osobnosti v Nových Zámkoch : putovná výstava dorazila do Knižnice A. Bernoláka.*
114. Sternová, Mária. Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko [R] / Mária Sternová. In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - ISSN 207/93. -- Roč. 14, č. letný magazín (2004), s. 14.
115. Kasášová, M. Anton Bernolák očami detí [R] / M. Kasášová. - In: Castrum Novum: Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - ISSN 207/93. - Roč. 15, č. 5 (2005), s. 4.
116. Kadlecíková, Melánia. Cyrilometodské korene v Nových Zámkoch [R] / Mgr. Melánia Kadlecíková. In: Farský spravodajca : Časopis rímskokatolíckej cirkvi v Nových Zámkoch. - ISSN 246/99 OÚ. -- Roč. 6, č. 7-8 (2005), s. 1.
117. V Nových Zámkoch prebiehajú sochy [R] / (bej). - In: Sme : Denník. - ISSN 1335-440x. - - Roč. 14, č. 253 (2005), s. 8.
118. Száz, Ildikó. Győzelem helyett érsek és tudós [R] : Széchényi György és Anton Bernolák szobra Érsekújvár központjában, a pártállam idején állított alkotást elviszik / SZÁZ ILDIKÓ. - In: Új Szó. - ISSN 48271. - Évf. 58, sz. 250 (2005), o. 5. *Preklad názvu: Miesto vŕazstva biskup a vedec : v centre Nových Zámkov socha Juraja Széchényiho a Antona Bernoláka, dielo postavené v čase jednej strany zoberú.*
119. Száz, Ildikó. A magyar-szlovák együttelést szimbolizálja a szoboravatás [R] : Érsekújvár föterén tegnap leleplezéte város múltjához kötödö Széchényi György és Anton Bernolák szobrát / SZÁZ ILDIKÓ. - In: Új Szó. - ISSN 48271. - Evf. 58, sz. 268 (2005), o. 3. *Preklad názvu: Maďarsko-slovenské spolužitie symbolizuje odovzdávanie sôch : na Hlavnom námestí v Nových Zámkoch, včera odhalili sochu Juraja Széchényiho a Antona Bernoláka, viažucu sa k minulosti mesta.*
120. Szobrok a fôteren [R] / (zati). - In: Szabad Újság : Szlovákiai Magyar hetilap. - ISSN 1335-6631. - Évf. 13, sz. 48 (2005), o. 10. *Preklad názvu: Sochy na Hlavnom námestí.*

121. Kopasz-Kiedrowska, Csilla. Két pap vigyázza Érsekújvárt [R] / Kopasz-Kiedrowska Csilla.In: Vasárnap : hetilap. - Évf. 38, sz. 50 (2005), o. 20. *Preklad názvu: Dvaja kňazi dávajú pozor na Nové Zámky.*
122. tasr. Zámčania odhalili sochy Bernoláka a Szécsénya [R] / TASR.In: Naše novosti : Týždenník pre okresy Nové Zámky, Komárno a Levice. - ISSN 2448/2000. - Roč. 45/14, č. 47 (2005), s. 3.
123. Telesné pozostatky v meste [R] : Odkaz Antona Bernoláka / (sb).In: Chýrnik občanov okresu Nové Zámky. - Vydavateľstvo H+S: 940 01 Nové Zámky. - Roč. 2, č. 10 (2005), s. 5.
124. Sternová, Mária. 244. výročie narodenia Antona Bernoláka [R] / Mária Sternová. - In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - ISSN 207/93. - Roč. 16, č. 41 (2006), s. 3.
125. Kasášová, Marta. Pred sedemdesiatimi rokmi odhalili sochu Antona Bernoláka [R] / Marta Kasášová.. In: MY : Krajské Nitrianske noviny - Regionálny týždenník. - ISSN 2448/2000. - Roč. 16, č. 36 (2007), s. 11.
126. Kasášová, M. Bernolákova socha má už 70 rokov [R] / M. Kasášová.In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - ISSN 207/93. - Roč. 17, č. 37 (2007), s. 12.
127. Kasášová, Marta. Bernolákov hrob zatiaľ nenašli? [R] / Marta Kasášová. In: Nitrianske noviny : MY : Naše novosti. - ISSN 1335-8375. -Roč. 47/16, č. 41 (2007), s. 13.
128. Sternová, Mária. Pamiatke Antona Bernoláka [R] / Mária Sternová. In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - ISSN 207/93. - Roč. 17, č. 42 (2007), s. 4.
129. Maťovčík, Augustín. Bernolákova kodifikácia spisovnej slovenčiny vo svetle názorov Pavla Jozefa Šafárika a Jána Kollára[R] / Doc. PhDr. Augustín Maťovčík, DrSc. In: Knižnica : Revue pre knihovníctvo a bibliografiu ... - ISSN 1335-7026. -Roč. 8, č. 10 (2007), s. 37-40.
130. Antoni, Miroslav. Aj kamenný Bernolák sa musel usmievať. In: MY : Krajské nitrianske noviny : regionálny týždenník. ISSN 2448/2000. – Roč. 16, č. 25 (2007), s. 8.
131. Antoni, Miroslav. Pod Bernolákom. In: Nitrianske noviny : naše novosti. ISSN 1335-8375. – Roč. 48/17, č. 24 (2008), s. 7.
132. Rusnák, Pavol. Dejiny Nových Zámkov, časť 11.: Anton Bernolák a novozámocké školstvo / (Mgr. Pavol RusnákMúzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch).In: Novozámocko : regionálne noviny. - Roč. -, č. 18 (2009), s. 5.Obsahuje informáciu o rozvoji novozámockého školstva (1777-1843)
133. Kasášová, M. Anton Bernolák - 196. výročie úmrtia / M. Kasášová.In: CHÝRNIK = HÍRNÖK : Noviny občanov okresu Nové Zámky. - Roč. 6, č. 2 (2009), s. 9.
134. Telesné pozostatky v meste : odkaz Antona Bernoláka / [autor] (-drg-).In: CHÝRNIK = HÍRNÖK : Noviny občanov okresu Nové Zámky. - Roč. 6, č. 5 (2009), s. 8.
135. Kasášová, M. Anton Bernolák - priekopník slovenčiny : prednášky v múzeu o jeho živote obsahujú najnovšiepoznatky z výskumu archívnych dokumentov / text a foto: M. Kasášová.. In: CASTRUM NOVUM : týždenník občanov mesta Nové Zámky : az Érsekújvári polgárok Hetilapja.- Roč. XIX, č. 40 (2009), s. 5.
136. Mesiac slovenskej kultúry : od 4. do 21. októbra 2009.In: CASTRUM NOVUM : týždenník občanov mesta Nové Zámky : az Érsekújvári polgárok Hetilapja.- Roč. XIX, č. 40 (2009), s. 6.
Obsahuje program podujatia

137. Istenes, Mária. Sasvári zarándoklat : 200 éves évforduló / Istenes Mária és Kovalcsik Zoltán Cirill OFM; foto: Istenes József. In: Castrum Novum : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. - Évf. XX, sz. 18 (2010), o. 4. Preklad názvu: Šaštínska pút'.

138. Mesiac slovenskej kultúry 3.10.2010-23.10.2010 : program. In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky. - Roč. XX, č. 38 (2010), s. 6. - Dni Antona Bernoláka (mimoriadne dni).

139. Mesiac slovenskej kultúry v jubilejnom roku Matice : od 3. do 23. októbra prebiehajú podujatia Mesiaca slovenskej kultúry. In: Nitrianske noviny = Naše novosti : MY. - ISSN 1335-8375. - Roč. 50/19 [18], č. 41 (2010), s. 6. - Dni Antona Bernoláka (mimoriadne dni).

140. Antoni, Miroslav. Žiaci šiestich štátov písali o slovenčine : konala sa medzinárodná literárna súťaž.. In: Nitrianske noviny : naše novosti : my. ISSN 1335-8375. – Roč. 51/20 [19], č. 25 (2011), s. 5. Obsahuje podrobne informácie o priebehu súťaže.

141. Péterová, Renáta. Bernolákov park sa stal výstavnou sieňou fotiek : novozámocký fotopark sa konal druhýkrát / Renáta Péterová; foto: Peter Král. In: Nitrianske noviny = Naše novosti : MY. - ISSN 1335-8375. - Roč. 51/20 [19], č. 31 (2011), s. 5.

142. Mesiac slovenskej kultúry / [autor] (d).In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. -Roč. XXI, č. 40 (2011), s. 5.- Dni Antona Bernoláka.

143. Čerháková, Dáša. Rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka : Anton Bernolák (1762-1813) / text a foto: (d);spracoval: -úbar-, Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch. In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. -Roč. XXII, č. 3 (2012), s. 1 a 4.

144. Ďuríková, Virgínia. Knižnica Antona Bernoláka prezentuje svojho menovca / Virgínia Ďuríková. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. – ISSN1335-8375. - Roč. 52/21 [20], č. 11 (2012), s. 7.

145. Významné výročia A. Bernoláka / [autor] (ht, d).In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. -Roč. XXII, č. 12 (2012), s. 4.

146. Strba, Sándor. Érsekújvári kötődésű személyiségek évfordulói - 2012 / Strba Sándor, helytörténész.In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. -Évf. XXII, sz.13-14 (2012), o. 6. Preklad názvu: Výročia osobností viažúcich sa k Regiónu Nové Zámky – 2012. Obsahuje bibliografické odkazy. - Obsahuje 17 záznamov o jubilujúcich osobnostiach v roku 2012, viažúcich sa k Regiónu Nové Zámky. – Bernolák, Anton [5 záznam].

147. Antoni, Miroslav. Výnimočný dvadsiaty ročník / Miroslav Antoni. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. – ISSN1335-8375. - Roč. 52/21 [20], č. 24 (2012), s. 8. - Obsahuje Dvadsať rokov (súhrnné faktografické informácie). - Obsahuje Ocenení z nášho regiónu podľa kategórií (mená a príslušnosť). - Obsahuje podrobne informácie o priebehu slávnosti, konanej za prítomnosti prezidenta SR Ivana Gašparoviča. – Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (literárna súťaž).

148. Eliáš, Miroslav. Anton Bernolák kázal aj v šurianskom kostole / Miroslav Eliáš. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. – ISSN1335-8375. - Nitra: Petit Press, 2012. - Roč. 52/21 [20], č. 23 (2012), s. 6. - Obsahuje informáciu o slávnosti konanej na počesť odhalenia pamätnej tabule Antona Bernoláka(Kostol sv. Štefana prvomučeníka, Šurany, 2012)

pri príležitosti 250. výročia narodenia a 215. výročia príchodu do Nových Zámkov a účinkujúcich 16. ročníka Prehliadky matičných speváckych zborov šurianskeho regiónu a ďalších aktivítach MO MS v Šuranoch v rámci troch dní s Antonom Bernolákom.

149. Mat'ovčík, Augustín. Anton Bernolák - kodifikátor spisovnej slovenčiny : jazykovedec, autor kázní a polemík, organizátor kultúrneho života, katolícky knaz n. 3. októbra 1762 Slanica - 15. januára 1813 Nové Zámky / Doc. Phr. Augustín Mat'ovčík, DrSc. In: Knižnica : revue pre knihovníctvo a bibliografiu, knižnú kultúru, informačné systémy a technológie, ochranu dokumentov, biografistiku, archív a múzeum knihy, knižnej grafiky a literárnych pamiatok. - ISSN 1335-7026. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2012. - Roč. 13, č. 7-8 (2012), s. 66-69. Obsahuje podobizeň Antona Bernoláka od autora Jána hrdličku, rodný dom v Slanici na Orave, spoločnú maľbu zobrazujúcu slovenských dejateľov pri zakladaní Slovenského učeného tovarišstva a titulný list diela *Dissertatio*. - Obsahuje vizitku, život a dielo Antona Bernoláka.

150. Švihran, Ladislav. Dlhé úsilie : v zavedení spisovnej slovenčiny zohral Anton Bernolák dôležitú úlohu : narodil sa pred 250 rokmi / Ladislav Švihran. In: Plus 7 dní : Spoločenský týždenník. - ISSN 1210-4040. - Bratislava: Spoločnosť 7 plus, s.r.o., 2012. - Roč. XXII, č. 37 (2012), s. 46-48.

Obsahuje podobizeň Antona Bernoláka, spoločnú maľbu zobrazujúcu slovenských dejateľov pri zakladaní Slovenského učeného tovarišstva, pamätnú medailu k 250. výročiu narodenia Bernoláka, Bernolákov, list generálnemu vikariátu v Trnave, pamätnú tabuľu na stene farského úradu v Nových Zámkoch,

ZÁVER

Vážení čitatelia!

Ak máte dojem, že ste získali kompletný obraz o Antonovi Bernolákovi za roky jeho pôsobenia v Nových Zámkoch (1797-1813) a o následných súvislostiach (1813-2012), tak táto tematická bibliografia splnila svoj účel.

79

Anton Bernolák svojím dielom a činnosťou zohral v našich dejinách v oblasti národnobuditeľskej, jazykovednej, literárnej, ale i vzdelávacej významnú úlohu.

Zaslahuje si našu pozornosť v každom čase, obzvlášť v roku 2012, ktorý sa nesie v znamení jeho výročí. Ak hovoríme, píšeme o Antonovi Bernolákovi, tak ho prezentujeme ako osobu vysoko vzdelanú a uvedomelú a možno nie je náhoda, že rok 2012 je aj rokom vzdelávania. Vyhlásila ho Americká obchodná komora na Slovensku, uvedomujúc si, že efektívny systém vzdelávania spojený s trhom práce je najlepším nástrojom ekonomického napredovania spoločnosti.

Nové Zámky sú dodnes hrdé na to, že si ich Anton Bernolák vybral za miesto svojho ďalšieho pôsobenia a že tu žil a pracoval až do konca svojho života.

Anton Bernolák sa stal súčasťou nielen národných, ale aj regionálnych dejín a patrí k ich významným osobnostiam.

-zostavovateľka-

BEFEJEZÉS

Amennyiben bizonyosnak vehető, hogy az összeállításnak köszönhetően olvasóinknak sikerült egy valóban teljes képet kapniuk Anton Bernolák érsekújvári működéséről (1797-1813) és az azt követő, személyéhez kötődő időszakról (1813-2012), tematikus bibliográfiánk elérte küldetését.

80

A nemzetébresztő Anton Bernolák életművével, a nyelvtudomány területén végzett tevékenységével, valamint nevelői munkájával fontos helyet foglal el történelmünkben. Figyelmünkre mindenkor méltó, de talán éppen most leginkább, az évfordulóit hordozó 2012 - es esztendőben. Ha Anton Bernolákról beszélünk, vagy írunk, egy magas műveltséggel rendelkező, tudatosan működő emberként mutathatjuk be. Talán nem véletlen, hogy erre a bemutatásra épp 2012-ben, *Az oktatás évében* kerül sor. A szlovákiai Amerikai Kereskedelmi Kamara (AmCham) hirdette meg, tudatosítván, hogy az oktatás hatékony rendszerének a munkapiaccal való sikeres összekötése lehet a társadalom gazdasági fejlődésének legjobb eszköze.

Érsekújvár városa napjainkban is büszke arra, hogy Anton Bernolák annak idején élete végéig létenek, működésének helyszínéül városunkat választotta. Hagyatéka a nemzeti, azon belül a regionális történelem fontos részét képezi, ő maga annak jelentős személyiségei közé sorolandó.

A szerkesztő.

CONCLUSION

Dear Readers!

If you have a feeling that you are getting a complete picture of Anton Bernolák during the years of his workin Nové Zámky (1797-1813) and subsequent context (1813-2012), the thematic bibliography has fulfilled its purpose.

81

Anton Bernolák with his work and activities played in our history very important role in spreading of national awareness, and also in linguistic, literary and education area. He deserves our attention at all times, especially in 2012, which is marked by his anniversary. When we are talking and writing about Anton Bernolák and presenting him as a highly educated, conscious person, perhaps it is no coincidence that 2012 is the year of education announced by the American Chamber of Commerce in Slovakia, realizing that an effective system of education associated with the labour market is the best tool for economic advancement of society.

Our city, Nové Zámky, is still proud that it was chosen by Anton Bernolák as his next place of activities, where he lived and worked until the end of his life. Anton Bernolák has become not only a part of national but even a part of our regional history and one of its major personalities.

- compiler -

POUŽITÁ LITERATÚRA

KNIHY

1. Chovan, Juraj. *Pamätnica Antona Bernoláka* [A] / zostavil Juraj Chovan.. - Martin : Matica slovenská, 1992. - 270 s. : [24 obrazových príloh]. - ISBN 80-7090-224-8.
2. Maťovčík, Augustín. *Život a dielo Antona Bernoláka* [A] / zostavil Augustín Maťovčík. - [1. vyd.]. - Bratislava : NLC, 1997. - 149 s. - ISBN 80-88878-23-3.
3. Horváth, Pavel. *Anton Bernolák (1762-1813)* [A] : pôvod a osudy jeho rodiny : život a dielo / Pavel Horváth. - [1.vyd.]. - Bratislava : Bernolákova spoločnosť s Maticou slovenskou, 1998. - 261 s. : [40 fotografií]. - ISBN 80-968020-0-3.
4. Anton Bernolák - priekopník slovenčiny [A] : zborník príspevkov konferencie Anton Bernolák - priekopník slovenčiny 2007 / zostavila Veronika Nováková ; Veronika Nováková. - 1. vyd. – Nové Zámky : Múzeum Jána Thaina, 2007. - 73 s. : farebné fotografie. - ISBN 978-80-969821-0-3.
5. Gajdoš, Vševlad Jozef. *V tichu kláštorov a knižníc* [výber z diela]. Bratislava : Lúč, 2004. 1. vyd. 376 s. ISBN 80-7114-491-6. - Bernolákova knižnica. S. 261-266. – Knižná pozostalosť Antona bernoláka. S. 267-270. – Rukopisy Antona Bernoláka. S. 271-280.
6. Pavelek, Juraj. *Gramatické dielo Antona Bernoláka..* - Bratislava : SAV, 1964. – 552 s.
7. Habovštiaková, Katarína. *Bernolákovo jazykovedné dielo..* 1. vyd. - Bratislava : SAV, 1968. - 445 s.

82

ČLÁNKY

8. IT : ROK 2012 JE ROKOM VZDELÁVANIA. In.: Rodina a škola. S. 3

PÍSOMNOSTI

9. Markovič, Karol – Gajdoš, Vševlad Jozef. *Bernolákov archív a knižnica v Nových Zámkoch* [xerokópia originálu]. S. 1-12. Neúplné.
10. Markovič, Karol. *Závet Antona Bernoláka* [xerokópia originálu]. S. 1-4 + 3. Súčasťou je Závet Antona Bernoláka napísaný v latinskom jazyku na 3 stranách.
11. *Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch : úsek bibliografie a regionalistiky. Bernolák, Anton [osobná kartotéka]. Obsahuje: - biografie; - dokumenty; -- články; - fotografie; - informácie; - básne; - drobnú tlač; - grafiká; - literatúru – xerokópie písomností a fotografií z Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine – xerokópie písomností z archívnej pozostalosti Jozefa Mesiarkina (novinové články)*

ZÁKONY

12. *Zbierka zákonov č. 194/2012 – Oznámenie Národnej banky Slovenska zo 4. júna 2012 o vydaní strieborných zberateľských euromincí v nominálnej hodnote 10 eur pri príležitosti 250. výročia narodenia Antona Bernoláka. –www.zbierka.sk. Bratislava : JURA EDITION, spol. s. r. o., 2012. - Čiastka 46. – S. 1244.*

INTERNETOVÉ ZDROJE

13. <http://www.bernlakovo.sk/infoobec/...>

14. <http://zilina-gallery.sk/picture.php?/1214/category/12/>

15. <http://www.muzeumnz.sk/index.php/expozicie/anton-berno-lak.html?tmpl=component...>

16. http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11031642

REGISTRE

Menný register

A

- Alexander V. s. 42
 Ambrozius, Karol s. 15, 52
 Antal, Milan s. 25

B

- Bagzi, Gozef Ignác pozri Bajza s. 13, 39, 40, 43-46
 Bajza, Jozef Ignác s. 32
 Bakša, Ladislav s. 48
 Bat'áni, Jozef s. 24
 Berák, Ladislav s. 2-3, 4-9, 13-41, 47-82, 101, 116, 135, 145
 Bernolák, Anton (Antal) s. 23-24
 Bernolák Szlaniczky, Anton pozri Bernolák s. 24
 Brišák, Juraj s. 22
 Brnolák pozri Bernolák s. 22
 Brnulla pozri Bernolák s. 22
 Brnulla, Matej s. 22
 Bubák, Jozef s. 22

C

- Čapka, Marián s. 25
 Černák, Jozef s. 57
 Česneková, Mária s. 35

D

- Deli, Martin s. 37

E

- Erhardt, Viktor s. 57

F

- Fábián, Ján s. 29, 56
 Fajta, Václav s. 22
 Fándly, Juraj s. 11, 13, 14, 16, 20, 37, 39-47, 69
 Fedor, Jozef s. 21
 Flenger, Michal (Mihály) s. 29, 56

G

- Gajdoš, Vševlad Jozef s. 57
 Gašparovič-Hlbina, Pavol s. 21
 Gašparovič, Ivan s. 61
 Geraldini, Koloman K. s. 21
 Grebáč-Orlov, Ignáč s. 20
 Gruska, Viliam Ján s. 21
 Gubric, Jaroslav s. 26
 Güntherová-Mayerová, Alžbeta s. 23, 145

H

- Habovštíaková, Katarína s. 35
 Hadrián VI. s. 42
 Hamuliak, Martin s. 26
 Hančinský, Radoslav s. 25
 Hodža, Michal Miloslav s. 66
 Hodža, Milan s. 18,
 Hollý, Ján s. 16, 21, 36, 37, 66
 Horniak, František s. 25
 Horváth, József s. 14, 15, 53
 Horváth, Michal s. 55

Horváth, P.	s. 37
Hrdlička, Ján	s. 23, 24,
Hurban, Jozef Miloslav	s. 33, 66
Hviezdoslav, Pavol Országh	s. 20, 21, 36
C	
Chovan, Juraj	s. 37
Chovanček, Tomáš	s. 40, 41
J	
Jelinek, Václav	s. 13, 14, 16, 40, 53
Jozef II. (cisár)	s. 39
Judái, Viliam	s. 62
Jungmann, Jozef	s. 37
K	
Károly, Pavol	s. 25
Kavecký, Tibor	s. 32, 38, 39
Klement XIV.	s. 42
Kohút, Jozef	s. 23
Koniarek, Ján	s. 24
Kováčik, Andrej	s. 23, 34, 37, 145
Krčmány, Štefan	s. 21
Kulich, Ján	s. 22, 23
Kunst, Gozef	s. 14
L	
Laca, Vendelín	s. 57
Lahučký, Štefan	s. 25
Landerer, Ján Michal	s. 12, 16
Lankóci, Jozef	s. 37
Lászlóová (Žažová), Henrieta	s. 32, 36
Lauro, Štefan (István)	s. 29, 56, 57
Leopold I. (cisár)	s. 22
Lettrich, Martin	s. 24
M	
Mačuha, Radko	s. 24
Machala, Mikuláš	s. 24
Markovič, Karol	s. 16, 26, 57
Markuš, Jozef	s. 61
Masnica, Pavol	s. 25
Maťovčík, A.	s. 37
Melička, Vladimír	s. 21
Mesiarkin, Jozef	s. 26, 82
Mikuš, Stanislav	s. 33
Milkin, Tichomír	s. 20
Moravčík, Štefan	s. 72
Moreli, Gustav F.	s. 23, 24, 145
Motoška, Frico (Miroslav)	s. 24
Muratori, Ľudovít Anton	s. 43
O	
Ozábalová, Ľudmila	s. 47
P	
Palkovič, Juraj	s. 8, 15, 52, 54
Pankl, Matúš	s. 12
Pospišil, Jozef	s. 8, 24, 31
Považan, J.	s. 37
Predmerský, Martin	s. 57
Prisola Štefan	s. 13
R	
Rettig, Ambráz	s. 37

Riba, Anton	s. 52
Rudnay, Alexander	s. 8, 20
S	
Sabo, František	s. 55
Schneider-Trnavský, Mikuláš	s. 21
Sixtus V.	s. 42
Somolányi, Filip	s. 37
Szabó, Pál	s. 14, 53
Szabóová, Edita	s. 47
Széchényi, György	s. 75, 76
Szlaniczky Bernolák, Anton pozri Bernolák, Anton	
Sztocsko, Gurko (Jurko)	s. 14, 30, 31, 53
Š	
Šafárik, Pavol Jozef	s. 37
Šimko, Vojtech	s. 37, 40, 52
Škultéty, Jakub (Jakab)	s. 27
Štefan (sv., kráľ)	s. 7, 11-12,
Štúr, Ľudovít	s. 15, 18, 66, 68
T	
Tarko, Vojtech	s. 57
Tiso, Jozef	s. 31
V	
Vajanský, Svetozár Hurban	s. 20
Valentíny, Jozef	s. 20
Vaneková, Mária	s. 32
Vilt, Jozef	s. 43, 48
Vozár, Wolfgang	s. 37
Vyvialová, Mária	s. 35
W	
Weinmüllerová, O	s. 14,
Z	
Zelenič, Teodul	s. 41, 45

Predmetný register

A	
A szlovákiai Amerikai Kereskedelmi Kamara	s. 80
Aeneida (preklad)	s. 37
Allocutio, qua serenissimum... (Uvítacia reč...)	s. 15, 53
American Chamber of Commerce in Slovakia	s. 81
Americká obchodná komora na Slovensku	s. 79
Anti-Fándly (spis)	s. 13, 39-47
Anton Bernolák (báseň)	s. 21
Anton Bernolák a bernolákovské hnutie (výstavný projekt)	s. 19
Arcibiskupský vikariát v Trnave	s. 11, 14, 36
Archív Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 57-59
Archív literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine	s. 26, 145
B	
Basreliéf Antona Bernoláka v Nitre	s. 23
Básne príležitostné. Sobrané spisy básnické	s. 21
Bé-iktató beszéd (Uvádzacia reč)...	s. 14, 53
Bernolák (planétka)	s. 25
Bernolákov rok	s. 18, 61
Bernolákovova spoločnosť národného obrodenia a porozumenia v Bratislave	s. 19, 22, 61
Bernolákova škola	s. 16
Bernolákovčina	s. 15, 16
Bernolákove slávnosti spojené s odhalením pamätnej tabule A. Bernolákovi	s. 60

Bernolákovi (mužský zborový spev)	s. 21
Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Kolte	s. 33, 126
Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Jatove	s. 33, 127
Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Dolnom Ohaji	s. 33, 125
Busta Antona Bernoláka v Bardejove	s. 24
Busta Antona Bernoláka v Bernolákove (Čeklís)	s. 24
Busta Antona Bernoláka v Martine	s. 24
Busta Antona Bernoláka v Nitre	s. 24
Busta Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 26, 32, 36 38, 122
Busta Antona Bernoláka v Senci	s. 24
C	
Cintorín sv. Trojice v Nových Zámkoch	s. 17, 29, 55
Cirkevná základná škola Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 8, 34, 123
Cirkevná základná škola Antona Bernoláka s materskou školou v Martine	s. 21
Celonárodné oslaviny Antona Bernoláka	s. 18,19, 61, 138
Č	
Československá osvetová jednota	s. 30
D	
De Oeconomia Rurali Mnuscriptum	s. 10, 12, 58
Dejiny slovenského jazyka a literatúry (kniga)	s. 37
Dennica (noviny)	s. 21
Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum... (gramatické dielo)	s. 8, 10, 12, 35, 37, 65
Divus rex Stephanus, magnus hungarorum apostolus... (oslavná reč)	s. 7, 11
Dizertácia – Kritická filologická rozprava o slovenských písmenách... pozri Dissertatio...	
Dni Antona Bernoláka pozri Mesiac slovenskej kultúry	
Dôverná zmluva medzi mníchom a diablon... pozri Dúverná zmluva mezi mníchom a diábdom...	
Dúverná zmluva mezi mníchom a diábdom...	s. 16, 37, 39-47
E	
Emericianum v Bratislave (seminár)	s. 9
Etymológia slovenských slov... (gramatické dielo) pozri Etymologia vocum Slavicarum	
Etymologia vocum Slavicarum... (gramatické dielo)	s. 11, 13, 25, 35, 37
F	
Farský úrad v Tvrdošovciach	s. 14
G	
Generálny seminár v Bratislave	s. 10, 52
Generálny vikariát v Trnave	s. 50, 55
Google	s. 20
Grafický portrét Antona Bernoláka na bývalej 200 SK bankovke SR	s. 22
Grafický portrét Antona Bernoláka	s. 23, 145, 146
Grammatica Slavica (gramatické dielo)	s. 11, 13, 35, 37
Gúgl pozri Google	
Gymnázium Antona Bernoláka v Námestove	s. 22
Gymnázium Antona Bernoláka v Senci	s. 22
H	
Hallottas beszéd.... (Pohrebná reč...)	s. 14, 53
Historie literatury české	s. 37
Hlavné gymnázium v Bratislave	s. 9
Hra času (básnická zbierka)	s. 21
CH	
Chorál na oslavu Antona Bernoláka (hudobné dielo)	s. 21
Chválospev na Antoňa Bernoláka (báseň)	s. 21, 37
Chválospev o Učeném, slovenskom tovarištvu (báseň)	s. 20
I	
Internát Bernolák pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre	s. 22
Inventarium Librorum protocolorum, Matricularum, Documentorum, et Actorum Ecclesiae Opidi Eujvar (inventár kníh)	s. 57-58
J	
Jasný Kráľ Štefan, veľký apoštol uhorský... pozri Divus rex Stephanus...	

- Jazykovedný ústav Slovenskej akadémie vied (SAV) s. 61
 Jubilejné oslavy Štúrovej storočnice ukončené s pietnou spomienkou pri hrobe A. Bernoláka v Nových Zámkoch s. 18, 60
 Juris prudentiae Liber unus Manu scriptus (rukopis) s- 58

K

- Kamenmý cintorín pozri Cintorín sv. Trojice
 Kaplnka Najsvätejšej Trojice v Nových Zámkoch s. 7, 17, 27-30, 55
 Kaplnka seminára sv. Štefana v Trnave s. 10

- Katechizmus z otázkami a odpoveďami k wynaučiwánju kraginskégo mládeži s. 11, 14
 Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch s. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 34, 57-58, 61, 62, 67, 123
 Krňazský domov v Trnave s. 10
 Kompozícia Anton Bernolák v Martine s. 24
 Kostol sv. Štefana prvomučeníka v Šuranoch s. 30
 Kráľovská akadémia v Trnave s. 9
 Kráľovská univerzitná tlačiareň v Budíne (Maďarsko) s. 15, 54
 Kultúra (časopis) s. 21

L

- Lexicon Slavicum, Bohemico-Latino-germanico-Ungaricum (slovník) s. 8
 Linguae slavonicæ per Regnum Hungariae usitae compendiosa simul, et facili ORTHOGRAPHIA... s. 8, 10, 12, 65
 Literárny klub Bernolák v Trnave s. 22

M

- Manifestácia pri Bernolákovom hrobe v Nových Zámkoch s. 18, 60
 Manuscriptum Historiae Ecclesiasticae (rukopis) s. 58
 Martinská literárna jar s. 19
 Matica slovenská v Martine s. 19, 21, 22, 23, 61
 Matica slovenská, Miestny odbor v Nových Zámkoch s. 38, 61-62, 64-66
 Matica slovenská, Miestny odbor v Šuranoch s. 30-31, 63
 Mesiac slovenskej kultúry s. 62, 141
 Mestská dievčenská škola Michala Flengera s. 55-56
 Mestská hlavná škola v Nových Zámkoch s. 48-49
 Mestské múzeum v Šuranoch s. 63
 Miestodržiteľská rada v Budíne s. 50
 Mincovňa Kremnica s. 25
 Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s. 19, 61
 Mojey matky reč, slávnostrná akadémia s. 61, 136
 Mramorová doska Antona Bernoláka v Nových Zámkoch s. 29
 Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch s. 35-38, 61-62, 64

N

- Na mrť mnohowelebného pána Sztocsko Gurka... s. 14, 53
 Nadácia matice slovenskej s. 33
 Národná banka Slovenska s. 25
 Národné noviny s. 20, 21
 Nás Bernolák a jeho výročia (séria podujatí) s. 61
 Náuka o poľnohospodárstve (rukopis prednášok) pozri De oeconomia ruali
 Něco o epigrammatéch, anebožto málorádkoch... (polemický spis) s. 11, 13
 Nitrianska stolica s. 50
 Notitia Juris Prudentiae Ecclesiasticae Manuscriptum (rukopis) s. 58
 Nova bibliotheca theologica selecta... (rukopis, bibliografia) s. 10, 12, 58
 Nová vybraná bohoslovecká knižnica... pozri Nova bibliotheca...
 Novozámocký vidiecky dekanát s. 11, 49, 52

O

- O Posledních Wecách Človeka (epos) s. 37
 O slovenčine nášho Antona (báseň) s. 21
 O úhoroch s. 37
 O vážnosti a uctivosti stavu... (kázeň) pozri O vážnosti a uctivosti...
 O wážnosti a uctivosti stavu kňezkého (kázeň) s. 11, 14
 Obec Jatov s. 33

Obec Kolta	s. 33
Obec Dolný Ohaj	s. 33
Óda na Antona Bernoláka (báseň)	s. 21
Odkliata Zlatovlánska. Prológ. Na storočnú pamiatku umretia Antona Bernoláka	s. 20
Odporné smluvári mezi rozumným mnicem a sprostým dŕabom	s. 40-45
Okresná knižnica pozri Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	
Okresné osvetové stredisko v Nových Zámkoch	s. 61
Okresné pedagogické stredisko v Nových Zámkoch	s. 61
Okresné múzeum pozri Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch	
Okresný národný výbor v Nových Zámkoch	s. 61
Okresný úrad v Nových Zámkoch	s. 61
Oravská knižnica Antona Habovičiaka v Dolnom Kubíne	s. 19
Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne	s. 19
Oravské múzeum Pavla Országha Hviezdoslava v Dolnom Kubíne	s. 19
Oslavy 250. Výročia narodenia Antona Bernoláka a 215. Výročia jeho príchodu do Nových Zámkov (séria podujatí)	s. 62, 144
Oslavy spojené s odborným seminárom o živote a diele Antona Bernoláka, Nové Zámky	s. 61
Oravský obzor (noviny)	s. 15
Originál (vydavateľstvo)	s. 21
Orthographia (gramatické dielo) pozri Lingvae slavonicae...	
Ortografia, praktická jazyková príručka pozri Lingvae slavonicae...	
Oslavy 200. výročia prej kodifikácie spisovej slovenčiny a 225. výročia narodenia spojené s konferenciou v Bratislave	s. 19
Ozdobný monogram Antona Bernoláka	s. 23, 149
Ozveny	s. 30, 63
P	
Pamäťajme (báseň)	s. 20
Pamätná izba Antona Bernoláka v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch	s. 2, 32, 35-38, 64, 122
Pamätná medaila Antona Bernoláka	s. 22
Pamätná tabuľa Antona Bernoláka v Námestove	s. 23
Pamätná tabuľa Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 26, 27, 30
Pamätná tabuľa Antona Bernoláka v Šuranoch	s. 30
Pamätná mramorová tabuľa Antona Bernoláka v Slanici	s. 23
Pamätnica A. Bernoláka (kniga)	s. 37
Pamätný pomník Antona Bernoláka v Bernolákove	s. 24
Pamätný pomník Antona Bernoláka v Čakajovciach	s. 25
Pamätný pomník Antona Bernoláka v Slanici	s. 24
Pamätný pomník Antona Bernoláka v Trnave	s. 18, 24
Pamätný pomník Antona Bernoláka v Žiline	s. 24
Panteón a múzeum pre tovarišstvo bernolákovcov v Bratislave	s. 19
Panteón slovenských osobností	s. 25
Pazmáneum vo Viedni (seminár)	s. 10
Perceptiones de agrorum cultu pozri De Oeconomia Rurali	
Pesně – Rozličné básne	s. 21
Pilní domajší a polní hospodár	s. 20, 37
Plastika Antona Bernoláka v Starej Bystrici	s. 25
Pohrebná reč.... pozri Hallottas beszéd....	
Pomník Antona Bernoláka v Bratislave	s. 24
Pomník Antona Bernoláka v Nových Zámkoch pozri Socha A. Bernoláka v Nových Zámkoch	
Portrét Antona Bernoláka	s. 23, 147
Poštová známka osobnosti – Anton Bernolák ...	s. 25
Požitavské kultúrne centrum v Nových Zámkoch	s. 61
Preces et funciones Sacrae Manuscriptae (rukopis)	s. 58
Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (literárna súťaž)	s. 61, 64-66, 143
Prihodné a Swátečné Kázne... s. 14, 37	
Primátorská reťaz mesta Bratislavu s. 23	
Prológ na storočnú pamiatku smrti Antona Bernoláka zasvätenú v Dolnom Kubíne 19. Januára 1913	s. 20
R	
Radnica v Bratislave	s. 19

Repertorium Lexici Slavici-Bohemico-Latino-germanico-Ungarici...	s. 8, 15, 53
Rímskokatolícka cirkev na Slovensku	s. 19
Rímskokatolícky farský Kostol Povýšenia sv. kríža v Nových Zámkoch	s. 26, 27, 57-59, 119
Rímskokatolícky farský úrad v Nových Zámkoch	s. 11, 16, 26, 27, 48-49, 55, 57, 58, 62, 63, 117
Rímskokatolícky farský úrad v Šuranoch	s. 30, 63
Rímskokatolícky kostol v Slanici	s. 24
Rodostrom slovenčiny (scénický program a programový bulletin)	s. 21
Rok Antona Bernoláka na Orave	s. 19
Rok Antona Bernoláka	s. 61
Rozvoj (noviny)	s. 21
S	
Sequuntur Libri post D. Anto Bernolák VAD EUJv. (inventár kníh)	s. 57
Seminár sv. Štefana v Trnave	s. 11
Slavicum, Bohemico-Latino-Germanico-Ungaricum pozri Slowár Slowenskí...	
Slávnostrný program	s. 62
Slávnym tovarišom po sto rokoch (báseň)	s. 20
Slovákiai Amerikai Kereskedelmi Kamara	s. 80
Slovenská gramatika.... pozri Grammatica slavica...	
Slovenská národná knižnica v Martine	s. 19
Slovenská numizmatická spoločnosť	s. 22
Slovenská polnohospodárska univerzita v Nitre	s. 22
Slovenská pošta	s. 25
Slovenská technická univerzita v Bratislave	s. 22
Slovenské Ľudové noviny	s. 20
Slovenské národné literárne múzeum v Martine	s. 19, 24
Slovenské pohľady	s. 22
Slovenské učené tovarištvvo v Trnave	s. 8, 16, 23, 36, 38, 39, 54
Slovenského národu duchovenstvu (báseň)	s. 20
Slovenský orloj	s. 25
Slowakische Grammatik	s. 14
Slowár Slowenskí, Češko-Latinisko-Ñemeko-Uherskí (slovník)	s. 8, 11, 15, 37, 52-53
Societas excolandae linguae Slavicae (spoločnosť)	s. 10
Socha Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 8, 31-32, 62-63, 64, 120
Spev o Bernolákovi (báseň)	s. 21
Spojená škola, Slanická osada, Námestovo	s. 19
Spoločnosť na pestovanie slovenského jazyka pozri Societas excolandae...	
Spolok sv. Vojtechá	s. 21, 22, 26, 59
Stephaneum v Trnave (seminár)	s. 9
Strieborné zberateľské euromince ...	s. 25
Stručná a zároveň ľahký Ortografia slovenského jazyka... pozri Lingvae slavonicae...	
Studio Tauber	s. 32
Súkromná stredná odborná škola v Bardejove	s. 24
Súťaž o Antonovi Bernolákovi	s. 38, 62, 64
Svätopluk... pozri Swatopluk...	
Swatopluk...	s. 16
Š	
Študentský domov Antona Bernoláka pri SPU v Nitre	s. 22
T	
Theologiae bacala-reus (akademická hodnosť)	s. 10
Tlačiareň Kráľovskej univerzity v Trnave	s. 11, 14
Tlačiareň Jána Michala Landerera v Bratislave	s. 12, 16
Tlačiareň O. Weinmüllerovej	s. 14
Tlačiareň Štefana Prisola v Žiline	s. 13
Tlačiareň Václava Jelínka	s. 13, 14, 16, 53
Toto maličké písma má sa pánovi Anti-Fándlymu... (polemický spis)	s. 11, 13
Tovarišstvo (zborník)	s. 20
Tri dni s Antonom Bernolákom pozri Ozveny	

Turčianske slávnosti folklóru	s. 21
Týždeň slovenskej kultúry	s. 62
U	
UNESCO	s. 19
Univerzita vo Viedni	s. 10
Uvádzacia reč... pozri Bé-iktató beszéd...	
V	
Verejné zhromaždenia po celom Slovensku	s. 18
Verejné zhromaždenie v Nových Zámkoch	s. 60
Verejné zhromaždenie v Nových Zámkoch	s. 60
Výstava o živote a diele Antona Bernoláka v Nových Zámkoch a seminár	s. 61
Výstava o živote a diele Antona Bernoláka v Nových Zámkoch a akadémia	s. 61
Z	
Základná škola Jána Amosa Komenského v Tvrdošovciach	s. 65
Zásuvková skriňa Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 32, 36, 38
Závet Antona Bernoláka (písomnosť)	s. 26
Zbierka slovenských príslorív	s. 13,
Zemiansky erb rodiny Brnullákovcov	s. 22
Ž	
Žiacky vzdelávací krúžok Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 26, 105

Chronologický register

1672	s. 43
1681	s. 22
1722	s. 7, 27, 28, 55
1750	s. 39, 43
1755	s. 40
1758	s. 14
1762	s. 7, 9, 25, 27, 30, 31, 33, 35, 39, 64
1764	s. 14
1769	s. 9
1774	s. 9
1778	s. 9
1780	s. 9
1782	s. 7, 9, 10, 11
1783	s. 45
1784	s. 10, 15
1785	s. 12
1786	s. 15, 52
1787	s. 8, 10, 12, 13, 15
1789	s. 13, 16, 39, 43
1790	s. 12, 22, 41, 43, 44
1791	s. 8, 10, 11, 13
1792	s. 8, 16, 23
1794	s. 13, 46
1795	s. 13, 14
1796	s. 14, 15, 20
1797	s. 1, 4, 5, 6, 8, 11, 14, 16, 26, 30, 31, 36, 48, 49, 52, 53, 60
1799	s. 15, 16, 50
1800	s. 16, 35, 50
1801	s. 50
1803	s. 14, 30, 53
1804	s. 49
1808	s. 15, 52, 53
1809	s. 14, 15, 17, 37, 53, 55
1810	s. 17, 55

- 1811** s. 39, 55
1813 s. 7, 8, 11, 15, 16, 17, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 39, 49, 55, 64
1814 s. 29
1817 s. 13
1825 s. 8, 15, 29, 54
1827 s. 9, 16, 55
1833 s. 16
1836 s. 40
1843 s. 15
1890 s. 17, 29, 55
1893 s. 20
1895 s. 23
1898 s. 23
1912 s. 18, 60
1913 s. 18, 20, 23, 60
1923 s. 60
1926 s. 26
1927 s. 26
1928 s. 18, 26, 60
1929 s. 26
1930 s. 23, 26
1933 s. 58
1934 s. 23
1936 s. 18, 60
1937 s. 8, 18, 20, 21, 23, 24, 31, 34, 61
1938 s. 19, 23, 31, 34
1939 s. 24
1943 s. 24
1948 s. 20, 21, 31
1950 s. 21
1951 s. 34
1953 s. 22
1961 s. 16, 26, 57
1963 s. 24, 31
1967 s. 32, 34
1972 s. 61
1982 s. 25, 61
1983 s. 22
1987 s. 19, 21, 61
1988 s. 22
1991 s. 21, 22, 24, 26, 28
1992 s. 8, 34, 61
1993 s. 22, 32
1994 s. 32, 35
1995 s. 22
1996 s. 22, 23
1997 s. 19, 22, 23, 24, 61
1998 s. 23
2000 s. 34
2001 s. 24, 33
2002 s. 21, 24, 33
2003 s. 33, 62
2004 s. 33
2005 s. 25, 31, 32, 34, 37
2006 s. 62
2007 s. 62
2009 s. 25

2012 s. 1, 4, 5, 6, 19, 24, 25, 30, 62, 63, 65

Geografický register

B

- Bajč s. 49
- Bánov s. 49
- Bardejov s. 24
- Bernolákovo s. 8, 10, 11, 18, 20, 24, 35, 36, 37, 43
- Bratislava s. 9, 10, 12, 16, 19, 22, 24, 47, 52
- Brezno s. 19
- Budín (Maďarsko) s. 15, 50, 54

C

- Čakajovce s. 25
- Česko s. 15
- Čeklís pozri Bernolákovo

D

- Dolné Dubové s. 14
- Dolný Jatov s. 49
- Dolný Kubín s. 20
- Dolný Ohaj s. 33
- Dvorníky s. 49

H

- Halle (Nemecko) s. 13, 40
- Hlboké s. 15
- H. Súča s. 19
- Horné Orešany s. 14

J

- Jáger (Maďarsko) s. 9
- Jatov s. 33

K

- Kolta s. 33
- Komárno s. 14, 15, 47, 53
- Komjatice s. 14, 49, 53
- Kráľová nad/V. s. 49
- Kremnica s. 19

L

- Levice s. 11
- Liptovský Mikuláš s. 19

M

- Maďarsko s. 31
- Martin s. 19, 21, 24, 25, 26
- Michal nad Žitavou s. 49
- Milanovce s. 49
- Mojmírovce s. 49
- Mojzesovo s. 49, 50

N

- Námestovo s. 9, 22, 23
- Neded s. 49
- Nitra s. 14, 21, 23, 32, 57
- Nitrianska stolica s. 14, 50
- Nové Zámky s. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7-8, 11, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 26-34, 35-38, 48, 49-51, 52-54, 55-56, 57-59, 60-63, 64-66, 67-78, 79, 80, 81, 101, 116, 135, 145

O

- Orava s. 20
- Ostrihom (Maďarsko) s. 9, 54

P

- Palárikovo s. 49
 Panónia s. 13
 Park Antona Bernoláka v Nových Zámkoch s. 34
 Pezinok s. 19
 Piszkeštető (Maďarsko) s. 25
 Prešport pozri Bratislava
- R**
 Ružomberok s. 9
- S**
 Selice s. 49, 50
 Senec s. 22, 23
 Slanica na Orave s. 7, 9, 18, 19, 23, 24, 25, 36, 36
 Slovensko s. 7, 18, 25
 Spišská Nová Ves s. 19
 Stará Bystrica s. 25
- Š**
 Šaľa s. 49, 50
 Šintava s. 49, 50
 Šoporňa s. 49, 50
 Šurany s. 14, 30, 31, 49, 50, 53
- T**
 Trenčín s. 19
 Trnava s. 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 35, 37, 40, 50, 53, 58, 59, 60
 Trnovec n/V. s. 49
 Turčiansky sv. Martin s. 20, 41
 Tvrdošovce s. 14, 49, 53, 65
 Tyrolsko (Rakúsko) s. 50, 58
- U**
 Uhorsko s. 12, 15
- V**
 Veľké Janíkovce s. 49
 Veľký Cetín s. 49
 Veľký Lapáš s. 49
 Veľký Kýr s. 49
 Viedeň (Maďarsko) s. 10
 Vinodol s. 49
 Vlčany s. 49
- Z**
 Záblatí (Čechy) s. 19
- Ž**
 Žilina s. 13, 24, 31
 Žilinský kraj s. 19

Autorský register

- A**
 Antoni, Miroslav s. 76(130, 131), 77(140, 147)
- B**
 Bajánik, Stanislav s. 69(28), 73(76)
 Baková, Alena s. 70(40)
 Baloghová, Magda s. 72(66)
 Ballová, Mária s. 74(99)
 Barica, Ján s. 74(90)
 Beňo, Ján s. 75(109)
 Bernolák, A. s. 45(8), 47(1), 69(30)
 Berta, Ondrej s. 71(56)
 Blanár, Vincent s. 69(32)

Brličová, Jana	s. 70(44)
Buran, Tichomír	s. 73(78, (81)
Č	
Čerháková, Dáša	s. 77(143)
Česneková, Mária	s. 74(87, 92, 93, 94)
Ď	
Ďuríková, Virgínia	s. 77(144)
E	
Eliáš, Miroslav	s. 71(61), 77(148)
Eliášová, Andrea	s. 74(89)
Erdziak, Karol	s. 75(106)
F	
<i>Feldinská, Mária</i>	<i>s. 4, 5, 6, 7-8, 9-17, 18-25, 26-34, 48, 49-51, 52-54, 55-56, 57-59, 60-63, 67-78, 79, 80, 81</i>
Fándly, J.	s. 46(8), 47(1), 69(30)
Fibich, Jozef	s. 70(45)
G	
Garaj, Marián	s. 72(66)
Garajová, Jana	s. 72(66)
Gašparík, Mikuláš	s. 73(72)
H	
Habovštíaková, Katarína	s. 47(2), 68(20), 73(82)
Haverla, Miloslav	s. 71(55)
Hlavatá, Mária	s. 74(103)
Horváth, Karol	s. 74(102)
Horváth, Pavol	s. 47(3), 70(46), 73(74), 74(83)
<i>Horváthová, Noemi</i>	<i>s. 65-66</i>
Hučko, Ján	s. 67(8), 70(52)
CH	
Chovan, Juraj	s. 69(39)
I	
Istenes, József	s. 76(137)
Istenes, Mária	s. 76(137)
J	
Jóna, Eugen	s. 68(27)
K	
Kačala, Ján	s. 69(36)
Kadlečíková, Melánia	s. 75(116)
<i>Kasášová, Marta</i>	<i>s. 35-38, 75(115), 76(125, 126, 127, 133, 135)</i>
Kopasz-Kiedrowska, Csilla	s. 75(121)
Kovalčík, Zoltán Cirill	s. 76(137)
Krajčovič, Ján	s. 69(36)
Krajčovič, Rudolf	s. 68(22, 23), 69(33)
Král, Peter	s. 77(141)
Kučera, Matúš	s. 70(49)
Kuruc, Vojtech	s. 69(38)
L	
Lašut, Filip	s. 72(67)
Leikert, Jozef	s. 68(13, 14)
Lengyelová, Tünde	s. 67(12)
Liszka, József	s. 70(53)
Luzsicza, Lajos	s. 71(56)
M	
Majercík, Miroslav	s. 71(61)
<i>Malperová, Mária</i>	<i>s. 64-66, 72(66)</i>
Marsina, R.	s. 70(50)
Maťovčík, Augustín	s. 47(5), 70(43), 76(129), 77(149)

Mesiarkin, Jozef s. 74(104)
 Mikula, Valér s. 67(11)
 Mistrík, Jozef s. 67(6)
 Moravčík, Štefan s. 72(66)
 Mrva, Ivan s. 67(12)

N

Nováková, Veronika s. 69(34)
 Novosedliak, Ján s. 72(66)

P

Paulíny, Eugen s. 68(19, 25)
 Pavalek, Juraj s. 68(17)
 Péterová, Renáta s. 77(141)
 Petriščáková, Blanka s. 73(80)
 Petrovský, Karol s. 74(84, 101)
 Pišút, Milan s. 68(26)
 Podrimavský, Milan s. 73(71)
 Polakovič, F. s. 73(81), 75(112)
 Prekopová, Oľga s. 74(86)
 Prokop, Jozef s. 72(67), 74(96)

R

Radváni, Hadrián s. 70(51)
 Rezník, Jaroslav s. 68(24)
 Rusnák, Pavol s. 76(132)

S

Sedlák, Imrich s. 46(2), 47(6), 69(31)
 Stanislav, Ján s. 68(15)
 Sternová, Mária s. 75(114), 76(124, 128)
 Strba, Alexander (Sándor) s. 71(56, 57), 74(98), 77(146)
 Szabó, Peter s. 72(66)
 Száz, Ildikó s. 75(113, 118)
 Szénássy, Á. S. 71(58)

Š

Šafárik, Pavel Jozef s. 68(16)
Šenkár, Patrik s. 39-47
 Špilberger-Žitavský, Milan s. 69(35), 72(69), 73(70)
 Števčeková, Daniela s. 72(66)
 Štrbík, Igor s. 72(68)
 Švihran, Ladislav s. 75(110), 78(150)

T

Tatár, Jozef s. 75(108)

V

Valach, Peter s. 72(66)
 Vavro, Róbert s. 74(85)
 Vontorčík, Emil s. 70(54), 72(67)
 Vrabec, Ján s. 72(66)
 Vyvialová, Mária s. 68(21)

W

Winkler, Tomáš s. 67(7)

Z

Zoborská, Alá s. 72(69), 73(70)
 Zrubec, Laco s. 74(91)

Ž

Žigo, Pavol s. 69(33)
 Žufa, Cyril s. 70(54)

Názovový register

A

- A magyar-szlovák együttélest szimbolizálja a szoboravatás s. 75(119)
 Aj kamenný Bernolák sa musel usmievať s. 76(130)
 Anton Bernolák s. 70(40), 74(70)
 Anton Bernolák s. 70(41)
 Anton Bernolák s. 70(44)
 Anton Bernolák s. 74(90)
 Anton Bernolák. Jazykovedec, tvorca prvej spisovnej slovenčiny s. 74(88)
 Anton Bernolák. Je nám vzorom s. 73(80)
 Anton Bernolák (1762-1813). Pôvod a osud jeho rodiny. Život a dielo s. 47(3), 70(46)
 Anton Bernolák. Spomienka s. 73(80)
 Anton Bernolák. Život a dielo s. 69(38)
 Anton Bernolák a Nové Zámky. Prezentácia kultúrnych a literárnych... s. 71(62)
 Anton Bernolák a Nové Zámky. Prezentácia kultúrnych a literárnych... s. 71(63)
 Anton Bernolák kázal aj v šurianskom kostole s. 77(148)
 Anton Bernolák – kodifikátor spisovnej slovenčiny s. 77(149)
 Anton Bernolák očami detí s. 75(115)
 Anton Bernolák – priekopník slovenčiny s. 76(135)
 Anton Bernolák – staviteľ slova s. 74(103)
 Anton Bernolák – 196. Výročie úmrtia s. 76(133)
 Anton Bernolák priekopník slovenčiny. Zborník príspevkov konferencie s. 69(34)
 Anton Bernolák v Nových Zámkoch s. 70(45)
 Anton Bernolák velikán medzi velikánmi s. 73(75)
 Anton z rodu Brnuľovcov s. 75(109)

B

- Bernolák má domovské právo mať pamätník v každej slovenskej obci s. 75(112)
 Bernolákov autentický slovníček spred roku 1790 s. 68(21)
 Bernolákov hrob zatial nenašli? s. 76(127)
 Bernolákov park sa stal výstavnou sieňou fotiek s. 77(141)
 Bernolákova kodifikácia spisovnej slovenčiny vo svetle názorov Pavla Jozefa Šafárika a Jána Kollára s. 76(129)
 Bernolákova socha má už 70 rokov s. 76(126)
 Bernolákovo jazykovedné dielo s. 47(2), 68(20)
 Bernolákovské polemiky s. 68(18)
 Biografické štúdie s. 67(1)
 Biografický lexikón Slovenska. I. A-B s. 67(10)
 Bude záujem vydať knihu o Antonovi Bernolákovi? S. 74(99)

C

- Castrum Novum 1. Zborník Okresného múzea v Nových Zámkoch s. 71(55)
 Cisárov dekrét s. 75(110)
 Cyrilometodské korene v Nových Zámkoch s. 75(116)

D

- Dejiny Nových Zámkov. 11. časť. Anton Bernolák a novozámocké školstvo s. 76(132)
 Dejiny slovenského jazyka a literatúry všetkých nárečí s. 68(16)
 Dejiny slovenskej literatúry s. 46(2), 47(6), 68(26)
 Dejiny spisovnej slovenčiny s. 69(33)
 Dejiny spisovnej slovenčiny. I. Od začiatkov až po Ľudovítu Štúra s. 68(19)
 Dejiny spisovnej slovenčiny. Od začiatkov po súčasnosť s. 68(25)
 Dlhé úsilie s. 78(150)
 Dodnes nevieme určiť v kaplnke či v hrobe s. 74(91)

E

- Encyklopédia jazykovedy s. 67(6)
 Encyklopédia slovenských spisovateľov. 1. A-O s. 67(4)
 Érsekújvári kötődésű személyiségek évfordulói s. 77(146)

G

- Galéria slávy. 111 osobnosť Slovenska s. 68(13)
 Génius z úschovne strát a nálezov s. 74(96)
 Gramatické dielo Antona Bernoláka s. 68(17)

Győzelem helyett érsek és tudós	s. 75(118)
H	
Hírességek Érsekújvárott	s. 75(113)
História : Slovensko v obrazoch	s. 70(49)
Historický Slovensko kalendár	s. 67(12)
J	
Jazykovedec a slovníkár: Anton Bernolák	s. 74(98)
K	
K jazykovednému dielu Antona Bernoláka. Kritické vydanie spisov Dissertatio a Ortographia	s. 68(15)
K počiatkom slovenského národného obrodenia. Zborník štúdií Historického ústavu SAV...	s. 70(47)
Két pap vigyázza Érsekújvárt	s. 75(121)
Klenot medzi slovníkovými dielami	s. 74(87)
Kniha o veľkom organizátorovi a kodifikátorovi	s. 75(108)
Knižnica Antona Bernoláka prezentuje svojho menovca	s. 77(144)
Končí sa r[R]ok Antona Bernoláka	s. 75(107)
M	
Mesiac slovenskej kultúry	s. 76(136), 77(142)
Mesiac slovenskej kultúry v jubilejnom roku Matice	s. 76(139)
Mestské múzeum Šurany. Sprievodca po zbierkových fondech múzea a zborník príspevkovs.	71(61)
Moje mesto Nové Zámky 1842-1910. Významné osobnosti Nových Zámkov. II.	s. 71(56)
Múzeum v zrkadle času (1936-2006). Pamätnica k 70. Výročiu založenia...	s. 71(59)
N	
Národný kalendár 1997	s. 67(7)
Národný kalendár 1998	s. 67(8)
Neznámy hrob Antona Bernoláka	s. 74(89)
Nové poznatky o Antonovi Bernolákovovi	s. 74(102)
Nové Zámky=Érsekújvár	s. 72(69)
Nové Zámky. Bezzplatná mapa a informácie : územná informačná publikácia	s. 71(60)
Nové Zámky. Historické centrum	s. 71(58)
Novšie poznatky o počiatkoch a osudoch rodiny Bernolákovcov	s. 74(83)
Nový pohľad do autorskej dielne Antona Bernoláka	s. 69(32)
O	
O niekoľko dní sa končí Rok Antona Bernoláka	s. 75(106)
O výskume života a diela Antona Bernoláka 1762-1813	s. 73(74)
Obraz života a diela Antona Bernoláka	s. 47(4), 70(42)
Osobnosti Slovenska. 1. diel	s. 68(14)
Ő	
Őrei a múltnak	s. 70(53)
P	
Pamiatke Antona Bernoláka	s. 76(128)
Pamiatky Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	s. 72(65)
Pamätnica Antona Bernoláka	s. 69(39)
Pedagogická encyklopédia Slovenska. 1. A-O	s. 67(3)
Pietna spomienka pri príležitosti úmrtia Antona Bernoláka spojená...	s. 71(64)
Po literárnych stopách na Slovensku	s. 68(24)
Po stopách, ktoré znamenajú šťastie	s. 73(79)
Pod Bernolákom	s. 76(131)
Položil základy spisovnej slovenčiny	s. 74(84)
Postavy slovenskej jazykovedy v dobe Štúrovej	s. 68(27)
Pracoval pre blaho ľudu	s. 74(85)
Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko	s. 75(114)
Pred sedemdesiatimi rokmi odhalili sochu Antona Bernoláka	s. 76(125)
Prehľad dejín spisovnej slovenčiny	s. 69(36)
Prepáč, Bernolákl!	s. 74(97)
Prepáčte dôstojný pán Bernolákl!	s. 73(76)
Priekopník slovenského národného obrodenia	s. 74(95)
Pri prameňoch slovenčiny	s. 68(22)

Pri zrode našej spisovnej reči	s. 73(71)
Prvý pokus o spisovný jazyk	s. 73(82)
Prvý zákonodarca našej reči	s. 74(101)

R

Reč ľudu je hlas duše!	s. 73(72)
Reprezentáčny biografický lexikón Slovenska	s. 67(9)
Rok 2012 : 250. Rokov od narodenia Antona Bernoláka (3.10.1762-15.1.1813)	s. 72(68)
Rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka	s. 77(143)

S

Sasvári zarándoklat	s. 76(137)
Sláva slova	s. 69(28)
Slávni priekopníci slovenskej vedy a techniky	s. 67(2)
Slováci, píšte po slovensky	s. 75(105)
Slovenská jar	s. 70(52)
Slovenské dejiny	s. 70(50)
Slovenské učené tovarišstvo : organizácia a členstvo	s. 70(51)
Slovensko 1. Dejiny	s. 70(48)
Slovensko na križovatke európskych dejín po skončení II. svetovej vojny 1946	s. 70(54)
Slovenský biografický slovník. I. A-D	s. 67(5)
Slovník slovenských spisovateľov	s. 67(11)
Spomienkové slávnosti	s. 74(100)
Spory a polemiky	s. 46(8), 47(1), 69(30)
Svedectvo dejín o slovenčine	s. 68(23)
Svedectvo Tovarišstva prehovorilo	s. 74(86)
Syn národa : pamiatke 178. Výročia smrti Antona Bernoláka	s. 73(77)
Szobrok a fótéren	s. 75(120)

T

Telesné pozostatky v meste	s. 76(123, 134))
Traja velikáni	s. 69(35)

V

V letokruhoch národa	s. 69(31)
V Nových Zámkoch premiestňujú sochy	s. 75(117)
Városom Érsekújvár 1842-1910. II.	s. 71(57)
Výnimočný dvadsiaty ročník	s. 77(147)
Významné výročia A. Bernoláka	s. 77(145)
Vzdajme hold veľkému synovi nášho ľudu	s. 73(73)

Z

Záhadu hrobu vyriešená	s. 74(104)
Zámčania odhalili sochy Bernoláka a Szécsénya	s. 75(122)
Zborník seminárnych prác stredoškolákov z celoslovenského seminára...	s. 69(29)
Zlomená svieca. 1. časť pokrč. 2., 3.	s. 74(92,93,94)

Ž

Žiaci šiestich štátov písali o slovenčine	s. 77(140)
Život a dielo	s. 73(78)
Život a dielo Antona Bernoláka	s. 47(5), 70(43)

20

20. Celoslovenská súťaž s medzinárodnou účasťou	s. 72(66)
244. výročie narodenia Antona Bernoláka	s. 76(124)

1787-2007

1787-2007 220. Výročie kodifikácie spisovnej slovenčiny	s. 72(67)
---	-----------

100

Názov: ANTON BERNOLÁK*NOVÉ ZÁMKY*SÚVISLOSTI*1797-2012

Podnázov: Rok 2012 v znamení výročí Antona Bernoláka

Forma:Výberová tematická bibliografia

Zostavovateľka, grafická úprava, foto: Mária Feldinszká

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Ľubica Červená

Jazykový korektor: PaedDr. Oľga Raková

Preklad do jazyka maďarského: Mgr. Ildikó Kecskés

Preklad do jazyka anglického: Ing. Roman Feldinszki

Vydavateľ: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Rok vydania: 2012

Vydanie: 1.

Počet strán:100 +51 s. príloh (texty, fotografie, špeciálne tlače, grafiká)

Forma vydania: CD-ROM, elektronický dokument

Náklad: 50 ks

Umiestnenie ED:

[www.abkniznica.sk/edičná činnosť/dokumenty/bibliografie](http://www.abkniznica.sk/edičná%20činnosť/dokumenty/bibliografie)

ISBN 978-80-970415-2-6

PRÍLOHY

Texty

101

1/ Výroky Antona Bernoláka (výber)

2/ Úryvky z Predhovoru k Slowáru... z roku 1796 [rukopis] / preložil Juraj Chovan

(In: Rodostrom slovenčiny. Programový bulletin k 225. výročiu narodenia Antona Bernoláka... Martin : Matica slovenská, 1987. s. 5; popis pozri s. 21)

3/ Úmrtný list Antona Bernoláka

(zdroj: Slovenská národná knižnica : Archív literatúry a umenia v Martine)

4/ Žlacky vzdelávací krúžok Antona Bernoláka v Nových Zámkoch

[záznam o činnosti zo školského roka 1929/1930, s. 54/10]

(rukopis, Nové Zámky, 1926-30, 10 s., zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

5/ Pamätná listina vložená do základného kameňa Bernolákovho pomníka v Nových Zámkoch : Čitateľovi pozdrav! [článok v novinách]

(In: Slovenský juh. Roč. 11, č. 32 (1937), s. 1; archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

6/ Bernolákove oslavysa započaly[i]. V Nových Zámkoch bol položený základný kameň k prvému Bernolákovmu pomníku [článok v novinách]

(In: Slovenský juh. Roč. 11, č. 32 (1937), s. 2 ; archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

7/Bernolákove oslavysa blížia [článok v novinách]

(In: Slovenský juh. Roč. 11, č. ? (21.8.1937), s. ? ; archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

8/Program Bernolákových jubilárnych osláv a odhalenie pomníka Antonovi Bernolákovi v Nových Zámkoch dňa 11 a 12. septembra 1937 [článok v novinách]/

Prvý Bernolákov jubilárny výbor

(In: Slovenský juh. Roč. 11, č. ? (11.9.1937), s. ?; archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

9 / Prvý Bernolákov pomník odhalený. Hold južného Slovenska Bernolákovej pamiatke [článok v novinách]

(In: Slovenský juh. Roč. 11, č. 38 (1937), s. 3-4); archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

10/Texty prejavov prednesené 12.9.1937 pri odhalení pomníka A. Bernoláka v Nových Zámkoch [článok v novinách]

(In: Slovenský juh. – Roč. 11, č. ? (18.9.1937), s. ?, archív: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

11/ Vízváriová, Nikoleta. Marianna Patócsová. Do roka a do dňa- , alebo, Dva pohľady na jednu exkurziu. Po literárnych stopách Antona Bernoláka v Nových Zámkoch [článok v novinách]

(In: ERUDITIO – EDUCATIO : vedecký časopis. Komárno : Univerzita J. Selyeho, Pedagogická fakulta, 2011. ISSN 1336-8893. – Roč. 6, č. 1 (2011), s. 83-85)

„Ne rod, ne pokolení, ne zemánstvo, ne bohatstvo človeka statečným robí, ale vlastné jeho dokonalosti a čnosti“

/"Nie rod, nie pokolenie, nie zemianstvo, nie bohatstvo človeka statočným robí, ale vlastné jeho dokonalosti a cnosti"/

(bola to reakcia na Bajzovu urážku Fándlyho pôvodu, zároveň vyjadrenie jeho osvietenského tolerančného postoja k prirodzenej rovnosti ľudu)

Slováci píšte po slovensky!

Tu máte slovo moje o reči Vašej.

Úsilie, ktoré sa vynakladá na zušľachtovanie, objasňovanie národných rečí je také veľké a význačné, že vtlačené do vzácných ľudských sŕdc nikdy ho nijaká sila nevyrve, vryté do chápavej mysele, nijaký vek ho nevymaže.

(príhovor Antona Bernoláka ku knihe Grammatica Slavica, 1790)

Ľúbte si svoju reč!

„...A k tomu, prečo som v slovníku na prvé miesto nepostavil latinčinu, alebo maďarčinu a nemčinu, ale slovenčinu a češtinu, pohýnali ma viaceré dôvdody:

Po prvé preto, že práve spomínané národy, všetky bez výnimky majú viaceré slovníky spracované vo vlastnej materinskej reči, kým slovenský národ od počiatku do dnes nemá naskrze nijaký, čo akokoľvek sa vrúcnym želaním už dávno a veľmi žiadal.

Po druhé preto, že Slováci, ďaleko prevyšujú pestré jazykové zloženie národov obývajúcich Panóniu, a preto, keď som zostavoval svoju príručku, patrilo sa dať prednosť väčšine, aj keby som nechcel, aby sa takto hojnejšie mohli rozšíriť medzi viacerých plodov dobrodenia, čo sa prítomným dielom usilujem vykonáť.

Po tretie preto, že potreba naučiť sa viacero rečí, najmä maďarskú, ktorá podľa 7. článku zákona z roku 1792 je predpísaná na dosiahnutie verejných úradov na území tohto kráľovstva, najviac tlačí Slovákov, ktorí sotvaže sa môžu dostať na vyšší úrad, ak okrem materinského jazyka neovládajú presne aj iný, najmä však maďarský a nepochybne aj nemecký. Kým naproti tomu Maďari a Nemci, čo je očividné, hoci slovenskú reč alebo vôbec, alebo iba sčiastky ovládajú, v každom povolaní ľahšie dostanú a udržia si popredné miesta.

Po štvrté preto, aby som pestovanie slovenčiny začaté pred desaťročím a postupne niekoľkými dielkami udržiavané konečne na najvyšší vrchol mohol priviesť, aby sa svojou dokonalosťou dnes úspešne vyrovnila hociktorému z najvyspelejších jazykov.

Piata a posledná príčina mnou zvoleného poradia bola tá, aby som týmto dielom ukázal krásu nárečia, ktoré som vzhľadom na jeho široké používanie a tiež starobylosť, užitočnosť, jemnosť a znamenitosť už v úvode k svojej Gramatike podľa mienky najpoprednejších mužov uznal za vznešené.

- 54 -
17.04. Seminár s duchovným programom v sokolovni.
študentská hra „Rozmary“ od Červeného.

18.04. oslava roč. učar. TCM

1. III. R. Učam Podt.: Početnica húar TCM - reč Šule
sch.-Trn.: Tab. Nás - spievav SPEROKOL GYMN
Slov. reč: Dulík, prof.

Prednáška o historii Lantálka 2. mtr. učasť do ČSČK na prezentácii
Novotný: Legionára - hustá prof. PECH

Smele: Preidentovi - reč Hartancová.

3. IV. Oslava MRS.

1. Sch.-Trn.: PROSBA - spievav SPEROKOL GYMN

Ziacky vrdal. krátkok A. Bernoláka !

proti minul. roku značne rozšíril činnosť a pravidlá.

CITÁREN - časopisy: Sl. Potl., Prády, Nač. svet, Svijet,

šport. čídky, literárne noviny, Pastry týden,

Rozpravy Aventina, Prítomnosť, VU (franc. fyzik),

Zeit im Bild, Prager Presa, Le Matin, L'Echo de

Paris. Záujemné boli tiež do a franc. slovinky

nakladané na článkach záborcového časopisu Študentskoj odboju ČSČK Hokej, OKR. výboru Zooka,

OKR. osv. výboru Zooka a výtažkom v článku o dne

sv. sv. Jana, ktorý vyniesol 244920 Kč. Tým sa záber-

ovania čítaním i na čes. rok. Literárneho

mi Čehu 1918 učastníčili so básničami svojou elab-

oraciu a riečku.

Programy boli zostavené tak, aby hľadajúci v lete
koznej evike o diskusiah. Krátkok prispieval Čslam
do programu poč. oslavách, ako aj do programu
celočeskejho programu v sokolovni.

Krátkok viedol prof. PECH za obetavoj pomoci prof.
R. Šulca pri verajúcich prednáškach.

OKRESNÁ KNIŽNICA

Bibliografické pracovisko

... 1 SA

budova

NOVÉ ZÁMKY

105

PRÍLOHY

Texty 4

OKRESNÁ KNIŽNICA

Bibliograficko-pracovisko

NOVÉ ZÁMKY

18

Pamätná listina

vložená do základného kameňa Bernolákovho pomnika v Nových Zámkoch

Citateľovi pozdrav!

Jestli by sa stalo voľakedy, že túto listinu dostane do rúk šľachtenský človek, nech ju vezme do rúk s takou zbožnou úctou, s akou sme ju kládli do základného kameňa my, ktorí sme si boli vedomí, že ju tam kladieme vtedy:

Ked na čele nášho štátu stál ako prezident dr. Ľudovít Štúr a ked ešte žil uprostred veľkej úcty prvy prezident tohto štátu dr. Tomáš G. Masaryk.

Ked na čele Slovenskej krajiny, ako nedeľiteľnej súčasti spoločným úsilím slovenského a českého národa vybudovanej Republiky, ako krajinský prezident bol Jozef Országh,

Ked novozámocký viedol jeho náčelnik a hlavný radca dr. Koloman Bieličký a na čele Nových Zámkov bol starosta dr. Ján Holota, poslanec,

Ked na novozámockej fare mesto slávneho Antona Bernoláka zastával ako farár dr. Jozef Šepko, asesor.

Bolo to v dobe, keď celý slovenský národ s radosťou spomíнал, že je už stopäťdesiat rokov odvtedy, čo vyšla slávna »Dissertácia« Antona Bernoláka, ktorá znamenala zaistenie slovenčiny na kultúrnom poli. Z vďačnosti k tomuto dielu a k jeho tvorcovi k spolupráci sišlo sa šesdesiatdeväť nepolitických spolkov so šľachtenským úmyslom, postaviť majestátny pamätník jeho tvorcovi.

Nech je večná pamäť tým, ktorí stáli na čele tejto snahy, ktorá začala 6. septembra 1936, kedy na zakončenie veľkorysých osláv Ľudovíta Štúra (ktorých stredobodom bolo postavenie veľkého pamätníka Ľ. Štúroví v Bánovciach nad Bebr.) prišla slovenská a česká verejnosť do nových Zámkov, aby sa tu poklonila pamiatke Antona Bernoláku, predchodcu toho Štúra. V ten istý deň ushodli sa zástupcovia Slovenského katolíckeho krúlu z Nových Zámkov a Prvého Štúrovho jubilárneho výboru z Bánoviec n. Bebr., že sa sdrúžia s inými spolkami cieľom postavenia pamätníka Antonovi Bernolákovi. Na čele tohto hnutia stál vtedy minister m. s. dr. Jozef Tiso, dekan-farár z Bánoviec ako predseda, dr. Anton Bielek, okresný súdca z Nových Zámkov, ako podpredseda, V. H. Kurth a, novinár z Bánoviec ako tajomník.

Ozvena bernolákovskej myšlienky nachádzala náležitých rozmerov, takže 28. apríla

1937 sišly sa mnohé novozámocké a okolité spolky, aby akciu postavili na celonárodný podklad. Ich práca dosiahla takého úspechu, že v pamätný deň prvého augusta 1937 sišli sme sa, aby sme položili základný kameň k tomuto pamätníku, ktorý je dielom akademického sochára Jozefa Pospisila z Bratislavы a o výstavbu ktorého sa zaslúžili štredri jednotlivci na čele s prezidentom dr. Ľudovítom Štúrom, ministrom, predsedom dr. Milanom Hodžom a za výdatnej pomoci verejných organizácií, ako krajinského a okresného výboru a mesta Nových Zámkov.

Položenie základného kameňa stalo sa uprostred radosného srdečného povznesenia všetkého obyvateľstva, či už národnosti slovenskej, českej, maďarskej alebo inej, tak iste ako aj za živého bratstva všetkých náboženstiev. Všetci jednotne vieli sme v Bernolákovi šľachtenského výducha, pred ktorého veľkostou sklonili sme v jednote duchu a úcty.

Napokon nech je poznámenané, že o stavbu pamätníka staral sa »Prvý Bernolákov jubilárny výbor«, v ktorom boli: ako predsedu Alexej Izakovič, kaplán, mestopredsedovia dr. Štefan Kočvara, verejný notár, Karol Bláha, reštaurátor a mestostarosta mesta, dr. Anton Brieda, okresný súdca, — Ľudovít Vitoul, prednosta dôchodkovej kontroly, tajomník Štefan Hudec, kaplán, polikliniká Miloslav Štefánik, riaditeľ banky, účtovník Pavel Rosa, hlavný trafilant, jednatelia Emanuel Kettner, profesor, zapisovateľ Karol Martinček, městský úradník, členovia výboru Ľudovít Albrecht, štb. kapitán, Jozef Kadlec, v. inšpektor Š. dráh v. v., dr. Ľudevit Obtušovič, pravotárik, Karol Točík, šk. inšpektor, Eduard Bartoš, riaditeľ gymnázia, revízori Arnošt Kočík, riaditeľ banky z Komárn, Andrej Duriš, kaplán zo Slov. Medera, Vojtech Balažovjech, kaplán zo Šurian, František Minarovčík, kaplán z Komjatic.

Výbor si zvolili zástupcovia spolkov, ktoré sa prihlásili k spolupráci, ktorých soznam je vytlačený na listine, ktorá je pripojená k tejto pamätnej listine.

Listinu túto vlastnoručne sme podpisali a do základného kameňa vložili v Nových Zámkoch, 1. augusta 1937.

Nasledujú podpisy celého prípravného výboru a všetkých zúčastnených spolkov s pečiatkami.

Ke
ud
fak
PO

2. strana.

SLOVENSKÝ JUH

12

Bernolákove oslavu sa započaly

V Nových Zámkoch bol položený základný kameň k prvemu Bernolákovmu pamätniku

V nedeľu 1. augusta prežívaly Nové Zámky radostné chvíle. Tohto dňa v intimnej slávnosti bol položený základný kameň k pamätniku A. Bernoláka, ktorý bude odhalený 12. septembra. Slávnosť sa konala za účasti zástupcov všetkých úradov, spolkov — zvlášť početná bola účasť vojska s pluk. A. Marešom v čele — a početnej verejnosti. Započala sa zahraním štátnej hymny na Bernolákovom námestí o 10. hod., kde po privítaní účastníkov priležitosťný preslov povedal predseda prvého výboru pre postavenie Bernolákovho pamätníka v Nových

Zámkoch Izakovič, ktorý naznačil, ako sa akcia začala v N. Zámkoch už pred rokom, po skončení osláv Štúrových, podal vývoj práce až do dnešného dňa, zdôrazniač, že k svornej spolupráci okolo tohto pamätníka sa spočípilo asi 70 nepolitických spolkov všetkých smerov a podľaťoval všetkým, ido sa svojou podporou o túto akciu zaslúžili: prezidentovi republiky Dr. E. Benešovi, ktorý daroval na pamätník 5000.— Kč, predsedovi vlády Dr. M. Hodžovi za dar 20.000 Kč, krajinárskemu výboru za dar 30.000 Kč, mestu Nové Zámky za obnos 15.000 Kč, okresnému výboru novozámockému, ktorý má na ten cieľ zaistených 30.000 Kč.

Po tomto preslove prečítal zatiaľdačnú listinu, ktorú uverejňujeme na inom mieste, umelco vypravenú, ktorú za zvukov štátnej hymny vložil do základného kameňa, kde bola zapečatená.

Zo slávnosti bol poslaný pozdravný telegram prvemu prezidentovi-Ostoboditeľovi T. G. Masarykovi tohto znenia: »Slovenskí hraničiarí s radostnou láskou Vás pozdravujú pri kladení základného kameňa k prvemu Bernolákovmu pamätníku v N. Zámkoch, ktorý bude postavený na pohraničnom území, o ktoré ste sa mimoriadne zaslúžili«; prezidentovi Dr. Ed. Benešovi bol poslaný tento telegram: »K pamätníku A. Bernoláka, aj z Vašej štedrosti vybudovanému, kladieme dnes základný kameň v kraji, ktorý sa teší a teší mimoriadnej Vašej pozornosti. Klaniame sa Vám a prosili by sme o mimoriadne vyznačenie: účasti pri odhalení 12. septembra 1937.«

Konečne boli odoslané pozdravné telegramy predsedovi vlády M. Hodžovi a kraju, prezidentovi J. Országhovi.

Podakujúc všetkým za účasť na tejto slávnosti, ktorá sa stala tak intrádom k Bernolákovým oslavám a bola svojim rázom významnou oslavou štátnej a dôležacom štátnosti nášho južnoslovenského pohraničia, požiadal predseda Izakovič o ďalšiu pomoc a účasť na odhalení pamätníka 12. septembra 1937.

Bratislavský rozhlas podal o priebehu celej slávnosti zprávu medzi programom o ½6. hod. odp.

C. M. 1. 1937. 1. 1. 1937.

21. augusta 1937.

OKRESNÁ KNIŽNICA
bibliografické pracovisko
NOVÉ ZÁMKY

SLOVENSKÝ JUH

(51)

Bernolákove oslavys v Nových Zámkoch sa blížia

Za účasti majstra Pospíšila sa už praca-
je na pomníku priamo v N. Zámkoch. Tento týždeň bude postavený 200 q vá-
žiaci podstavec kamenný; bronzová socha
je už hotová. V rámci Bernolákových osláv
bude v N. Zámkoch telocvičná akadémia,
usporiadaná celou Nitrianskou župou so-
kolskou, ktorá sa celá oslaví zúčastní. Pri
akadémii, ktorá bude na priestrannom
dvore v Sokolovni, osvetlenej reflektormi,
vystúpi 7-členné družstvo Nitrianskej župy,
ktoré cvičí na závodoch francúzskych
gymnastov v Paríži. Druhý deň dopoludnia
bude slávnostné odhalenie so slávnostným
preslovom a prejavmi, o ktoré bude po-
žiadana Matiaš Slovenská, Spoloč. Sv. Vo-
jtecha, Slovenská Liga, bratislavská univer-
zita, okres a mesto N. Zámky. Toto od-
halenie bude vysielané rozhlasom. Okrem
toho deň predtým prehovorí o Nových
Zámkoch v spojitosti s touto oslavou
predseda Bernolákovho výboru, kaplán
Izákovič. V týchto dňoch odchádza za pá-
nom prezidenta a ministerstvom predse-
dom Dr. Hodžom deputácia, složená z
predsedu Izákoviča a 2 podpredsedov,
miestostarostu mesta Bláhu a ver. notára
Dr. Kočvaru, poprosí ich ešte raz o osob-
nú účasť na tejto slávnosti.

V nedeľu odpoludnia bude okrskové ve-
rejné cvičenie orolské. Zvláštne slávnosti

vtedy budú mať aj skauti. Vedľa včelár-
skej výstavy bude správou mestského mú-
zea usporiadaná špeciálna bernolákovská
výstava. Bude usporiadany aj zájazd do Komjatic, kde bude položený veniec na
hrob slov. buditeľa A. Cabana.

Ministerstvo železníc povolilo 50% sie-
vu na železniciach pre tých, kto sa chce
zúčastniť osláv v N. Zámkoch a v Čelkisi.

Kto sa chce teda zúčastniť týchto
osláv, jednak v Zámkoch, jednak v
Čelkisi, nech sa hlási o legitimáciu u
Prvého Bernolákovho výboru v N.
Zámkoch, Štefánikova 24. Legitimácia
stojí 3 Kč.

Podľa návrhu majstra Pospíšila bude vy-
daný pre novozámocké oslavys zvláštny od-
znak, zhotovený štátou mincovňou v
Kremnici. V týchto dňoch sa rozposielajú
plakáty pre tieto novozámocké oslavys po
všetkých obciach. Okrem toho na význam-
ných staniciach južného Slovenska budú
zvláštne propagáčne stuhy.

Apelujeme znova na všetky národné a
kultúrne spolky z celého južného Slo-
venska, aby organizovaly súromadné
zájazdy do N. Zámkov na 12. septem-
bra.

In. Slovenský jún. čís. N/č. 2 (27.8.1937).

50

OKRESNÁ KNIŽNICA

bibliografické pracovisko

NOVÉ ZÁMKY

11. septembra 1937.

SLOVENSKÝ JUH

**Program Bernolákových jubilárnych osláv
a odhalenia pomníka A. Bernolákovj
v Nových Zámkoch dňa 11. a 12. septembra 1937**

V SOBOTU DŇA 11. IX.

1. Večer o 8. hod. Sokolská akadémia vo vefkom sále Sokolovne.

V NEDELU DŇA 12. IX.

1. Ráno o 6. hod. budiček vojenským fanfárnym sborom.

2. O 7.30. hodine sraz všetkých účastníkov na námestí pred stanicou. Tam oskupovanie všetkých účastníkov a krojaných jednotiek do sprievodu.

3. O 8. hod. sa pohne sprievod za zvukov dychových hudieb Štefánikovou ulicou cez Hlavné námestie k pamätniku na Bernolákovom námestí.

O 8. hod. otvorenie včelárskej výstavy v Sokolovne. Výstava je prístupná celý deň.

4. O 9. hod. katolícke bohoslužby pred kaplnkou nad hrobom A. Bernoláka. Bohoslužby ostatných vierovyznani v kostoloch.

5. O 9.30. hod. nástup a oskupovanie korporácií, vojska a všetkých účastníkov pred pamätníkom.

6. O 10. hod. príchod a vitanie pána min. predsedu Dr. Milana Hodžu zástupcami štátnych úradov a starostom mesta Dr. J. Holotom.

Otvorenie slávnosti predsedom Al. Izakovičom, Vztyčenie štátnej vlajky a štátnej hymny.

Slávostná reč Dr. Jána Martáka, Reč predsedu vlády Dr. Milana Hodžu.

Odhalenie pamätníka. Hudba hrá »Kto za pravdu horí.«

Odozvanie pamätníka predsedom výboru do opatery mesta, Prevzatie a prejav starostu mesta Dr. J. Holotu.

7. Kladenie vencov a prejavy, ktoré povedia: Za krajinský výbor A. Cvinček, za okres hlav. radca Dr. Kotoman Bielický, za rodinu Bernolákovu hlav. radca Dr. Julius Tafferner. (Maďarský

spevokol priemyselníkov zaspieva: Isten téged di-csérünk), za spoloč Sv. Vojtecha Dr. J. Buday, za rodný kraj Bernolákov Fr. Skyčák, za dočasné Bernolákov výbor V. H. Kurtha, za Slovenskú ligu Dr. Štefan Kočvara. (Slovenský spevokol spieva: »Bože, čos ráčile«).

Zakončenie slávnosti predsedom výboru.

Odchod predsedu vlády za spev piesne »Hej Slovácia«.

Poznámka: Na tribúnu na Bernolákovom námestí je dovolený prístup len na zvláštne legitimácie. Celá slávnosť bude filmovaná.

8. O 12.30. hod. banket v nádražnej reštaurácii. Len pre pozvaných.

ODPOLUDNIA:

O 15. hod. verejné cvičenie Orla na nádvori gymnázia — cvičí vyše 500 Orlov.

16. hod. Príateľský futbalový zápas Čs. Š. K. Nové Zámky a Š. K. Mestské závody Bratislavu na hrišti Čs. Š. K. za Baťovou továrnou.

VEČER o 19. hod. Slávostný táborový oheň sboru Slovenských skautov pred Masarykovou školou, pri ktorom bude slávnostne pomenovaná Nitrianska skautská župa na župe Bernolákovu.

O 20. hod. Včelárska veselica s oberačkami medu a medových mŕčnikov vo všetkých miestnostiach Sokolovne.

Počas slávností je po celý deň otvorená v meste muzeu sbierka pamiatok zo života A. Bernoláka a výstava tlačív na mestskom dome.

Dňa 19. septembra.

Zaklodenie Bernolákových jubilárnych osláv pri hrobe Andreja Cabana v Komjaticiach o 15. hod.

Prvý Bernolákov jub. výbor.

109

OKRESNÁ KNIŽNICA

Slovenské národné písomníctvo

NOVÉ ZÁMKY

(59)

3

Prvý Bernolákov pomník

odhalený

Tisícový sprievod

Slávnosť odhalenia pomnika bola pod vedením neobyčajne agilného mladého kaplana novozámockého Izakoviča a za výdatnej pomoci členov výboru, zvlášť p. mestostarostu Bláhu, ver. notára Dra Kočvaru, starostu Sokola Vitouša a iných (nie malá zásluha tu patrí našmu administrátorovi Bielickému) starostlive prípravená, ale nepriaznivé počasie účasti obecenstva hodne zmenšilo. Jednak však už od včasného rána Nové Zámky boli na nohách. Prvou známkou toho bol budíček, zahraný po meste vojenským trubačským sborom. (Vôbec naša posádka a posádkové veliteľstvo s p. pluk. Zaplatom a majorom Pávcom mali neobyčajné zásluhy o túto akciu.)

Sraz všetkých účastníkov bol o ½ 8. h. na námestí pred stanicou, odkiaľ sprievod pohol sa za zvukov 5 hudeb (boli to predošlým vždy osvedčení Baťovci, hudba Slov. Katol. Kruhu v Nových Zámkoch a orolíckej hudby zo Slov. Medera, Komjatic a Černíka) Štefánikovou ulicou cez Hlavné námestie k pomníku na Bernolákovom námestí. Tu pred kaplnkou, ktorá stojí nad hrobom A. Bernoláka, začaly o 9. hod. katolícke bohoslužby celebrowané dp. Izakovičom súčasne s bohoslužbami ostatných vierovyznani v novozámockých kostoloch.

Na čele sprievodu bola nesená štátna vlajka; za ňou išli legionári v rôznočasach aj v občianskom obleku, ďalej asi 600 Baťovcov na čele s riaditeľom Svadom a všetkými vedúcimi s vlastnou hudbou, hasiči slov. aj maďarskí, Sokoli, (kde zostala RTJ?), skauti slov. aj maďarskí, Orlí v orolíckych aj národných krojoch, Sváz slov. železničiarov a ďalej ostatní železni-

čari, Slov. Spevokol, deputácia báňoveckých akademikov, štátne úrady a ostatné obecenstvo novozámocké. Silne bol zastúpený vidiečok: prišlo asi 1000 Mederákov, 500 Komjatičanov, 1000 ľudí z Tardošedu, asi 500 z Bánovskej Kesy, tiež ľudí z Doroku, Černíka a ostatných obcí okresu novozámockého; početná bola delegácia mesta Komárna, vedená vl. komisárom E. Nagym. Výpravy z vidieku organizovali naši agilní notári — z novozámockého okresu tu boli všetci do jedného —; prišlo asi 50 študentov z Nitrianskeho gymnázia, za nimi išlo novozámocké gymnázium a rodinná škola.

Zatiaľ sa zaplnil zástupami ľudu celý park na Bernolákovom námestí a prifaľe ulice, ich počet dosťupil pri začiatku slávnosti na 10.000. Medzitým na tribúne, ktorú pre 150 ľudí dalo zariadiť mesto — z mestského technického oddelenia vefmi sa v tomto prípade osvedčil mladý inžinier Szeghő — sa shromaždiely popredné osobnosti; z cudzích hostí tam boli: za krajinský výbor kanonik A. Činček, prednosta MŠO v Bratislave, Dr. J. Halla, min. m. sl., terajší šalanský ver. notár M. Gažík, poslanci republikánskej strany Teplanský a Lichner, senátori Ľudovej strany Dr. Buday a Krčmer, poslanci Koválik a Drobnyj, rodinu Bernolášovu zastupoval hl. radca krajinského radu Dr. J. Tafferner a učiteľka A. Mannerová; z Trenčína došiel provinciál piaristov Branecky, z rodného kraja Bernoláčkovo prišiel predprevratový slov. poslanec, predseda ľudovej banky v Námestove, Ferko Skýčák a správca školy zo Stanice Košice. Z odlesných náčelníkov videli sme na tribúne: hlav. radcu Dr. K. Bielického, ďalej R. Halách yho z Nitry, A. Parassina z Komárnou, I. Černianskeho zo Šale a V. Skýčáka z Piešťan. Na tribúne zaujala ďalej miesto celá mestská rada novozámocká so starostom Dr. Holotom na čele, prednostovia všetkých úradov a početná delegácia dôstojníkov s veliteľom pluk. Zaplatom.

PRVÝ BERNOLÁKOV POMNÍK ODHALENÝ. HOD JURNEHO SLOVENSKÉJ SČASNOSTI
PODĽA PREDSTAVY - K. CLOENSKÝ JAH. - ČOO. N/10-38(1137), 1.3.4.

110

PRÍLOHY

Texty 9

Hold južného Slovenska Bernolákovej pamiatke

(1)

**10-lisicový záštit
sa modlí za prezidenta Osloboditeľa**

Po bohoslužbách malo Isa prikročiť k vlastnému aktu odhalenia pomníka, ale v programe náhle nastala nepredvičaná zmena. Slúbivší sa predseda vlády dr. Milan Hodža, ktorý mal na slávnosti hovorit, musel pre zhoršený zdravotný stav prezidenta-Osloboditeľa odišť v nedeľu ráno do Prahy. Zasväteni už vedeli, že min. predseda príst nemôže, ale pospolity ľud nemal o veci tušenia. Preto ako hromová rana pôsobilo na prítomnej tisice ľudí, keď hl. radca Dr. K. Bielický ohlasoval zmenu programu týmto slovami:

Vážení prítomní!

Tažká úloha mi prípadja. Musím Vám oznámiť, že pán predseda vlády Dr. Milan Hodža nemôže sa zúčastniť našej dnešnej slávnosti.

Zdravotný stav pána prezidenta-Osloboditeľa dnes v noci sa zhoršil a je veľmi vážny. Z tohto dôvodu bol pán predseda vlády Dr. M. Hodža v noci z Piešťan odvolaný do Lánu, nemôže sa teda našej slávnosti zúčastniť.

„Pán ministeriský predseda odkazuje Vám, že ochotne a radostne chcel sa zúčastniť dnešnej našej slávnosti, ináč bolo ale určené od božskej Prozrečnosti a preto posielá Vám len touto cestou vreľý a srdečný pozdrav.

Ked dávam Vám toto na vedomie, pamäťujme

s oddanou úctou, hlbokou vďakou a vrelou láskou na muža, ktorý dal sa nám celý, ktorý venoval svoj celý život za nás a za našu slobodu, ktorý oslobodil nás národ, našu vlast, ktorý je najväčším zakladateľom našej drahej Československej republiky a poštene Vysokému Hospodinovi vreľu modlitbu: »Bože, zachráň nám ešte nášho druhého Tatíčka, nášho milovaného prezidenta-Osloboditeľa!«

Nedeľa 12. septembra bola pre Nové Zámky významným dnom. Tu začalo spĺňať Slovensko svoju podľnosť jednemu zo svojich najväčších synov — Antonovi Bernolákom. Nevýznamky vyjadriły svoju vďačnosť formou a rozmermi, ktoré si zaslúhujú obdiv. Mesto na pohraničí, v národnostne miestanom kraji, vedelo zorganizovať akciu, ktorej výsledkom je impozantný pamätník.

Sokolská akadémia

sa konala ako úvod k týmto slávnostiam v sobotu večer za účasti nielen členov Sokola, ale veľmi početných hostí. Slávnostný preslov pri tejto príležitosti povedal terajší starosta Sokola Vito Šul, ktorý zhodnotil pomer Sokolstva k Slovensku tak, ako sa prejavil hned za vpádu komunistického a ukázal na kladný pomer Sokolstva k Bernolákom, ocenil jeho dielo a vyslovil želanie, aby Slovensko po Bernolákovi splnilo ešte inú džobu, džobu, ktorú má voči iným Slovákom, Kollárovi a Šafárikovi. (Tú istú myšlienku vyslovil v týždeníku Československá vzájomnosť, vychádzajúcom v Trenčíne, prof. Karol Nigrín). Nasledovala akadémia, o ktorej len pre nedostatok miesta nemôžeme podrobne referovať. Poznamenanávame však, že zvlášť sa páčilo duo žiačok, Skúdlenie, kde zvlášť tanecné a rytmické umenie žiačok Gabesamovej a Chvatákové vyhľadalo, dorastenci na rebríkoch prekvapili odvahou a smelosťou, muži cvičením na hrazde a bradlach vyvolávali nesmierne nadšenie. Najefektnejšia však bola Pecháčkova deviatka, ktorá predvedla skladbu, podanú na závodoch francúzskych gymnastov v Paríži v auguste.

OKRĘSKA KNÍŽNICA
BIBLIOTÉKA a pracovisko
NOVÉ ZÁMKY

(5)

Od svätého prachu Bernoláka a z tejto krásnej oslavy nesieme sú do života nielen Bernolákov odkaz: »Slováci, pište po slovensky, tu máte slovo moje o reči vaše!« ale predovšetkým jeho ducha, jeho úfnosť a trufalosť borí sa za národ v situácii záťafej, jeho obetavosť a opravdovosť, ducha, ktorý treba zvlášť malému národu dnes. Tento duch potom slová »Slováci, pište po slovensky!« mení v dobový odkaz »Slováci, pracujte a tvorte po slovensky!« Tento odkaz si odnášame od Vás, drahi hrančiarci, pre našich rovesníkov, pre mladú slov. intelligenciu: »Slováci, pracujte, tvorte a borte sa po slovensky!« V tomto sľube a v tomto duchu skladáme u prvého pomnika Bernolátkovo viac než tieto kvety a slová, ktoré sa užívajú a odkladajú ako svätočné šaty — skladáme v nich uvedomiele všetky svoje snahy, svoju vieri — celé svoje srdce tebe, dragý národe slovenský a naša tažko vykúpená vlast Československá Republika!

Ustredie Slov. ligy dalo sa zastúpiť ver. notárom Dr. Štefanom Kočvarom, ktorý hovoril toto:

Tento pamätník je historickým dôkazom toho, že my Slováci na území dnešného južného Slovenska máme už dávno svoje domovské právo a preto tento pamätník je dôkazom i toho, že privilejného tejto časťi Slovenska k našej republike nikomu sme nič nevzali, následkom čoho nemáme nikomu čo vracať. Sme doma, na svojom, na vlastnom grunte, pod vlastnou strechou a tuná i zostaneme.

Tento pamätník však dokazuje nám i to, že rieka Morava od našich západných bratov nás neoddeľuje, naopak nás spojuje, lebo mluvnice formy a pravidlá Bernolákovej Grammaticae slavicae nemajú o nič bližšie k dnešnej slovenskej mluvnici, než k nárečiam používaným za Moravou. Pripomína nám totiž tento pamätník i to, že reč národa nie je niečo konstantne daného, nehybného,

18. septembra 1937.

mŕtveho, ale že je to živý organizmus, ktorý postupom doby nadobúda menlivých form, žije, vytvára sa, zdokonaľuje sa a preto tejto vývojovej tendencii sa neubráníme. V tomto smysle chápeme Bernolákovu výzvu: Lúbate svoju reč? a v tomto smysle plníme heslo Slovenskej ligy, ktorú mám čest tuná zastupovať: »Za tú našu slovenčinu!«

Ano, ťubme svoju reč, pracujme za tú našu slovenčinu, ale tak, aby nás to v našej Štátnej a dosledkom toho i národnej existencii neohrozilo.

Potom maďarský spevokol za dirigovania učiteľa Károlyho Žáka zaspieval pieseň: »Bőze, Teba chíváimek. Dalej prehovoril zástupca železničiarov J. Ováry:

V mene celého železničiarstva metropole južného Slovenska kladiem veniec na pamätník vekému synovi slov. národa na znak nevýslovenej radosť, že hrom osudu socha Antona Bernoláka stojí i v našom meste, ako symbol národnostnej spravedlivosti, aké vďaka tomu, ktorý v porobe smelým a rázny spôsobom prvý sahnul po hybnej páke fubozvučnej spisovnej slovenčiny. My, tuná pôsobiaci železničari vspoloč s radosťou snášali fažké doby poprevratové, vediac, že nová epocha nášho bytia na tejto pôde je tu, dňa znamenia Tvojej slávnej výzvy »Slováci, pište po slovensky!« Tvoj slovár bol v porobe horiacou falkou a návesou pre každého rodusuba aj pobúdila, a teraz v slobodnej vlasti sme tuná na to, by sme nad ňou bdeli, by nikdy nevyhasla a svetila plameňom, ako v deň splanutia na večné a večné časy.

Za Oravcov roztratených po celom Slovensku prehovoril hl. služobný v. v. F. Bugajn, ktorý spomenul všetkých významných mužov, ktorých dala Orava národu, Kohútovcov, Murinovcov, Skyčákovcov, Országhovcov, Kukučná atď.

Potom prevzal pamätník do opatery mesta starosta mesta Dr. J. Holota. Jeho prejav, ktorý bol prijatý na čsl. strane s opravdivou radosťou a uspokojením, znel takto:

112

OKRESNÉ KNIŽNICA
Liptovský Mikuláš
NOVÉ ZAMKY

PRÍLOHY

Texty 10

(6)

Ctené slávostné obecenstvo!

Každý národ sám seba učí vtedy, keď uctí pamätku svojich národných buditeľov a postavi pamätník svojim velikášom, aby splnil svoju vďáku.

V duší každého občana nášho mesta bez rozdielu národnosti, náboženstva a triedy vzbudi sa pocit ľasky a uznania vtedy, keď vidí, že zo spontánneho rozhodnutia slovenského ľudu sa stavia z kovu uliata socha ako symbol vďaky Antonovi Bernolákovi, zakladateľovi spisovnej reči slovenskej.

My Novozámčania s radosťou sme príšli sem a účasť berieme na dnešnom slávostnom odhalení sochy Antona Bernoláka. Jednako preto, aby sme podiel mali v radosti slovenského ľudu, jednako ale, aby sme vzdali našu úctu a vyslovili ľasku pamätkie nášho bývalého farára, nášho duchovného.

Tu stojí impozantná socha uliata z kova umeleckou rukou naproti tej kaplnke, v ktorej odpočívajú pozostatky osláveného, a na tom námestí, ktoré mestské zastupiteľstvo pomenovalo po jeho mene.

Ja ako starosta tohto mesta, len milu povinnosť plním, keď sochu Antona Bernoláka týmto slávnostne beriem do opatery mesta.

Po prevzatí pamätníka do opatery starostom mesta poslancom dr. Holotom a poďakovani predsedu Izákoviča všetkým, ktorí prispeli k vybudovaniu pamätníka, bola slávnosť zaklúčená zaspievaním piesne: »Hej, Slováci!«.

Zo slávnosti bolo zasláne pozdravné telegramy prezidentovi-Osloboditeľovi, prezidentovi republiky dr. Benešovi, predsedovi vlády dr. Hodžovi a krajinskému prezentovi Országhovi.

Vtedy už sa znova spustil silný dažď, ktorý slávnosti značne poškodil; byť pekné počasie, bolo v Zámkoch nie 10.000 ľudí na tejto slávnosti, ale ešte raz toliko. Po slávnosti bol obliehaný pošt. úrad N. Zámky 1, ktorý mal svoj stánok pred kaplnkou Bernolákovou, kde za osobnej prítomnosti prednostu pošty Kovačoviča bolý predávané príležitostné pohľadnice Bernolákovej razítkované zvláštnym razítkom k účelom filatelistickým. Tento stánok bol priamo obliehaný a tak pošta

OKRESNA KNIŽNICA
bibliografické pracovisko
NOVÉ ZÁMKY

SLOVENSKÝ JUH

nickom. Kto je to ten slávny muž? — Anton Bernolák, rodák chudobnej sice, ale tým slávnejšej Oravy a jej obce Sianice.

Roku 1913 pri oslove 100-ého výročia smrti Antona Bernoláka v tom istom kostole slanickom prehovoril istý predpreveratový slovenský národnovec uprostred celej hromady bodákov žandárskych. Bolo pohnuté a dojimaté ho počúvať, najmä keď sa obrátil k rodnej obci Bernoláckej a hovoril: »Sianica, zeme judská, buď pozdravená, ktorá si tak veľkého muža porodila!«

Myslim, že je celkom hodné a správne, keď tieľo slová zapakujem i ja dnes, ako zástupca a tiež i rodák obce Sianica. Ano, sláva tebe chudobná obec, ktorá si dala slovenskému národu tak veľkého syna.

Prvý kodifikátor spisovnej slovenčiny uzrel svetlo sveta v Orave, v Slanici. Týmto faktom stala sa naša rodná obec nie len celoslovenský a celostátny významnou obcou, ale smelo môžeme povedať, že dostáva sa jej aj celosvetového významu, lebo kodifikovaním spisovnej reči slovenskej osamostatnil a stavby kodifikoval sa aj slovenský národ, ktorý v našej republike česko-slovenskej dostal svoju historickú postavu a svoje historické poslanie.

V mene rodnej obce Antona Bernoláka skladám hold menom všetkých slanických občanov násemu veľduchovi pred novým a skvelým názvnikom jeho vo vašom meste.

Za iniciátorov tejto akcie v Bánovciach prehovoril novinár V. H. Kurtha:

Timočime Vám srdcne pozdravenie Dra J. Tišu, ktorý sa teraz nachádza medzi našimi bratmi v Amerike a futuje, že sa nemôže tešiť s Vami. Je známe, že dielo, ktoré priviedli Novozámčania k tomuto utešenému výsledku, započali sme pod jeho predsedníctvom. A keď je reč o začiatkoch prvej Bernoláckej akcie, s radosťou a vďakou vyzdvihujeme vekoryse porozumenie a podporu slovutného pána predsedu čsl. vlády Dra Milana Hodžu, ktorý umožnil akt, mládeži Št. kraja, aby končiac prvú akciu Štúrovu, mohla započať prvú Bernolákovu a tak zvýrazniť slov. generáčnu kontinuitu v boze o slovenský národ a čsl. štát. Mládež Štúrovo kraja, ktorá vlasti po Štúrových oslavach započala so Slov. kat. kruhom v N. Zámkoch prvú Bernolákovu akciu, skladá svoj hold pamiatke Bernoláckej a dovojuje si pri tejto príležitosti s hrdosťou pripomieňať, že sem k prahu Bernolákovmu nevedie ju cesta nahodilá, ale zámerná, napmená národnou a štátnej povedomosťou.

Do roka a do dňa... alebo dva pohľady na jednu exkurziu Po literárnych stopách Antona Bernoláka v Nových Zámkoch

Dňa 15. októbra 2010 sme boli na exkurzii v Nových Zámkoch, ktorú zorganizoval PaedDr. Patrik Šenkár, PhD. Poldňová exkurzia sa začala na železničnej stanici v Komárne, kde sme sa schádzali. Bolo sice ráno, ale my sme mali o to lepší náladu. Aj počasie nám prialo, takže nálada bola primerane veselá.

Prvým bodom nášho programu bola návštěva Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch. Tu nás milá pani muzeologička, ktorá sa špecializuje na výskum ži-peripetiami a mali sme priestor aj na to, aby sme si mohli pozrieť i jeho niekoľko vzácných rukopisov. Po zaujímavej prezentácii sme sa mohli poprechádzať v pamätej izbe. Vo výstavných priestoroch sme našli jeho najvýznamnejšie jazykovedné diela: *Dissertatio philologico-critica de litteris Slavorum* (Filologic-ko-kritická rozprava o slovenských písmenach, ktorým v roku 1787 kodifikoval spisovnú slovenčinu), *Grammatica Slavica* (Slovenská gramatika) a *Etymologiu vocum slavicarum* (Etymológia slovanských slov). Ako dobre vieme, spisovná slovenčina (tzv. bernolákovčina), ktorá vychádzala zo živej západoslovenskej reči, sa nepresadila ako celonárodný spisovný jazyk. Aj napriek tomu sme sa dozvedeli veľa zaujímavostí zo súkromného i verejného života tohto velikána slovenských dejín.

Po prednáške v múzeu sme navštívili miestnu Knižnicu Antona Bernoláka, ktorá sa, samozrejme, špeciálne venuje tvorbe tejto osobnosti slovenského kultúrneho vývinu. Čakali nás pracovníčky knižnice, ktoré pre nás pripravili (aj) občerstvenie. Najzaujímavejší však bol knižný fond, po obhliadnutí ktorého metodička knižnice nám predstavila svoju „rišu kníh“ (úseky v nej, prácu v ustanovizni a pod.). Prezradila nám, aké knihy majú o Antonovi Bernolákovi, a z tejto časti pripravila malú, ale pestrú výstavu.

Po tejto akcii sme sa vybrali na hlavné námestie Nových Zámkov, kde sme si mohli minútou ticha pri katolíckej fare (samozrejme, pri buste a pamätej tabuľi Antona Bernoláka) uctiť pamiatku tejto osobnosti. Potom naše kroky viedli k farskému kostolu – Kostolu svätého kríža, v ktorom Anton Bernolák slúžieval obrady posledných 16 rokov svojho pozemského života. Neskôr sme sa presunuli k majestátnej soche Antona Bernoláka, ku ktorej sme priložili veniec aj so stuhou. Na pamiatku sme tu spravili aj spoločnú fotografiu.

Konečnou zastávkou našej exkurzie bola kaplnka, kde je (asi) pochovaný samotný Anton Bernolák. Pri tejto Kaplnke Svätej Trojice sme sa rozlúčili a vybrali sme sa domov. Bola to literárnoviedná exkurzia, ktorá splnila svoj cieľ: kolektív sa viac spoznal a pritom sa aj vzdelával pri spoznávaní životného osudu a tvorby tohto národného dejateľa doslovne (skoro) od kolísky až po jeho hrob.

Nikoleta Vízváriová

1. obr.: Pri pamätnej tabuľi Antona Bernoláka na budove fariského týraudu (Mariánum) v Nových Zámkach (2010)

Dňa 13. novembra 2009 sa skupinka budúcich slovenčinárov vybraťa na exkurziu do Nových Zámkov, aby si učiliu pamiatku jedného z najväčších Slovákov: Antonia Bernoláka. Bernolák bol nielen farárom, dekanom a jazykovedcom, ale aj kodifikátorom prvého spisovného jazyka...

Nás mylý výlet sa začal stretnutím na železničnej stanici v Komárne. Bolo sice len pol ôsmej ráno, ale my sme mali o to lepšiu náladu. Po príchode do Nových Zámkov prvým bodom našej exkurzie bola návštěva Muzea Jána Thaina, kde si študenti majú možnosť počas celého roka pozrieť výstavu najdôležitejších diel Bernoláka. Jedna veľmi milá pani nám predvedla zaujímavú prezentáciu o Bernolákovi: o jeho živote práci a o jeho dielach. Po prezentácii sme si mohli pozrieť jeho vzácnu Grammaticu Slavicu či Dissertatio philologica – critica de litteris Slavorum...

Po prednáške v múzeu sme navštívili Knižnicu Antona Bernoláka. Tam nás čakali dve ľaskavé pracovníčky knižnice. Pripravili pre nás občerstvenie a predstavili svoju knižnicu. Najzaujímavejší však bol ich knižničný fond, kde podľa tematického triedenia nám predvedli všetky knihy, ktoré mali od Bernoláka a o Bernolákovi. Taktiež sme sa dozvedeli, že každý má možnosť používať elektronické informačné zdroje knižnice.

Správy | 85

Po tejto zaujímavej prednáške sa s nami pracovníčky knižnice vybrali do mesta, aby nám ukázali mestské kultúrne pamiatky o Bernolákovi.

Najváčšou udalosťou dňa však pre nás bolo uctenie pamiatky Bernoláka položením venca k jeho soche. Ja som na to právom hrdá, keďže som práve ja položila ten veniec k jeho soche. Na konci našej exkurzie sme si pozreli aj kaplnku A. Bernoláka, ktorá je postavená na mieste, kde ležia jeho telesné pozostatky. Bol to veľmi prijemný a milý deň, hlavne, že celá naša skupinka bola spolu.

Marianna Potôcová

2. obr.: Pri soche
Antona Bernoláka
na Hlavnom námestí
v Nových Zámkoch
(2009)

FOTOGRAFIE

PAMIATKY

- 1/ Rímskokatolícky farský úrad v Nových Zámkoch [budova], na stene sa nachádza busta Antona Bernoláka a pamätná tabula (popis pozri s. 26-27)
- 2/ Rímskokatolícky farský Kostol Povýšenia sv. Kríža v Nových Zámkoch (popis pozri s. 27)
- 3/ Socha Antona Bernoláka v Nových Zámkoch (popis pozri s. 31-32)
- 4/ Kaplnka Najsvätejšej trojice v Nových Zámkoch s Pamätnou tabuľou Antona Bernoláka a mramorovou doskou (popis pozri s. 27-30)
- 5/ Park Antona Bernoláka v Nových Zámkoch (popis pozri s. 34)
- 6/ Pamätná izba Antona Bernoláka v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch a bronzová busta Antona Bernoláka (popis pozri s. 32, 35-38)
- 7/ Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch [budova] (popis pozri s. 34)
- 8/ Cirkevná základná škola A. Bernoláka v Nových Zámkoch [budova] (popis pozri s. 34)
- 9/ Pamätná tabuľa A. Bernoláka v Šuranoch (popis pozri s. 30-31)
- 10/ Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Dolnom Ohají (popis pozri s. 33)
- 11/ Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Kolte (popis pozri s. 33)
- 12/ Busta Antona Bernoláka s pamätnou tabuľou v Jatove (popis pozri s. 33)

117

PRÍLOHY
Fotografie 1

PRÍLOHY
Fotografie 2

120

PRÍLOHY
Fotografia 3

121

PRÍLOHY
Fotografia 4

kultúrna pamiatka

Kaplnka sv. Trojice
-baroková, postavená v roku 1722
-pietne miesto odpočinku
Antona Bernoláka

Szentháromság Kápolna,
1722-ben épült, barokk stílusban,
Anton Bernolák végső nyughelye

Kapelle der Heiligen Dreifaltigkeit; barock; gebaut 1722
-letzte Ruhestätte von
Anton Bernolák

Holy Trinity Chapel
-baroque; built in 1722
-last rest place of Anton Bernolák

123

125

PRÍLOHY Fotografia 5

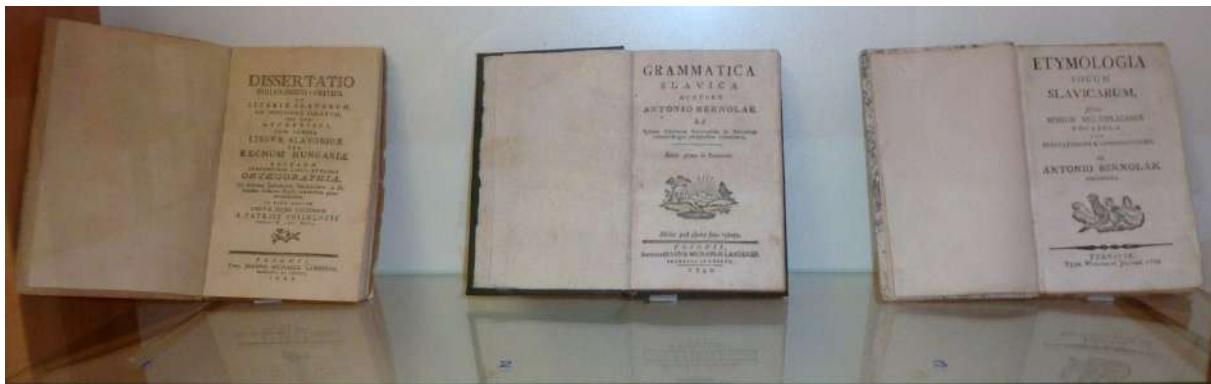
Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2012

PRÍLOHY
Fotografie 6

127

128

129

PRÍLOHY Fotografie 7 a 8

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2012

130

PRÍLOHY Fotografie 9

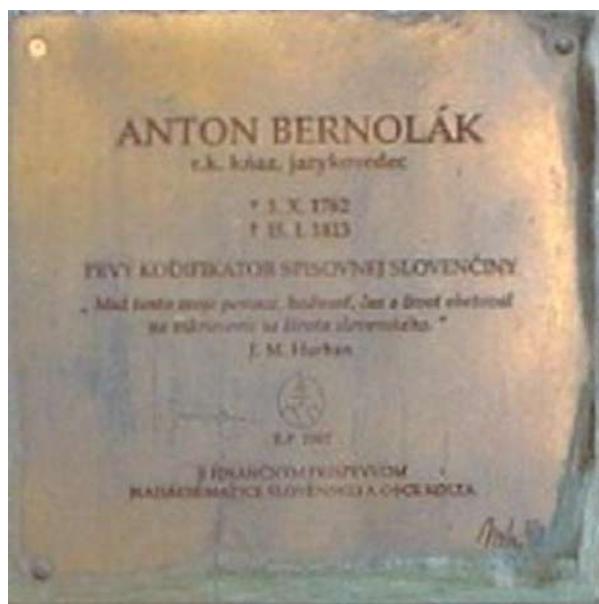

PRÍLOHY
Fotografie 10

133

PRÍLOHY

Fotografia 11

134

PRÍLOHY Fotografie 12

ŠPECIÁLNE TLAČE

135

OBSAH

1/ Pozvánka na slávnostnú akadémiu „Mojej matky reč“ [plagát]

(Nové Zámky, 1987, zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

2/ Anton Bernolák 1762-1813 [knižná záložka]

(Nové Zámky : Knižnica A. Bernoláka, 1996)

3/ Celonárodné oslaviny Antona Bernoláka [pozvánka a karta]

(Nové Zámky, 1997, zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

4/ Pozvánka . 15. január 2003 [pozvánka]

(Nové Zámky : Mesto Nové Zámky, 2003, zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

5/ Anton Bernolák a Nové Zámky [informačný leták]

(Nové Zámky : Mesto Nové Zámky, 2003, bibliografický popis pozri s. 71(63),

zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

6/ Mesiac slovenskej kultúry 2.10.2011 – 29.10.2011

249. výročie narodenia Antona Bernoláka [pozvánka]

(Nové Zámky : Miestny odbor Matice slovenskej, 2011,

zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

7/ Pamiatky A. Bernoláka v Nových Zámkoch. Anton Bernolák (1762-1813)

[informačný leták]

(Nové Zámky : Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2012, bibliografický popis pozri s. 72 (65))

8/ 20. celoslovenská súťaž s medzinárodnou účasťou Prečo mám rád slovenčinu,

prečo mám rád Slovensko [informačný leták]

(Martin : Matica slovenská, 2012, bibliografický popis pozri s. 72 (66),

zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

9/ Oslavy 250. výročia narodenia Antona Bernoláka a 215. výročia jeho príchodu do

Nových Zámkov [plagát]

(Nové Zámky, 2012, zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch)

Jazykovedný ústav SAV Bratislava — Matica slovenská Martin
ONV - odbor kultúry Nové Zámky — ONV - odbor školstva Nové Zámky
MsNV - odbor školstva a kultúry Nové Zámky
Okresná knižnica Nové Zámky — Okresné múzeum Nové Zámky

POZVÁNKA

na slávnostnú akadémiu

„MOJEJ MATKY REČ“

venovanú 225. výročiu narodenia Antona Bernoláka

a 200. výročiu prvej kodifikácie
spisovnej slovenčiny

24. septembra 1987 o 14,00 hod.

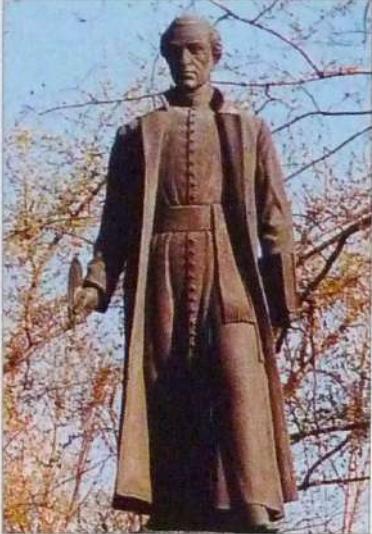
KINO MIER

Súčasťou slávnostnej akadémie je kladenie vencov k soche
Antona Bernoláka o 13,00 hod.

136

PRÍLOHY

Špeciálne tlače 1

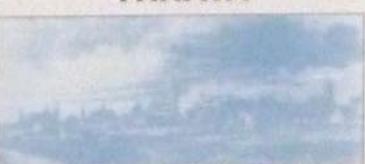
Anton Bernolák
1762 – 1813

BRATISLAVA

TRNAVA

NOVÉ ZÁMKY
začiatkom 19. storočia

Anton Bernolák 1762–1813
katolícky kňaz, národný dejateľ,
prvý uzákoniteľ spisovnej slovenčiny

V hornooravskej obci Slanica sa v zemianskej rodine Juraja Bernoláka narodil 3. októbra 1762 ako najmladšie zo siedmich detí syn Anton. Po základných štúdiach v Námestove a v Ružomberku odišiel do seminára Emerikanum v Bratislave. Vyššie štúdiá absolvoval v Trnave, vo Vledni a v generálnom seminári na Bratislavskom hrade. Tu sa začala aj národnobuditelská, vedecká a publikačná činnosť mladého Bernoláka.

Po skončení štúdií pôsobil ako kaplán v Čeklisi (dnes Bernolákov) 1787–1791, tajomník na arcibiskupstve v Trnave 1791–1797 a správca fary v Nových Zámkoch 1797–1813, kde 13. januára 1813 zomrel a tu bol aj pochovaný.

Vdační potomkovia postavili Antonovi Bernolákovi v Nových Zámkoch sochu, zriadili pamätnú izbu, nazvali po ňom miestnu školu a knižnicu.

*Povstal v útoku veku
mládenec slovenský,
... povedal prvý zreteľným slovom...
Slováci, pište po slovensky ...*

(J. M. Hurban)

**Ste Slováci, nuž pište po slovensky!
Dajte svojmu ľudu slovenskú literatúru.**

Aby sa toto životné krédo Bernoláka mohlo naplniť, museli vzniknúť základné vedecké diela, ktoré napísal a vydal v latinčine pred viac ako 200 rokmi.

Dissertatio... - Filologicko-kritická rozprava o slovenských písmanoch - vyšla v roku 1787,

Grammatica slavica - slovenská gramatika, 1790,

Etymologia - odvodzovanie slovenských slov, 1791,

Slowar Slowenski - päťjazyčný slovník, ktorý zostavil Bernolák počas pôsobenia v Nových Zámkoch, vyšiel zásluhou Juraja Palkoviča v roku 1827 na viac ako 5 tis. stranach.

Popri vedeckej práci sústredil Bernolák okolo seba nadaných a nadšených spolupracovníkov, najmä kňazov. Spolu založili v roku 1792 **Slovenské učené tovarišstvo** v Trnave. Tu začali vychádzať v Jelinkovej knihtlačiarne prvostienky slovenskej literatúry písanej v novouzakonej slovenčine, najmä diela Juraja Fándlyho a Jána Hollého. Anton Bernolák a Slovenské učené tovarišstvo klesnili cestu slovenskému slovu do rodiny európskych jazykov, slovenskej knihe k čitateľom, slovenskej inteligencii k vlastnému národu. Na ich úsile o polstoročie nadviazala štúrovská generácia.

Nadácia Evy Príkovej
Sila dobrého slova
AVE Knižné aktivity E.F.

137

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2012

PRÍLOHY
Špeciálne tlače 2

138

Mesto Nové Zámky, Okresný úrad, Mestny odbor Matice slovenskej,
Rímsko - katolícky farský úrad, Požitavské kultúrne centrum
v Nových Zámkoch

**Oslava 200. výročia príchodu
Antona Bernoláka
do Nových Zámkov**

Program :

9.00
Prijatie a prijatanie hostí primátorom
Ing. Ondrejom Časárom
Mestský úrad

9.50
Piešťana spomienka pri buste
Antona Bernoláka

10.00
Slávnostná svätá omša
Rímsko - katolícky
Farský katedrál

12.00
... Vy stvorili ste povedomie prav ...
piešťana spomienka pri soche
a kaplnke Antona Bernoláka
- Opernicky zbor ALEXANDER pri ZRIE
Nové Zámky
- Ibm Magdaléna Adamovičová
- Básnička
lecturní Eva Kristinová
- Slávnostný prichádzajúci
- Piešťan akt a výberné úcty na mieste
postledného opečenku

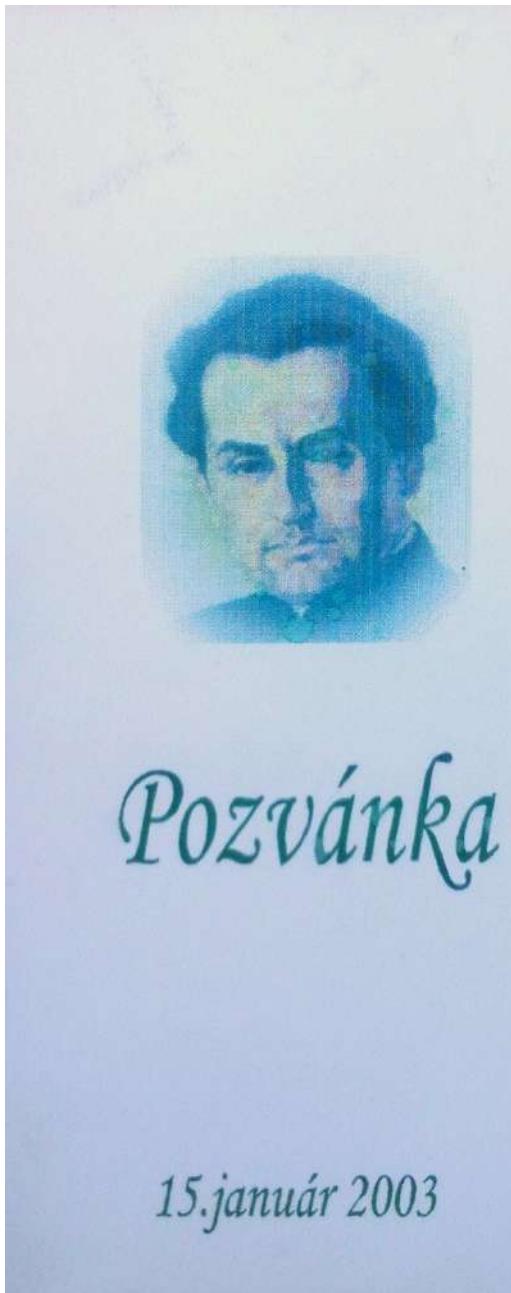
16.00
Cantilena poetica
písma poézie, slova a hudby
scenická a režijná Dr. Emanuel Muntág,
Matice slovenská Martin
- Hudobný odbor

8. jún 1997

Generálny partner
BALTRANZ
Nové Zámky

SLOVENSKÁ
SPORITEĽNA

PRÍLOHY
Špeciálne tlače 3

Mesto Nové Zámky
Vás pozýva
na slávnostný program
uskutočnený pri príležitosti
**10. výročia vzniku
Slovenskej republiky**
a
190. výročia úmrtia
Antona Bernoláka

(decorative flourish)

dňa 15. januára 2003 v Nových Zámkoch

Program:

11,00 hod. slávnostná sv. omša v rímsko-katolíckom farskom kostole na Hlavnom námestí

12,00 hod. kľađenie vencov pri soche Antona Bernoláka a pietny akt pri kaplnke Najs. Trojice

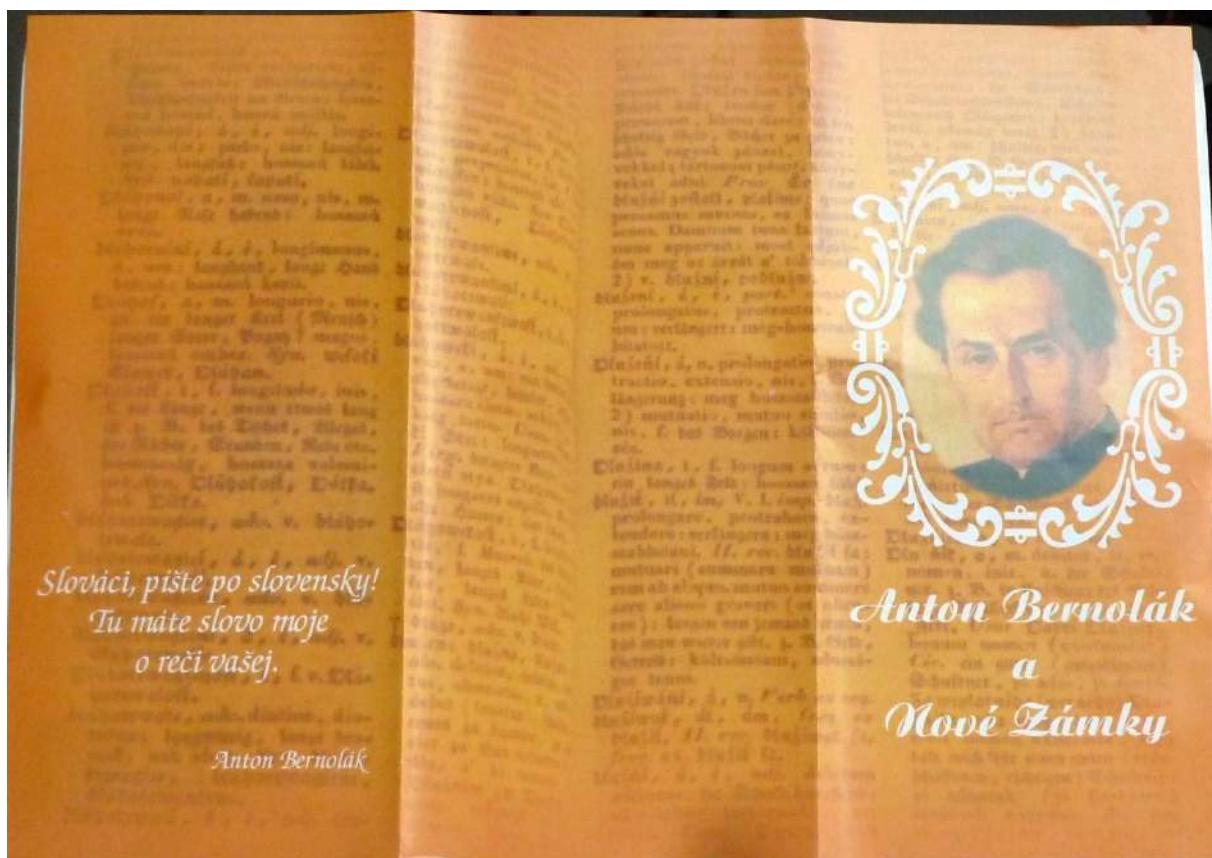
13,00 hod. otvorenie výstavy z diela A. Bernoláka v Knižnici A. Bernoláka, Turecká ul.

15,00 hod. slávnostný program v Centre kultúry na Nábrežnej ul.

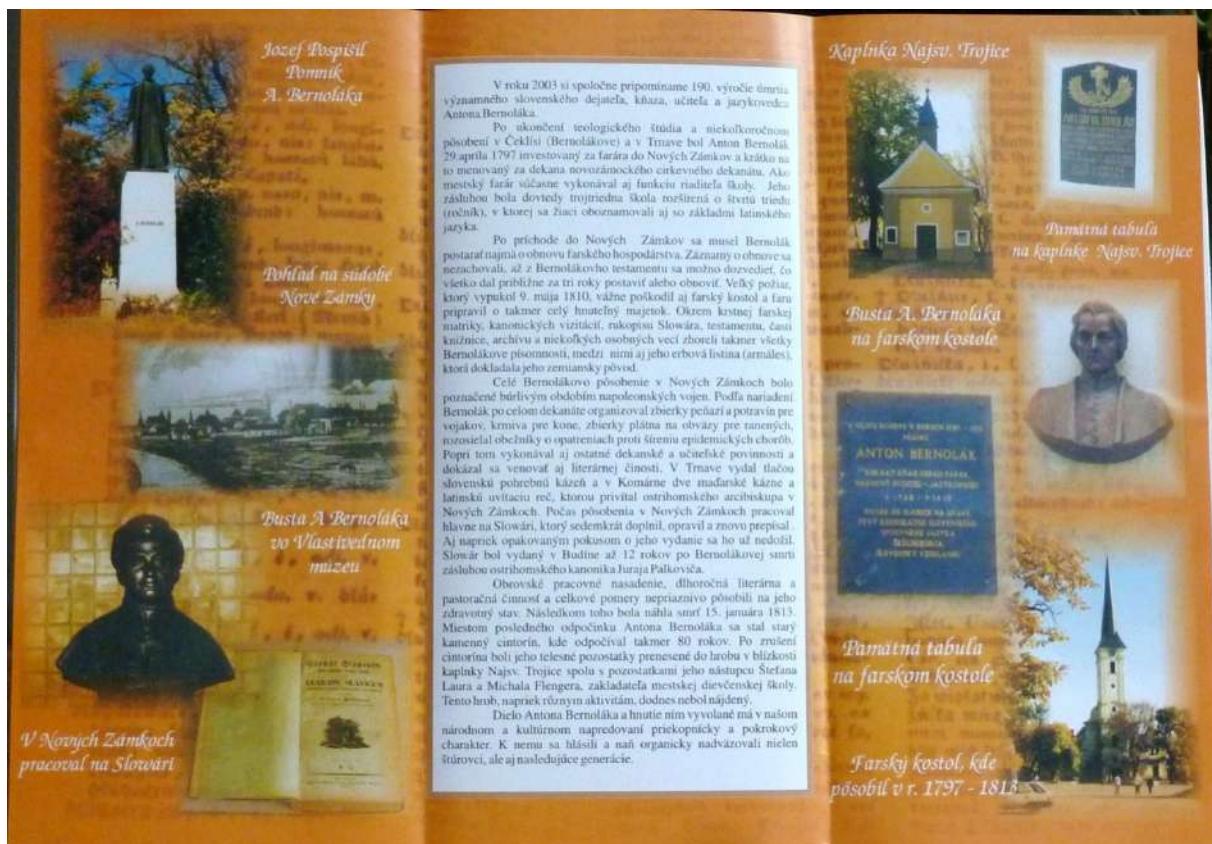
139

PRÍLOHY

Špeciálne tlače 4

140

PRÍLOHY

Špeciálne tlače 5

Nábrežná ul. 24, 940 57 Nové Zámky

Mesiac slovenskej kultúry
2.10.2011 - 29.10.2011

2.10.2011 Slávnostné otvorenie Dni Antona Bernoláka
10.00 h Svätá omša v rímskokatolickom farskom kostole
11.00 h Spomienková slávnosť a kladenie vencov pri soche A. Bernoláka – Hlavné námestie

**Miestny odbor Matice slovenskej,
Nábrežná 24, Nové Zámky**

5.10.2011 17.00 h Vernisáž výstavy Fotoklubu Hexagon
18.00 h Literárny večer – v spolupráci s občanskym združením Za troma mostami
Prezentácia života a diela J. K. Viktorina – PaedDr. Helena Rusnáková

13.10.2011 18.00 h Folklórny večer
Ľudová hudba Matičiarik a talenty

19.10.2011 19.00 h Divadelný večer
20. výročie divadelného súboru DIVADLA MLADÝCH

23.10.2011 14.00 h Pokúšenie pre maškrtné jazýčky
– Súťaž v ozdobovaní tort s atraktívnymi cenami

28.-29.10.2011 19.00 h Divadelný festival

Srdečne Vás pozývame

Vstupy na všetky akcie sú bezplatné a finančne podporené VÚC Nitrianskeho samosprávneho kraja.

141

Miestny odbor Matice slovenskej,
v spolupráci s mestom Nové Zámky
a Rímskokatolickým farským úradom

VÁS SRDEČNE POZÝVAJÚ 2. OKTÓBRA 2011
NA SPOMIENKOVÚ SLÁVNOSŤ

**249. VÝROČIA NARODENIA
ANTONA BERNOLÁKA**

Program :

10.00 h Slávnostná svätá omša v rímskokatolickom farskom kostole
11.00 h Pietna slávnosť pri soche A. Bernoláka

**V PROGRAME VYSTÚPI SPEVÁCKY ZBOR PRI CZŠ A. BERNOLÁKA
A SPEVÁCKY ZBOR LIPA PRI MO MS**

S finančným príspevkom VÚC Nitrianskeho samosprávneho kraja

PRÍLOHY

Špeciálne tlače 6

Anton Bernolák(1762-1813)

*290 rokov od postavenia barokovej Kaplnky Najsvätejšej Trojice v Nových Zámkoch (1722) s náhrobníkom A. Bernoláka (1762-1813)

*250 rokov od narodenia významnej osobnosti mesta, kraza a jazykovedca A. Bernoláka (3.10.1762 Slanica na Orave)

*225 rokov od uzákonenia jednotnej spisovej reči Antonom Bernolákom a vydania spisu *Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum* (Jazykovedno-kritická rozprava o slovenských písmeňach) spolu o *Orthographiou* (Ortografia, praktická jazyková príručka) - toto dielo je základným kamešom slovenského jazykovedného, literárno-kultúrneho a národného obrenia (Bratislava, 1787)

*225 rokov od ordinovania za katolíckeho kraza (17.8.1787)

*225 rokov od vymenovania za kaplána do Čeklisa (29.11.1787-1791)

*220 rokov od začatia činnosti Slovenského učeného tovarišstva založeného v r. 1789 v Trnave slovenskou inteligenciu (1792)

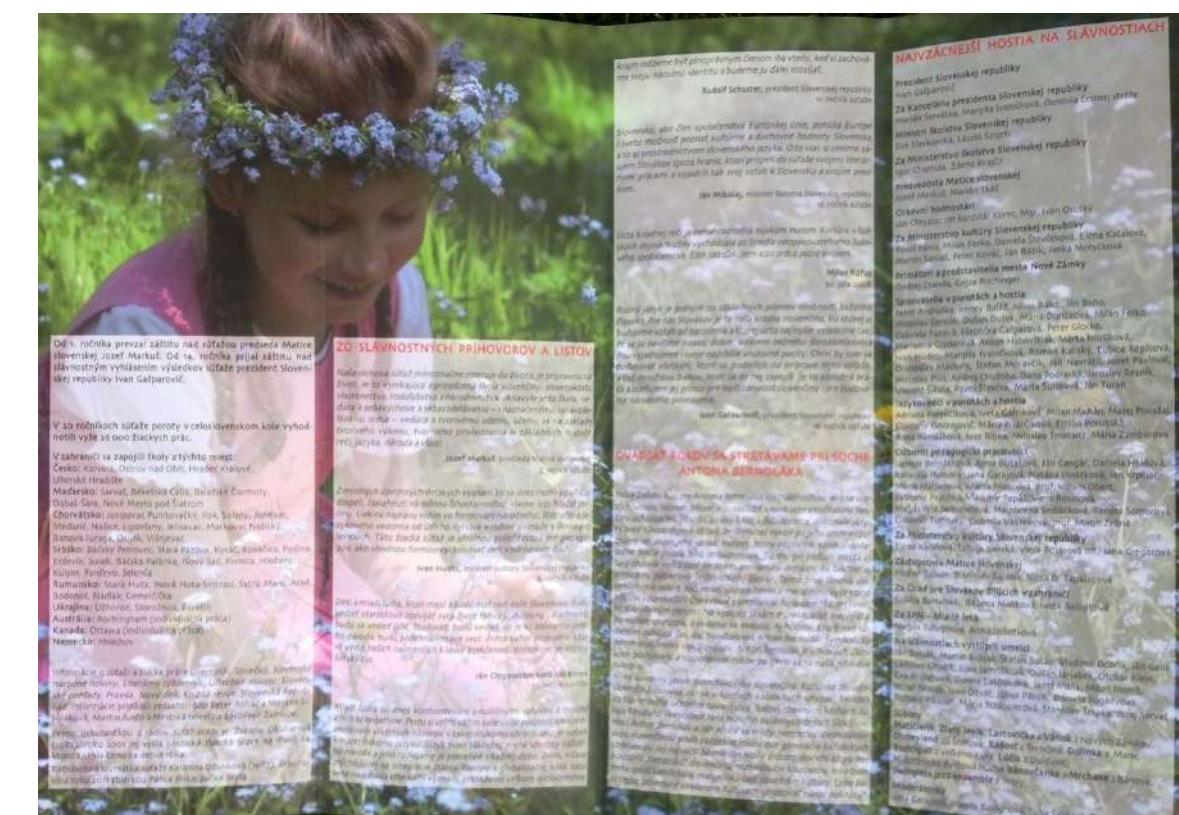
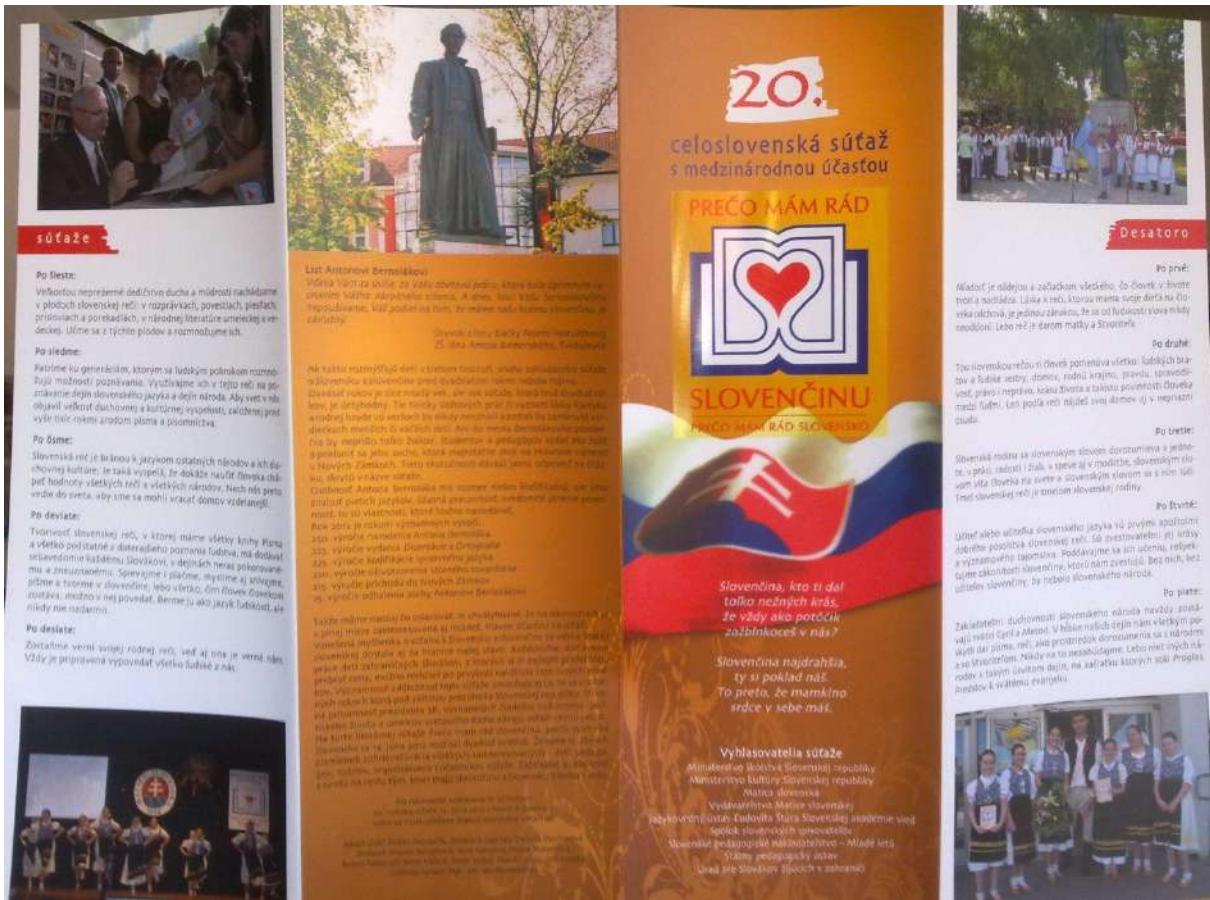
*215 rokov od príchodu kraza, významného jazykovedca a prvého kodifikátora spisovej slovenčiny A. Bernoláka do Nových Zámkov (5.5.1797)

*185 rokov od dovoľenia vydania očiduviadodného lexikografického diela Antonia Bernoláka - *Slowárik slovenský, Česko-Latinščina-Nemecko-Uherčík*, ktorý vylieš po jeho smrti zásluhou slovenského duchovenstva, mocenskej pozícii Alexandra Rudnaya a kanonika Juraja Palhoviča o 6 zwiesloch (6 zo. *Repertoriu*) v rozsahu 5302 strán (Budín, 1825-1827)

*75 rokov od postavenia Pomnika A. Bernoláka v Nových Zámkoch (12.9.1937, J. Poospíšil)

*20 rokov od založenia Cirkevnej základnej školy A. Bernoláka v Nových Zámkoch (1992)

Portrét A. Bernoláka zdroj S.N.K. Martin, Alva.

PRÍLOHY

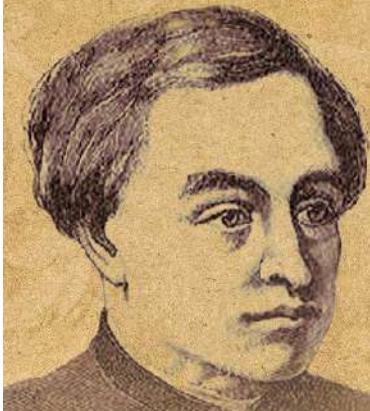
Špeciálne tlače 8

MESTO NOVÉ ZÁMKY, RÍMSKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD, MIESTNY ODBOR MATICE SLOVENSKEJ NOVÉ ZÁMKY,
CZŠ ANTONA BERNOLÁKA NOVÉ ZÁMKY, NITRIANSKY SAMOSPRÁVNY KRAJ – GALÉRIA UMENIA ERNESTA ZMETÁKA NOVÉ ZÁMKY,
KNIŽNICA ANTONA BERNOLÁKA NOVÉ ZÁMKY, MÚZEUM JÁNA THAINA NOVÉ ZÁMKY

Vás srdcne pozývajú na

Oslavy 250. výročia narodenia Antona Bernoláka a 215. výročia jeho príchodu do Nových Zámkov

144

3. októbra 2012 o 10⁰⁰ h

Vedecká konferencia o živote a diele Antona Bernoláka

Dom kultúry – Hlavné námestie

Prednášajú: Doc. Dr. Pavol Parenička, CSc., doc., PhDr. Katarína Habovštíaková, Mgr. Anna Ramšáková, PhD.,
PhDr. Emil Vondorčík, Jozef Pindiak

Vyhodnotenie výtvarnej súťaže Pamiatky Antona Bernoláka a prezentácia CD o jeho živote a diele

7. októbra 2012 o 10⁰⁰ h

Slávnostná svätá omša v rímskokatolíckom farskom kostole,
ktorú celebруje Mons. Vilim Judák – nitriansky diecézny biskup
Slávnosť a kladenie vencov pri soche A. Bernoláka
Uvedenie príležitostnej poštovej pečiatky na MsÚ

Hlavné námestie, Nové Zámky

7. novembra 2012 o 9⁰⁰ h

Súťaž o Antonovi Bernolákovi pre žiakov 7. ročníka základných škôl a osemročného gymnázia

Miestny odbor Matice slovenskej,
Nové Zámky

S finančným príspevkom mesta Nové Zámky
a VÚC Nitrianskeho samosprávneho kraja

PRÍLOHY

Špeciálne tlače 9

GRAFIKA

145

OBSAH

1/ Grafický portrét Antona Bernoláka

(zdroj: Slovenská národná knižnica : Archív literatúry a umenia, Martin, reprodukcia, čierna krieda, 1938, autorka Alžbeta Güntherová-Mayerová, výtvarná historička podľa námetu Gustáva F. Moreliho)

2/ Portrét Antona Bernoláka

(zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, reprodukcia, olejomaľba, 1930, 1937, autor akademický maliar Andrej Kováčik)

3/ Rodinný erb zemianskej rodiny Bernolákovcov

(zdroj: Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch, podľa uverejnejenej predlohy kreslil Ladislav Szabó, profesor kreslenia)

4/Ozdobný monogram Antona Bernoláka

((zdroj: Slovenská národná knižnica : Archív literatúry a umenia, Martin, reprodukcia)

5/ Anton Bernolák (1762-1813)

(zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, pohľadnica vydaná pri príležitosti Roka Antona Bernoláka (1997), Nové Zámky : Okresná knižnica, 1996)

6/Anton Bernolák. Slanica 3. októbra 1762. Nové Zámky 15. januára 1813

(zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, pohľadnica vydaná pri príležitosti 250. výročia narodenia Antona Bernoláka, Úľany nad Žitavou : Špilberger-Žitavský, Milan – Zoborská, Aľa, 2012)

**7/1782 – 2007. 220. VÝROČIE KODIFIKÁCIE SPISOVNEJ SLOVENČINY = The
220th anniversary of the codification of literary Slovak**

(zdroj: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, príležitosný plagát, podrobny bibliografický popis pozri s. 72 (67))

146

PRÍLOHY
Grafika 1

147

PRÍLOHY

Grafika 2

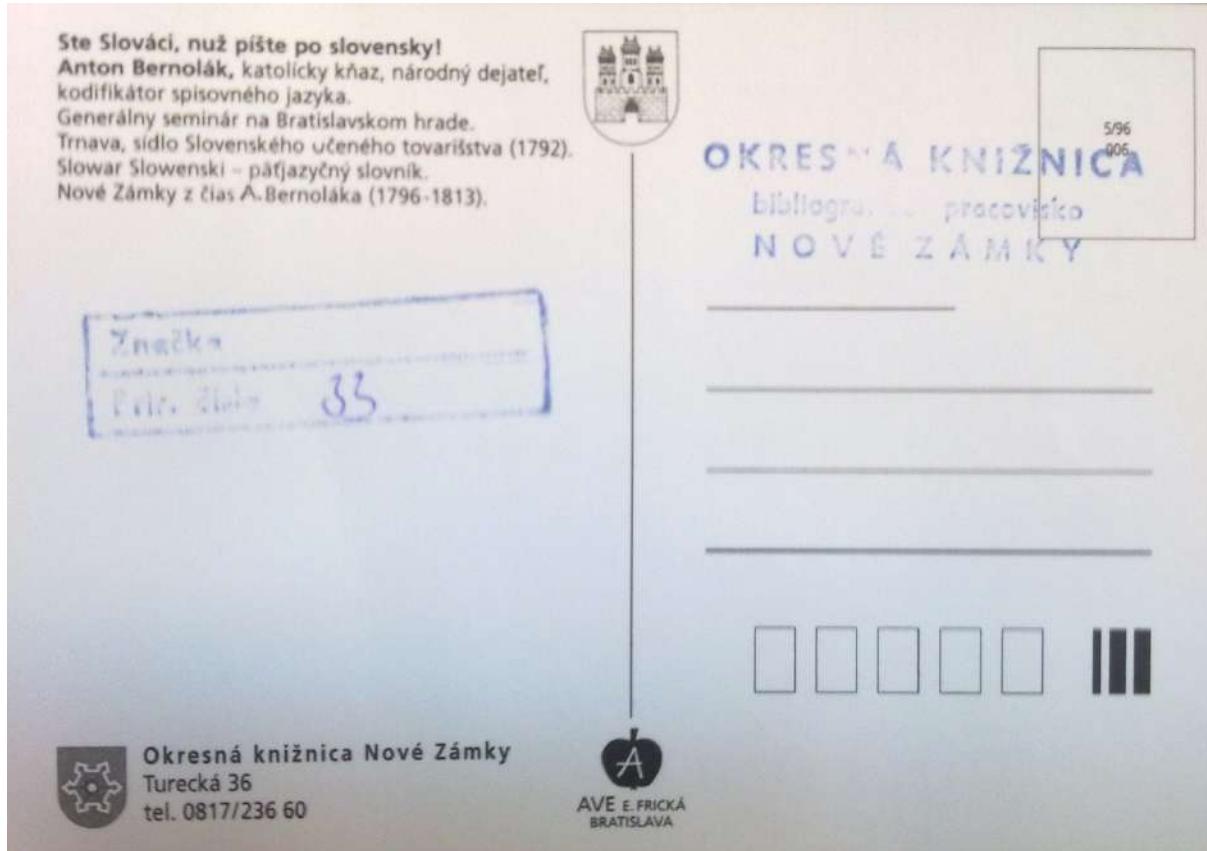

148

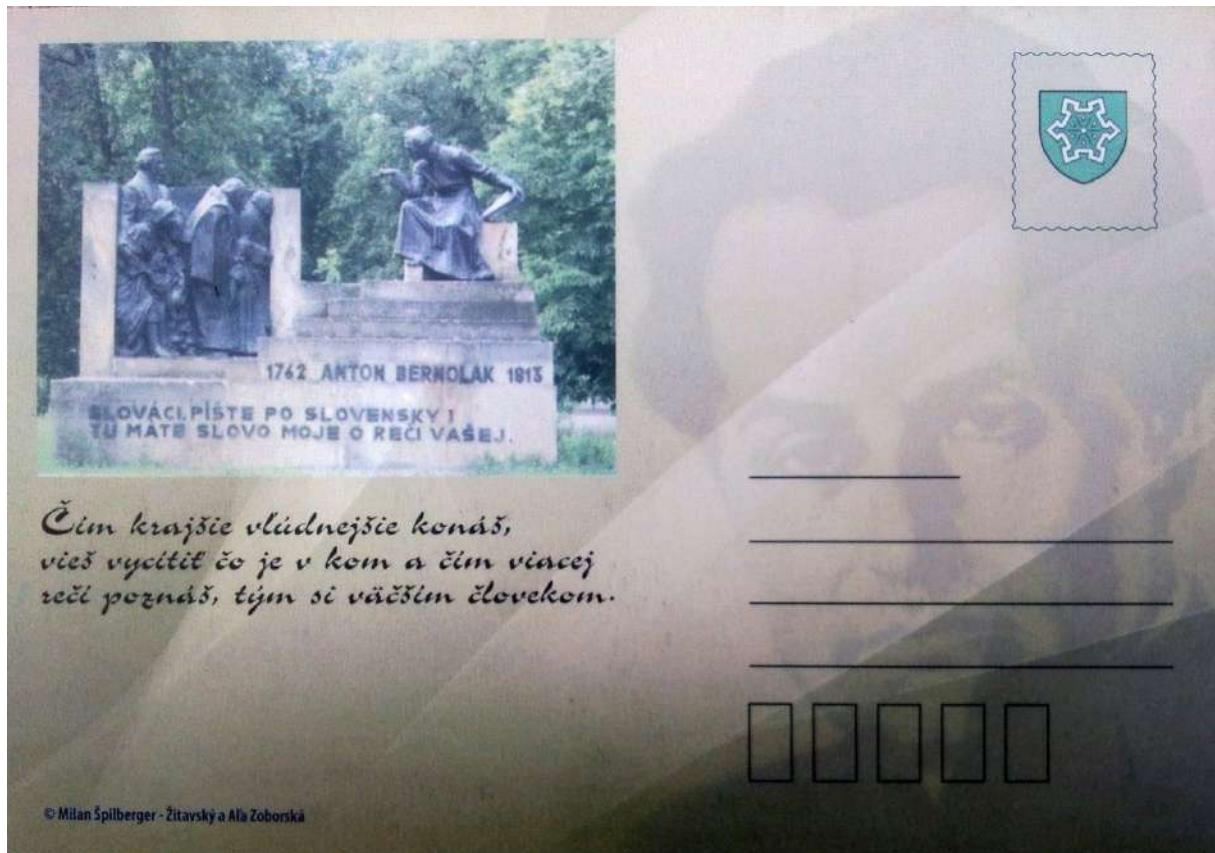
PRÍLOHY
Grafika 3

PRÍLOHY
Grafika 4

PRÍLOHY
Grafika 5

Anton Bernolák

Staviteľ slova,
tys, prvý základ kládol k stavbe,
klčoval zarastené pastviská
pre orbu vekov.

Spevavý úsvit našej reči ako púpä
zahrieval si, ošetroval.

Čo zanedbalo tisícročie,
pre národ tyranské a skúpe,
k hviezdam si povyšoval.

Dotýkajúc sa blankytu,
čnieš čelom do oblakov,
protože zachoval si kúzlo materčiny
pre nadšeného básnika,
pre duchovného princa.

Ty prvý staral si sa o to,
aby reč naša
zaznela ako zlatá minca.

Pavol Gašparovič-Hlbina

Gašparovič-Hlbina, Pavol.
Anton Bernolák.

In:
Slovenské pohľady.
- Roč. LIII,
č. 10 (10.10.1937),
s. ?.